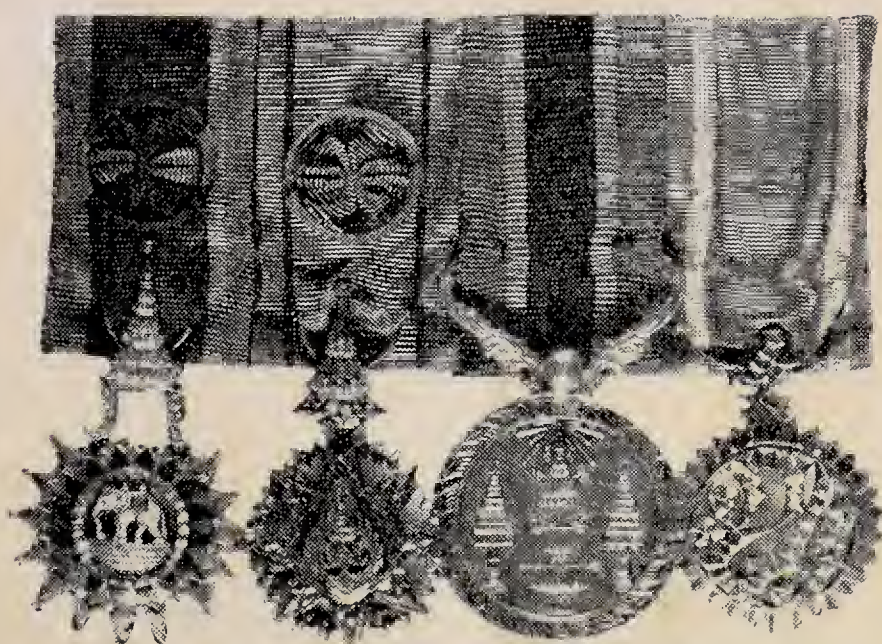

ปรีชา สุทธิรักษ์

10 มีนาคม 2518

วัดเทพศิรินทราวาส

อุทิศโดย

เสนาะ เอกพจน์

(อดีตผู้พิพากษาศาลฎีกา)

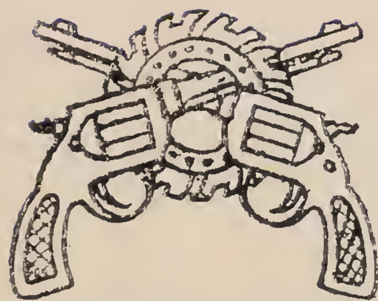
สมาชิกวุฒิสภา

หัวหน้าสำนักกฎหมาย ธนาคารไทยทนุ จำกัด

393 ถนนสีลม กรุงเทพ 5
โทร. 233-9160-9
ต่อ 274

บ้านสุนทรี, 179/1 ตำบลบางค้อ
อ.บางขุนเทียน กรุงเทพ 6
โทร. 4680048

กำหนดการพระราชทานเพลิงศพ

พันโท ปรีชา สุทธิรักษ์ จ.ช. จ.ม.

ณ สุสานหลวงวัดเทพศิรินทราวาส

วันจันทร์ที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๑๘

เวลา ๑๗.๐๐ น.

พ.ท. ปรีชา สุทธิรักษ์

ชาตะ ๓ มีนาคม ๒๔๗๕

มรณะ ๑๓ มกราคม ๒๕๑๘

ຍກ້ວິທຸ ກເຈົບ .ກ.ພ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ประวัติ

พันโท ปรีชา สุทธิรักษ์

เกิด 3 มีนาคม 2475

จ่าแผลงฤทธิรอนราญ (เชื้อ สุทธิรักษ์) บิดา

นางประไพ สุทธิรักษ์ มารดา

การศึกษา

เรียนเบื้องต้นที่วังชั้นในพระบรมมหาราชวัง

โรงเรียนพิทยศึกษา

โรงเรียนวุฒิศึกษา

โรงเรียนราชบพิธ

โรงเรียนราชโอรส

โรงเรียนพณิชยการพระนคร

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

รับราชการ

ว่าที่ ร.ต. – ร.ท.	กรมทหารราบที่ 1 กองพันที่ 1 มหาดเล็กรักษาพระองค์
ร.ท. – ร.อ.	กองพันทหารสารวัตรที่ 1 มณฑลทหารบกที่ 1
พ.ต. – พ.ท.	กรมการสารวัตรทหารบก

อุปสมบท

นวกะปี 2515 วัดราชาธิวาส ฉายา สุทฺธิชาโน

เสียชีวิต

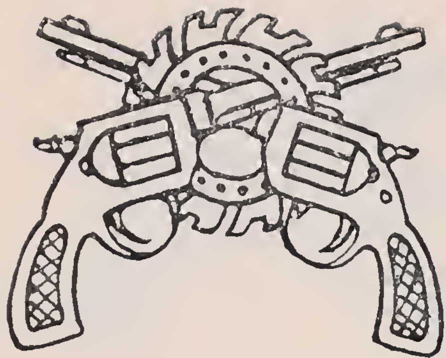
สาเหตุ อาเจียนเป็นโลหิตเนื่องจากมะเร็งในตับ เสียโลหิตมาก ที่โรงพยาบาลพระมงกุฎฯ เมื่อ 13 มกราคม 2518

ขอบพระคุณ

เจ้าภาพขอกราบขอบพระทัย และขอบพระคุณ ที่ท่านได้ให้เกียรติมาในงานพระราชทานเพลิงศพ **พ.ท. ปรีชา สุทธิรักษ์** จึงได้รวบรวมเรื่องสั้น ๆ อาจเป็นประโยชน์สำหรับชาวไทย ที่ควรจะทราบประเพณีไทยและการระวังตัวเพื่อรักษาชีวิต ที่เราหวงแหนเอาไว้ จัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ขึ้นมา ซึ่งคงจะเป็นประโยชน์ได้ไม่น้อย เพื่อเป็นอนุสรณ์แด่ พ.ท. ปรีชา สุทธิรักษ์ ผู้วายชนม์ ถ้าท่านทั้งหลายได้อ่านและรู้ว่าเป็นเรื่องที่ดีมีประโยชน์ เจ้าภาพขออุทิศความดีทั้งหมดให้กับ พ.ท. ปรีชา สุทธิรักษ์ อันเป็นที่รักในสัมปรายภพ

พฤษภกาสร　　อีกกุญชรอันปลดปลง
โททนต์เสน่งคง　　สำคัญหมายในกายมี
นรชาติวางวาย　　มลายสิ้นทั้งอินทรีย์
สถิตทั่วแต่ชั่วดี　　ประดับไว้ในโลกา

กรมการสารวัตรทหารบก

ถนนราชวิถี พระนคร (กรุงเทพ ๓)

THE PROVOST MARSHAL GENERAL'S DEPARTMENT

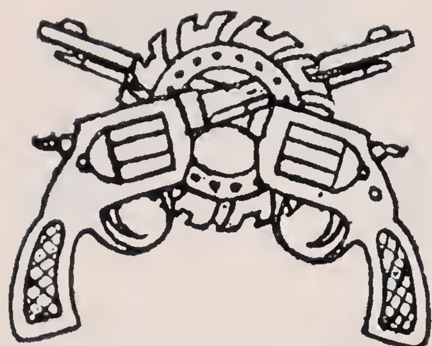
RATCHAWITHI ROAD, BANGKOK 3, THAILAND

TEL. 812807, 812668

ข้าพเจ้า พ.ท. ปรีชา สุทธิรักษ์

ขอแจ้งให้ทราบดังต่อไปนี้

— ข้าพเจ้า (โดยปกติมีโรคประจำตัว อยู่ คือ มักเป็นลมชักกระตุก และหมดสติไป ถ้าไม่มีผู้ใดช่วยเหลือ อาจตาย หรือเป็นอัมพาตไปได้ เรื่องนี้ทาง โรงพยาบาลพระมงกุฎฯ ทราบดี ตาม ประวัติคนไข้) ในขณะนี้ ข้าพเจ้าอยู่ บ้านคนเดียว จึงบันทึกเรื่องนี้ไว้เผื่อหาก ข้าพเจ้าเป็นอะไรไป จะได้ไม่ต้องมี

กรมการสารวัตรทหารบก

ถนนราชวิถี พระนคร (กรุงเทพ ๓)

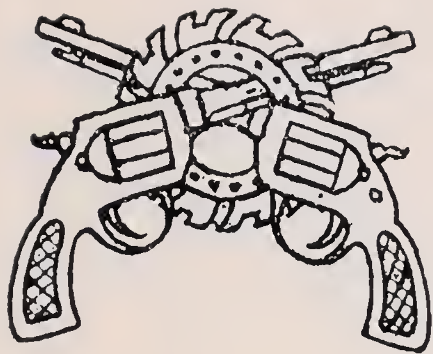
THE PROVOST MARSHAL GENERAL'S DEPARTMENT
RATCHAWITHI ROAD, BANGKOK 3, THAILAND
TEL. 812807, 812668

เรื่องมีข่าวให้มันลือฉาว

– สาเหตุที่ข้าพเจ้าต้องอยู่คนเดียว
ทั้งๆ ที่มีเมียและลูก ก็เพราะ

1 จำเป็นต้องให้เขาไปเฝ้าบ้าน
ให้พี่สาวของเขา เพราะสามีพี่สาวของ
ภรรยาไปผ่าตัด และตัวพี่สาวภรรยา
ของข้าพเจ้าก็ต้องไปอยู่เฝ้าไข้ที่คลีนิค

2. ข้าพเจ้าไม่มีความหมายสำ-
หรับภรรยาข้าพเจ้า เพราะข้าพเจ้าเป็น
คนจน. (ถ้าข้าพเจ้ามีเงินเป็นล้านบาท
เขาอาจไม่ทิ้งข้าพเจ้าไปไหนก็ได้)

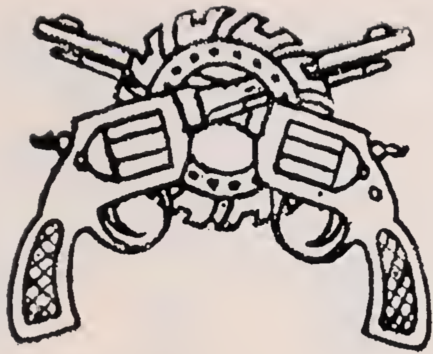

กรมการสารวัตรทหารบก
ถนนราชวิถี พระนคร (กรุงเทพ ๓)
THE PROVOST MARSHAL GENERAL'S DEPARTMENT
RATCHAWITHI ROAD, BANGKOK 3, THAILAND
TEL. 812807, 812668

- ถ้าข้าพเจ้าเป็นอะไรไปก็เป็นเรื่องของข้าพเจ้ารับผิดชอบผู้เดียว (ภรรยาและลูกข้าพเจ้าไม่เกี่ยว) ผู้ที่พบบันทึกนี้ของข้าพเจ้า ขอให้ปฏิบัติดังนี้

1. ถ้าข้าพเจ้า<u>ตาย</u> วิ่งติดต่อ พ.จ.อ. ประชิด สุทธิรักษ์ ที่ สวนจิตรลดา (หรือบ้านท่าช้าง) <u>อย่าเพิ่งบอกแม่</u> (นางประไพ สุทธิรักษ์) เพราะจะทำให้แม่ต้องตกใจอีก (ค่อยๆ บอกทีหลัง)

1.1 ศพของข้าพเจ้าเป็นเรื่องเล็ก ทำตามประเพณีพอสมควร ไม่

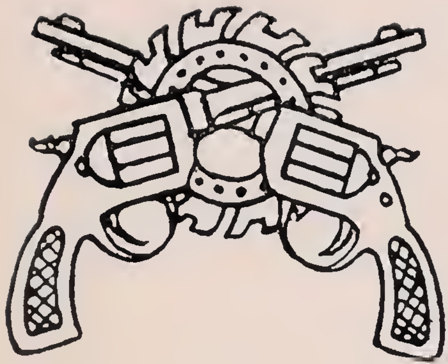

กรมการสารวัตรทหารบก
ถนนราชวิถี พระนคร (กรุงเทพ ๓)
THE PROVOST MARSHAL GENERAL'S DEPARTMENT
RATCHAWITHI ROAD, BANGKOK 3, THAILAND
TEL. 812807, 812668

ต้องให้มันเลิกเกเร และใช้จ่ายเงินไปเปล่าๆ (เก็บเงินไว้ให้ลูกๆ เพื่อการเรียนศึกษา)

1.2 เงินค่าฌาปนกิจ มีอยู่ที่กรมสวัสดิการ (ติดโสมนัสสร) เพราะฉะนั้นไม่ต้องเป็นห่วงเรื่องการเงิน.

1.3. เงินที่ทางราชการให้ตามสิทธิ ขอให้เก็บไว้ให้ลูกที่เกิดจาก นางดวงตา สุทธิรักษ์ (ตามทะเบียนใบสมรสที่จดไว้ที่ อ. สัมพันธวงศ์ เพราะในชีวิตข้าพเจ้าจดทะเบียนสมรสครั้งเดียว) ส่วนลูกที่เกิดจากภรรยาอื่น ขอให้ <u>แม่</u>, (ข้าพเจ้า)

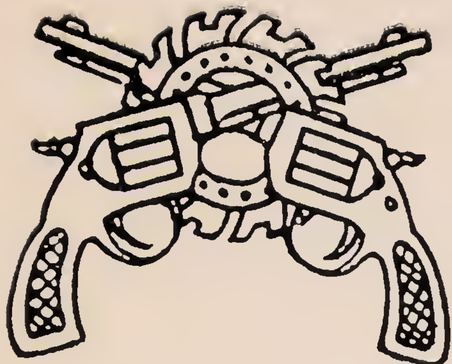

กรมการสารวัตรทหารบก
ถนนราชวิถี พระนคร (กรุงเทพ ๓)
THE PROVOST MARSHAL GENERAL'S DEPARTMENT
RATCHAWITHI ROAD, BANGKOK 3, THAILAND
TEL. 812807, 812668

และทางกองทัพฯ พิจารณาให้การช่วยเหลือไปตามแต่จะเห็นควร

2. ถ้าข้าพเจ้าไม่ทันตาย หรือเกิดเป็นอัมพาต ซึ่งเท่ากับตายทั้งเป็น ขอได้โปรดส่งข้าพเจ้าไปสงบจิตอยู่ตามถ้ำต่างจังหวัด โดยทำหนังสือยื่นขอลาออกจากทางราชการให้เรียบร้อย ก็พอจะได้เงินเดือนละประมาณ 1,900.- บาท พอเป็นค่าเลี้ยงชีพและการศึกษาของลูกๆ ได้.

3. ฝากกราบแม่ด้วยว่า ลูกคนนี้

กรมการสารวัตรทหารบก
ถนนราชวิถี พระนคร (กรุงเทพ ๓)
THE PROVOST MARSHAL GENERAL'S DEPARTMENT
RATCHAWITHI ROAD. BANGKOK 3. THAILAND
TEL. 812807, 812668

ขอลาไปก่อน โดยไม่ได้ทดแทนบุญคุณแม่
เลย (จะมีอยู่บ้างก็ตอนที่ได้บวช
เต็มพรรษาเท่านั้น)

— เล็ก (พ.อ.อ. ประจิต) ช่วยทำ
งานแทนทุกอย่าง ตามที่เขียนไว้นี้ให้
ด้วย (เรื่องใหญ่ คือ ช่วยดู<u>แม่</u>ให้ดี)

— ปาลี ประนอม คงช่วยตัวเอง
ได้ (ฝากดูหลานด้วย) เป็นห่วงแต่
เจ้าตุ้ย คนเดียว (แต่ก็คงเอาตัวรอด)

ข้าพเจ้าเขียนบันทึกนี้ในขณะที่
มีสติ สัมปชัญญะ สมบูรณ์

พ.ท. [illegible]

หมายเหตุท้ายบันทึก

เล็ก (พ.จ.อ. ประชิด สุทธิรักษ์) คือ นายประชิด สุทธิรักษ์ (น้องชาย)

เจ้าอุ๋ย คือ นายประสิทธิโชค สุทธิรักษ์ (น้องชาย)

ปราณี คือ นางปราณี คงจักร์ (สุทธิรักษ์) สมรสกับนายบัญญัติคงจักร์ (น้องสาว)

ประนอม คือ นางสาวประนอม สุทธิรักษ์ (น้องสาว)

ไฟฟ้ากับชีวิต

ไฟฟ้า คืออะไร

ไฟฟ้าเป็นพลังงานชนิดหนึ่ง เป็นส่วนประกอบอยู่ในวัตถุธาตุทุกชนิด ตามข้อพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นที่ทราบกันว่าวัตถุธาตุชนิดต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโลกประกอบด้วยอนุภาคเล็ก ๆ ที่เรียกว่าอะตอม มากบ้างน้อยบ้างแล้วแต่ชนิดของวัตถุนั้น ๆ ในแต่ละอะตอมยังประกอบไปด้วยโปรตรอน นิวตรอน และอีเล็กตรอนอยู่มากมาย สำหรับโปรตรอนกับนิวตรอนนั้นอยู่นิ่งไม่เคลื่อนไหว แต่อีเล็กตรอนนั้นสามารถ "เคลื่อนไหว" จากอะตอมหนึ่งไปยังอีกอะตอมหนึ่ง การเคลื่อนไหวของอีเล็กตรอนจากอะตอมหนึ่งไปยังอีกอะตอมหนึ่ง ที่ถัดไปนี้เองคือสิ่งที่เราเรียกว่า "ไฟฟ้า"

เครื่องกำเนิดไฟฟ้า และถ่านไฟฉาย ทำให้เกิดศักย์ไฟฟ้า (บางครั้งเรียกว่าแรงดันไฟฟ้าหรือโวลท์) ระหว่างขั้วของเครื่องกำเนิดไฟฟ้าหรือถ่านไฟฉาย จึงเป็นเหตุให้ไฟฟ้า (คืออีเล็กตรอน) ไหลเคลื่อนไป และยังเกิดเป็นคุณประโยชน์ที่ต้องการ

ไฟฟ้า ไหลอย่างไร ?

ตามปกติไฟฟ้าจะไหลไปตามเส้นลวด (ที่เรียกว่าตัวนำไฟฟ้า) และไหลติดต่อครบรอบหรือครบวงจร เริ่มต้นจากเครื่องกำเนิดไฟฟ้าจะไหลไปตามสายจนถึงหม้อแปลงไฟฟ้า ซึ่งจะแปลงแรงดันไฟฟ้าให้สูงขึ้น (หรือลดต่ำลงแล้วแต่กรณี) และไฟฟ้าจะไหล

จากหม้อแปลง ฯ เข้าไปถึงอาคารบ้านซึ่งใช้ไฟฟ้าให้เป็นประโยชน์ต่าง ๆ แล้วไฟฟ้าจะไหลกลับไปตามสายอีกเส้นหนึ่งที่เครื่องกำเนิดและหม้อแปลงไฟฟ้า จะมีการต่อสายลงดินไว้สำหรับเป็นทางให้ไฟฟ้าไหลกลับได้ครบวงจรได้ในกรณีที่สายเส้นใดเส้นหนึ่งถูกทำให้ขาด

ไฟฟ้า ทำอันตรายต่อชีวิตได้อย่างไร ?

อันตรายจะบังเกิดขึ้น เนื่องจากร่างกายบังเอิญเข้าไปแตะและต่อกับส่วนหนึ่งในวงจรไฟฟ้า หรือต่อครบวงจร ทำให้ไฟฟ้าไหลผ่านร่างกาย และการที่ร่างกายกลายเป็นส่วนหนึ่งในวงจรไฟฟ้าอาจเนื่องมาจากได้บังเอิญเข้าไปถูกระหว่างเสาสองเส้น หรือเข้าไปถูกสายไฟแต่เพียงเส้นเดียว หรือถูกวัตถุที่มีไฟฟ้าเพียงจุดเดียว แต่ในขณะเดียวกันนั้นร่างกายส่วนอื่นได้แตะติดอยู่กับพื้นดิน หรือแตะติดกับวัตถุอื่นที่ติดต่อถึงพื้นดินด้วย ซึ่งจะทำให้ร่างกายถูกกระแสไฟฟ้าไหลผ่าน

อันตรายสาหัสเมื่อไร ?

ผู้ถูกไฟฟ้าจะได้รับบาดแผลไหม้และอาการอื่น ๆ เป็นเพราะเหตุเนื่องจากกระแสไฟฟ้าไหลผ่านร่างกายยิ่งกว่าเพราะเหตุเนื่องจากแรงดันไฟฟ้า แต่ความจริงปริมาณกระแสไฟฟ้าที่ไหลผ่านร่างกายจะมากหรือน้อยเป็นสัดส่วนกับขนาดแรงดันไฟฟ้า ที่ไปถูกเข้าตามสภาพของร่างกาย ที่อำนวยให้ด้วยเหมือนกัน โดยทั่วไปจึงกล่าวได้ว่าถ้ากระแสไฟฟ้าไหลผ่านร่างกายเป็นปริมาณมากอันตรายจะสาหัส และร่างกายของมนุษย์ไม่สามารถจะทนกระแสไฟฟ้าได้มากนัก เพียงปริมาณเท่าที่ใช้จุดหลอดไฟเล็กที่สุด ที่ใช้กันอยู่ในบ้าน ก็มากพอที่จะทำอันตรายถึงเสียชีวิต

ฉะนั้น อันตรายสาหัสเมื่อกระแสไฟฟ้าไหลผ่านร่างกายเป็นปริมาณมากขึ้น

ปฏิกิริยาของร่างกายต่อกระแสไฟฟ้า

ปริมาณกระแสไฟฟ้า เป็นมิลลิแอมแปร์ *	ปฏิกิริยาต่อร่างกายที่ไหลผ่านร่างกาย
น้อยกว่า ๑/๒	– ยังไม่รู้สึก
๑/๒ ถึง ๒	– รู้สึกบ้าง
๒ ถึง ๑๐	– กล้ามเนื้อหดกระตุกปานกลางหรือรุนแรง
๕ ถึง ๒๕	– เจ็บปวดและไม่สามารถปล่อยให้หลุดออกมาได้
มากกว่า ๒๕	– กล้ามเนื้อหดกระตุกรุนแรง
๕๐ ถึง ๒๐๐	– หัวใจเต้นผิดปกติ (เต้นอ่อนหรือเต้นเร็ว) – เสียชีวิต
มากกว่า ๒๐๐	– ขยุกชายเนื้อหนังไหม้

เส้นทางที่กระแสไฟฟ้าไหลผ่านร่างกายโดยมากระหว่างสองจุด หรือมากกว่านั้น กระแสไฟฟ้าไหลผ่านบริเวณศีรษะ คอ และทรวงอก อันตรายจะสาหัสกว่าเมื่อกระแสไฟฟ้าไหลผ่านร่างกายส่วนอื่น และถ้าถูกกระแสไฟฟ้าที่ร่างกายเป็นบริเวณกว้าง อันตรายจะสาหัสมากขึ้นด้วย

นั่นคืออันตรายจะสาหัสเมื่อกระแสไฟฟ้าไหลผ่าน อวัยวะที่สำคัญ

ผิวหนังของร่างกายเป็นส่วนที่มีความต้านทานต่อการไหลของกระแสไฟฟ้า ผิวหนังส่วนที่หนาและแห้งสนิท มีความต้านทานไฟฟ้ามาก กระแสไฟฟ้าจะไหลผ่านร่างกายได้มากขึ้น ถ้าผิวหนังเปียกหรือชื้น ผิวหนังสัมผัสเป็นบริเวณกว้าง และกดแน่นอยู่กับกระแสไฟฟ้า

อันตรายจะสาหัสมากขึ้น เมื่อผิวหนังส่วนที่สัมผัสไฟฟ้าเปียกขึ้น

ความต้านทานของร่างกายต่อกระแสไฟฟ้า

บริเวณร่างกาย	ความต้านทาน (โอห์ม)

* ๑ แอมแปร์ เท่ากับ ๑,๐๐๐ มิลลิแอมแปร์

ผิวหนังแห้ง	๑๐๐,๐๐๐ ถึง ๖๐๐,๐๐๐
ผิวหนังเปียก	๑,๐๐๐
ภายในร่างกาย – มือถึงเท้า	๔๐๐ – ๖๐๐
หู ถึง หู	๑๐๐ (ประมาณ)

และเนื่องจากผู้ถูกไฟฟ้าส่วนมากไม่สามารถจะบังคับตัวเองให้หลุดจากไฟฟ้า ถ้าบังเอิญไม่มีผู้อื่นช่วยเหลือ จะถูกกระแสไฟฟ้าไหลผ่านร่างกายอยู่ตลอดเวลา

อันตรายจะสาหัสเมื่อกระแสไฟฟ้าไหลผ่านร่างกายเป็นเวลานาน

องค์ประกอบของอันตรายจากไฟฟ้า

หัวใจหยุดทำงาน

ไฟฟ้าทำให้ศูนย์บังคับการทำงานของหัวใจหยุดทำหน้าที่ตามปกติ หัวใจหยุดเต้นและโลหิตหยุดการหมุนเวียนไปตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ผู้ถูกไฟฟ้าส่วนมากจะหมดสติสังเกตได้จากชีพจรซึ่งจะหยุดเต้นไปด้วย การช่วยปฐมพยาบาลที่ถูกต้องจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะต้องกระทำโดยเร็วทันที เมื่อเห็นว่าผู้ถูกไฟฟ้าหมดสติ และหยุดหายใจ โดยวิธีที่เรียกว่า "การนวดหัวใจจากภายนอก" ในชั่วเวลาฉุกเฉิน ขณะที่ยังไปไม่ถึงแพทย์

การหยุดหายใจ

ไฟฟ้าที่ไหลผ่านร่างกายอาจจะทำให้ศูนย์ประสาทในสมอง ซึ่งบังคับการหายใจหยุดชงักไม่ทำงาน ทำให้หยุดหายใจ และมักหยุดเป็นการชั่วคราว ซึ่งถ้าได้อากาศบริสุทธิ์ผ่านเข้าไปในปอดเพียงชั่วระยะเวลาหนึ่ง สมองซึ่งได้รับโลหิตที่ได้ผ่านการฟอกจากอากาศบริสุทธิ์นั้นแล้ว อาจจะทำให้การหายใจเริ่มเป็นปกติขึ้นใหม่ แต่ถ้าผู้ถูกไฟฟ้าไม่ได้รับอากาศบริสุทธิ์ทันท่วงที สมองจะไม่ได้รับโลหิตที่มีออกซิเจน แม้ว่าหัวใจจะยังคงเต้นอยู่ก็ตาม

และชั่วเวลาเพียงเล็กน้อย ประมาณ ๔ นาที อาจจะทำให้สมองพิการตลอดไป การช่วยหายใจอีกวิธีหนึ่งเรียกว่า "การเป่าปากต่อปาก"

ข้อแนะนำเกี่ยวกับการใช้ไฟฟ้า

๑. อย่าใช้สวิทช์ปิดเปิดไฟฟ้าบนเตียงนอน อาจพลิกตัวนอนทับแตก จะถูกไฟฟ้าดูด

๒. อย่าแขวนหลอดไฟฟ้าไว้ให้ติดกับมุ้ง และม่าน หรือใช้ผ้าครอบคลุมหลอดไฟฟ้าไว้ ความร้อนที่หลอดไฟฟ้าจะทำให้ไฟไหม้ได้

๓. อย่าเปิดวิทยุ หรือใช้เครื่องไฟฟ้าในห้องน้ำหรือในที่ชื้นแฉะขณะตัวเปียกไฟฟ้าอาจทำอันตรายถึงเสียชีวิตได้ง่าย

๔. ฉนวนครอบสวิทช์ หรืออุปกรณ์ไฟฟ้าอื่น ๆ แตกชำรุด ควรซ่อมให้เรียบร้อย มิฉะนั้นอาจมีคนไปถูก

๕. ต่อสายลงดินที่ครอบโลหะของเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ตั้งใช้อยู่ มิฉะนั้นอาจถูกไฟรั่วดูด

๖. อย่าใช้ขั้วต่อแยกเสียบปลั๊กหลายทางเป็นการใช้กระแสเกินกำลัง จะทำให้สายที่เต้าเสียบร้อนชำรุด หรือเกิดไฟไหม้

๗. อย่าปล่อยให้สายเครื่องไฟฟ้า เช่น พัดลมลอดใต้เสื่อหรือพรม หรือปล่อยให้ของหนักผ่านทับสาย เปลือกหุ้มจะแตกอาจเกิดไฟช็อต

๘. อย่าเดินสายต่อไฟฟ้าใช้เป็นการชั่วคราวอย่างลวก ๆ อาจมีใครถูกไฟฟ้าที่จุดบกพร่องบางแห่งได้รับอันตราย

๙. อย่าเสียบปลั๊กใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าขนาดเกิน ๒,๐๐๐ วัตต์ กับเต้าเสียบธรรดาในบ้าน จะทำให้สายของเต้าเสียบนั้นร้อนจัด

๑๐. อย่าแก้ไขไฟฟ้าเอง โดยไม่มีความรู้เรื่องไฟฟ้า อาจจะพลาดถูกไฟฟ้าเอง หรือทำไว้ไม่ถูกต้องจนเป็นอันตรายแก่คนอื่น

๑๑. อย่าใช้ลวดทำราวตากผ้า และขึงไว้กับรั้วใกล้สายไฟฟ้า เมื่อราวนั้นถูกสายไฟฟ้า ไฟอาจจะรั่วตามสายลวดเป็นอันตรายถึงชีวิต

๑๒. อย่าใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าชนิดไม่กันน้ำ ติดตั้งนอกชายคาทำให้ชำรุดเร็ว และอาจมีคนได้รับอันตราย เช่น กระดิ่งไฟฟ้าประตูบ้าน หรือโคมไฟฟ้ากลางสนาม

๑๓. อย่าเดินสายติดรั้วสังกะสีหรือเหล็ก โดยไม่ใช้วิธีร้อยในท่อ หรือไม่ใช้สายหุ้มฉนวน ๒ ชั้น ไฟฟ้าอาจรั่วจากสายไปตามรั้วเป็นอันตรายแก่คนและสัตว์ ที่ไปแตะต้องรั้ว

๑๔. อย่าปล่อยให้เครื่องใช้ไฟฟ้าเปียกน้ำ น้ำจะต่อเป็นสะพานให้ไฟฟ้ารั่วไหลออกมาถูกผู้ใช้

๑๕. อย่าใช้ไฟฟ้าจับปลา จะถูกกระแสไฟฟ้าถึงเสียชีวิต

๑๖. ติดตั้งเสาอากาศ ท.วี. ใกล้สายไฟต้องห่างไม่น้อยกว่า ๘ ฟุต หรือระยะเสาล้มแล้วไม่ถูกสายไฟ

๑๗. ตัวเครื่องมือเครื่องใช้ไฟฟ้าทุกชนิด ควรมีสายต่อลงดิน เพื่อป้องกันอันตรายจากไฟรั่ว

๑๘. ก่อสร้าง ตั้งปั้นจั่น ใกล้สายไฟฟ้าต้องป้องกัน ควรแจ้งให้เจ้าหน้าที่การไฟฟ้าฯ ทราบ

๑๙. หลอดไฟฟ้าถือเคลื่อนที่ ควรใช้ชนิดมาตรฐานที่มีตะแกรงครอบหลอด และใช้แรงดันไม่เกิน ๒๔ โวลท์

๒๐. สถานที่ทำงานที่มีเชื้อเพลิง หรือแก๊สติดไฟง่ายต้องใช้อุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าที่ไม่มีประกายไฟฟ้า

๒๑. ก่อสร้างต่อเติมอาคาร อย่าให้ติดทับสายไฟชำรุด อาจทำให้เกิดอันตรายได้ ถ้าจำเป็นควรแจ้งหน้าที่การไฟฟ้า ฯ ทราบ

๒๒. เครื่องใช้ไฟฟ้าสำหรับสำนักงาน เช่น เครื่องคิดเลข พิมพ์ดีด ถ้ารู้สึกว่ามีไฟรั่ว ให้ถอดปลั๊กออกจากเต้าเสียบแล้วส่งให้ช่างไฟฟ้าซ่อมก่อนใช้

๒๓. อย่าใช้น้ำมันไวไฟล้างเครื่องใช้ไฟฟ้าทั้งที่ยังเสียบปลั๊กอยู่

๒๔. อย่าเข้าไปใกล้ที่ติดตั้งอุปกรณ์จำหน่ายไฟฟ้า อย่ายื่นพิง แตะต้อง หรือปีนป้ายเสาและสายชนิดต่าง ๆ ที่อยู่ตามสถานที่สาธารณะ

๒๕. ในกรณีที่ทำสายต่อสำหรับใช้กับเครื่องใช้ไฟฟ้าที่อยู่ห่างจากเต้าเสียบ ต้องใช้เต้าเสียบตัวเมียข้างหนึ่ง และปลั๊กตัวผู้อีกปลายหนึ่ง โดยเสียบปลั๊กทางด้านเครื่องใช้ไฟฟ้าก่อน

ความปลอดภัยในการใช้ไฟฟ้า

เครื่องอีเล็คโทรนิคส์

เครื่องอีเล็คโทรนิคส์ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เครื่องเล่นแผ่นเสียง เครื่องขยายเสียง และเครื่องดนตรีไฟฟ้าอื่น ๆ อาจเกิดชำรุดมีกระแสไฟฟ้ารั่วอยู่ที่โลหะภายนอกเครื่อง ผู้ใช้ที่ยืนอยู่บนพื้นที่ชื้นอาจได้รับอันตรายถึงชีวิตได้

ควรต่อครอบโลหะของเครื่องอีเล็คโทรนิคส์ลงดิน

ควรวางเครื่องอีเล็คโทรนิคส์ไว้ให้ห่างจากโลหะอื่น ที่ต่ออยู่กับดินเกินกว่าระยะที่จะเอื้อมถึง

ควรปูพรม ผ้า หรือยางบนพื้นคอนกรีตบริเวณที่ตั้งเครื่องอีเล็คโทรนิคส์ สำหรับเป็นที่ยืนเวลาใช้เครื่อง

เสาอากาศ

เสาอากาศวิทยุหรือโทรทัศน์ อาจแตะกับสายไฟฟ้าหรือถูกฟ้าผ่า เป็นอันตรายต่อชีวิตได้

ควรติดตั้งเสาอากาศให้ห่างจากสายไฟฟ้า ในระยะที่เสาอากาศล้มลงจะไม่พาดกับสายไฟฟ้านั้น

ควรต่อเสาอากาศลงดิน โดยเฉพาะเสาอากาศที่สูงหรืออยู่ที่อยู่โดดเดี่ยว

ควรม้วนปลายสายอากาศที่ปลดออกจากเครื่องไว้ให้สูง ป้องกันเด็กเอาปลายแหย่เข้าไปในเต้าเสียบไฟฟ้า

รถยนต์ชนเสาไฟฟ้า

ในกรณีที่รถยนต์ชนเสาไฟฟ้าหัก และสายไฟฟ้าขาดหรือหลุดตกลงมาพาดอยู่กับตัวรถ ตัวถังรถนั้นอาจจะมีกระแสไฟฟ้าอยู่ การถูกต้องตัวถังรถในขณะที่ร่างกายส่วนอื่นแตะพื้นดินอาจจะได้รับอันตรายถึงชีวิต

ควรนั่งรอความช่วยเหลืออยู่ในรถ ห้ามผู้ที่จะเข้าไปช่วยเหลือให้อยู่ห่าง ๆ และให้ช่วยแจ้งขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ไฟฟ้า หรือหน่วยบรรเทาสาธารณภัย

ถ้าไม่สุดวิสัยที่จะนั่งรอในรถได้ เช่น ไฟไหม้รถ จะต้องกระโดดให้ตัวลอยออกจากรถให้ไวที่สุด อย่าให้ส่วนใด ๆ ของร่างกายแตะตัวรถและพื้นดินพร้อม ๆ กัน

ถ้าท่านเป็นผู้ประสบเหตุ ไม่ควรพยายามเขี่ยหรือกระทำสิ่งใดกับสายไฟฟ้านั้น

ห้องน้ำ

ห้องน้ำเป็นสถานที่มีน้ำเปียกอยู่เป็นประจำ และร่างกายคนเมื่อเปียกน้ำ จะมีโอกาสได้รับอันตรายจากไฟฟ้าได้มาก

ไม่ควรติดตั้งฟิวส์ดวงโคมหรือเต้าเสียบภายในห้องน้ำ

ไม่ควรนำวิทยุหรือเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ยกย้ายเข้าไปใช้ในห้องน้ำ

ควรระวังเวลายึดราวแขวนผ้าหรือสิ่งอื่นติดผนัง ไม่ให้ตะปูทะลุไปถูกสายไฟฟ้า

ควรอ้าสวิทซ์ตัดตอนก่อนเปลี่ยนหลอดไฟในห้องน้ำ

รั้วและหลังคาโลหะ

รั้วหรือหลังคาที่เป็นโลหะ เช่น สังกะสีอาจแตะสายไฟฟ้าและมีกระแสไฟฟ้ารั่วอยู่

ควรระวังไม่ให้คมสังกะสีบาด หรือเสียดสีอยู่กับสายไฟฟ้า โดยใช้หลอดกระเบื้องสวมกันไว้ และควรระวังไม่ให้ตะปูที่ตอกตรึงสังกะสีทะลุไปถูกสายไฟฟ้า

เครื่องมือไฟฟ้า

กบ สว่าน หรือเลื่อยไฟฟ้า เป็นเครื่องมือที่ใช้งานสมบุกสมบัน อาจชำรุดหรือมีกระแสไฟฟ้ารั่วอยู่ที่ครอบโลหะ

ควรเลือกซื้อเครื่องมือไฟฟ้า ชนิดที่มีสถาบันที่เชื่อถือได้รับรองคุณภาพ และเป็นชนิดที่มีสายดินใช้ปลั๊ก ๓ ขา และเสียบรับเต้าเสียบ ๓ รู เพื่อให้มีสายดินเป็นทางให้ไฟฟ้าที่อาจจะรั่วมาที่ครอบโลหะไหลลงดิน หรือเลือกชนิดภายนอกเป็นฉนวนไฟฟ้าและไม่แตกง่าย

ควรตรวจสอบเครื่องมือไฟฟ้า

สระว่ายน้ำ

สระว่ายน้ำเป็นสถานที่ล่อแหลมต่ออันตรายเช่นเดียวกับห้องน้ำ เพราะน้ำช่วยให้เกิดอันตรายได้ง่าย

ควรให้ช่างไฟฟ้าที่มีความรู้และความชำนาญเป็นผู้ติดตั้ง และแก้ไขระบบไฟฟ้าทั้งหมด และควรติดตั้งสวิทซ์ตัดตอนชนิดที่ตัดโดยอัตโนมัติเมื่อมีไฟฟ้ารั่วลงดิน

ควรละเว้นการนำเครื่องไฟฟ้า เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เครื่องเล่นแผ่นเสียงที่ใช้ไฟบ้านไปใช้ในบริเวณสระว่ายน้ำ และไม่ควรจับต้องเครื่องไฟฟ้าดังกล่าว หลังจากที่ท่านขึ้นจากน้ำใหม่ ๆ และยังไม่ได้เช็ดตัวจนแห้งแล้ว ถ้าจะใช้ก็ควรจะเป็นเครื่องชนิดใช้แบตเตอรี่ แรงดันไม่เกิน ๒๔ โวลท์

หลอดและโคมไฟฟ้า

โคมไฟฟ้าตั้งโต๊ะหรือตั้งพื้น เป็นสิ่งที่ถูกยกย้ายบ่อยครั้งจึงอาจชำรุดและเป็นต้นเหตุอันตราย

ควรระวังไม่ให้สายไฟฟ้าสอดลอดใต้พรมหรือขวางทางเดิน ซึ่งจะถูกเหยียบหรือกดทับจนทำให้ฉนวนหุ้มสายไฟฟ้าชำรุด

ควรระวังอย่าให้หลอดไฟฟ้าที่มีความร้อนสูง ติดกับสิ่งที่เป็นเชื้อเพลิง เช่น มุ้ง ม่าน หรือกระดาษ

ควรใส่หลอดไฟฟ้าไว้กับกระจุบตลอดเวลาแม้หลอดจะเสีย ป้องกันนิ้วแหย่เข้าไปในกระจุบ

เมื่อจะใช้โคมไฟฟ้านอกชายคาหรือใช้งานสมบุกสมบัน แม้จะเป็นการชั่วคราว เช่น อู่ซ่อมรถ ควรเลือกใช้โคมไฟฟ้าชนิดมาตราฐาน มีตะแกรงครอบหลอดและสายชนิดที่มีฉนวนหุ้มหนา

ฟ้าผ่า

ขณะมีพายุฝนและฟ้าคนอง สายฟ้ามักจะผ่าลงสู่สิ่งที่สูงและอยู่โดดเดี่ยวในที่โล่ง จึงไม่ควรอยู่ในที่โล่งแจ้งหรืออยู่ใกล้สิ่งโดดเดี่ยว

ควรอยู่ห่างจากต้นไม้หรือเสาโลหะ ซึ่งอาจจะถูกฟ้าผ่า

ควรเลือกอยู่ในอาคารที่มีสายล่อฟ้า มีโครงสร้างเป็นโลหะ อยู่ในรถยนต์หรือนอนราบอยู่กับพื้น

ตู้เย็น

ควรต่อสายดินเช่นเดียวกับเครื่องใช้ไฟฟ้าอื่น ๆ ที่ครอบภายนอกเป็นโลหะโดยเฉพาะเมื่อตั้งบนพื้นซีเมนต์ หรือใกล้ท่อประปา

การเร่งละลายน้ำแข็งในตู้เย็นโดยใช้พัดลม หม้อต้มน้ำใส่เข้าไปในตู้ นอกจากจะทอนอายุของตู้เย็นแล้ว น้ำแข็งที่ละลายยังอาจจะกระเซ็นหรือไหลมาถูกพัดลม หรือหม้อต้มน้ำทำให้ไฟฟ้ารั่วเป็นอันตรายได้

ไม่ควรถอดหลอดไฟในตู้เย็นแล้วปล่อยกระจุบให้ว่างไว้ ถ้าหลอดขาดแต่ยังไม่ไม่มีโอกาสเปลี่ยนก็อย่าถอดหลอดเก่าออก

ควรจัดทำเต้าเสียบไว้สำหรับเสียบโดยเฉพาะ ถ้าจะต่อสายให้ยาวเพิ่มขึ้นอีกจะต้องใช้สายชนิดที่ทนการสมบุกสมบัน และขนาดโตเท่ากับของเดิม

หลอดฟลูออเรสเซนต์

หลอดฟลูออเรสเซนต์ หรือที่เรียกกันอีกอย่างหนึ่งว่าหลอดนีออน มีเครื่องประประกอบหลายอย่าง ควรจะทำความเข้าใจและใช้ให้ถูกต้อง

หลอดที่หมดอายุใช้งาน จะสังเกตได้ที่ขั้วหลอดมีสีดำและจะดำเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ต่อไปไฟจะกระพริบและไม่ติด ถ้าขั้วหลอดแดงและจะไม่ติดแสดงว่าสตาร์ทเตอร์เสียทั้งสองกรณีนี้ไม่ควรจะปล่อยทิ้งไว้ เพราะจะทำให้บัลลาสตร์ร้อนจัด ยางน้ำมันที่อยู่ข้างในอาจจะละลายหยดถูกศีรษะหรือเครื่องเรือน หรืออาจทำให้เกิดเพลิงไหม้ ควรจะรีบเปลี่ยนหลอดหรือสตาร์ทเตอร์เสียทันที เพราะอาจจะมีผู้ไปเปิดทิ้งไว้ทำให้เกิดอันตรายได้

การเปลี่ยนบัลลาสต์ควรให้ช่างไฟฟ้าเปลี่ยนให้

ตู้เลี้ยงปลา

การติดตั้งสาย และอุปกรณ์ไฟฟ้าไว้กับตู้เลี้ยงปลา ถ้าใช้สายและอุปกรณ์ที่ไม่เหมาะสมหรือติดตั้งไม่ถูกต้อง อาจจะทำให้เกิดไฟฟ้ารั่วอยู่กับตู้เลี้ยงปลา บริเวณที่เลี้ยง

ปลามักจะเปียกชื้น ทำให้โอกาสที่จะเกิดอันตรายมีมากขึ้น จึงไม่ควรติดตั้งสายและอุปกรณ์ไฟฟ้าไว้กับตู้เลี้ยงปลา เครื่องใช้ไฟฟ้าต่าง ๆ เช่น ปั๊มน้ำ ปั๊มลม ที่นำมาใช้ควรต่อครอบโลหะลงดิน

เด็กกับต้นไม้

เด็ก ๆ มักชอบปีนต้นไม้เล่นหรือปีนขึ้นไปเก็บผลไม้หรือเก็บว่าว อาจบังเอิญถูกสายไฟฟ้าที่อยู่ใกล้

บางครั้งสายไฟฟ้าที่อยู่ใกล้ต้นไม้อาจถูกลมพัด ทำให้สายไฟฟ้าขาดตกอยู่กับพื้น จะเป็นอันตรายแก่ผู้เดินไปเหยียบหรือถูกต้องเข้า

ควรหมั่นสังเกตต้นไม้ที่แผ่กิ่งก้านขึ้นไประติดกับสายไฟฟ้า และควรแจ้งให้เจ้าหน้าที่การไฟฟ้านครหลวงไปช่วยดูแลให้ เมื่อท่านจะตัดหรือโค่นต้นไม้ที่อยู่ใกล้สายไฟฟ้า

ควรสอนเด็ก ๆ ให้รู้จักอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นถ้าเข้าไปถูกสายไฟฟ้าเข้า

สิ่งบอกเหตุ

ถ้าแสงไฟฟ้าในบ้านกระพริบเป็นระยะ มีภาพเหมือนหิมะในจอโทรทัศน์หรือมีเสียงครืดคราดรบกวนในวิทยุหรือโทรทัศน์ ควรให้ช่างตรวจและแก้ไขระบบไฟฟ้าในบ้านเสียโดยเร็ว เพราะสิ่งบอกเหตุเหล่านั้น แสดงความผิดปกติ ซึ่งอาจจะเป็นเพราะดวงโคมฟลูออเรสเซนต์บกพร่อง หัวต่อหรือสวิทช์ไฟฟ้าหลวม กระแสไฟฟ้าเดินไม่สะดวก หรือรั่วจากสายไฟฟ้าที่ฉนวนชำรุด ถ้าไม่รีบแก้ไขเสียอาจจะเกิดอันตรายร้ายแรงขึ้นได้

ข้อควรปฏิบัติกรณีสายไฟฟ้าขาด

สายไฟฟ้าที่ขึงพาดไว้บนเสาอาจขาดลงมา โดยสาเหตุต่าง ๆ เช่น เพราะความคะนองของนักเล่นปืนใช้ลูกถ้วยหรือสายไฟฟ้าเป็นเป้าหรือยิงนกที่เกาะจับอยู่ และพลาดถูก

ลูกถ้วย หรือสายไฟฟ้านั้น หรืออาจจะเนื่องจากภัยธรรมชาติเกิดพายุฝนฟ้าคะนองพัดต้นไม้กิ่งไม้หักทับเสา สายเกิดอุบัติเหตุรถยนต์ชนทำให้เสาไฟฟ้าหัก สายไฟฟ้าที่ขาดลงมาอาจก่ออันตรายแก่ผู้เข้าไปถูกต้อง

- เมื่อพบเห็นให้คิดในแง่ร้ายไว้ก่อนว่า สายที่ขาดลงมานั้น เป็นสายที่ยังมีกระแสไฟฟ้าอยู่ อย่าแตะต้องหรือพยายามเขี่ย หรือตัดเป็นอันขาด
- ให้หาสิ่งของกั้นบริเวณ ให้เป็นที่น่าสังเกตที่สายไฟฟ้าขาดลงมานั้น อย่าให้คนเดินผ่านไปมาเข้าใกล้ ถ้าเป็นไปได้ในระยะ ๑๐๐ ฟุตเป็นอย่างน้อย
- รีบแจ้งให้เจ้าหน้าที่ของการไฟฟ้า ฯ ทราบโดยด่วน หรือแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจให้แจ้งการไฟฟ้า ฯ อีกต่อหนึ่ง โดยแจ้งให้ทราบสถานที่เกิดเหตุให้แน่นอน
- ขณะที่เจ้าหน้าที่ซ่อมแซมอยู่ ช่วยห้ามคนซึ่งอยากรู้อยากเห็น มิให้เข้าไปใกล้บริเวณนั้น ยิ่งขณะนั้นฝนยังไม่หยุดตก บอกให้บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง ให้ออกห่างบริเวณให้มากที่สุด เพราะพื้นดินที่เปียกและชื้นแฉะย่อมจะทำให้กระแสไฟฟ้าไหลแผ่ไปได้ไกล
- สายไฟที่ขาดอาจตกลงมาแตะติดอยู่กับรั้วสังกะสี รั้วลวดหนาม รั้วหรือราวเหล็กกระแสไฟฟ้าจะไหลไปตามรั้ว หรือราวนั้นเป็นระยะทางไกลทีเดียว จึงต้องระมัดระวังให้มากเป็นพิเศษ อย่าจับต้องสิ่งเหล่านั้นโดยไม่จำเป็น โดยเฉพาะขณะที่มีหรือหลังจากมีพายุฝน
- ถ้าสายไฟฟ้าขาดพาดติดอยู่กับรถที่เกิดอุบัติเหตุให้อยู่เฉย ๆ ภายในรถนั้นเป็นการปลอดภัยอยู่แล้ว คอยให้เจ้าหน้าที่มาช่วยตัดกระแสไฟฟ้าออกเสียก่อน อย่ารีบหันก้าวออกจากรถ แต่ถ้ามีความจำเป็นอื่น ๆ เช่น ไฟไหม้ติดรถ ให้เกาะโดดตัวลอยออกจากตัวรถอย่าก้าวเท้าลงในลักษณะที่เท้าข้างหนึ่งเหยียบดินแล้ว แต่ร่างกายส่วนอื่นยังแตะอยู่กับตัวถังรถร่างกายจะเป็นสะพานให้กระแสไฟฟ้าไหลลงทางพื้นดินเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิต

บทเรียนด้วยชีวิต

ความจริงที่เคยเกิดขึ้นต่อไปนี้ ผู้ประสบเคราะห์กรรมได้สร้างขึ้นเป็นบทเรียนทุกท่านควรจะรู้ไว้เป็นกำไร ใช้เป็นแนวทางที่จะหลีกเลี่ยงอันตรายเนื่องจากไฟฟ้า อย่าให้เกิดขึ้นซ้ำอีก

๑. ชายหนุ่มช่างแก้นาฬิกาย่านวงเวียนใหญ่ ได้เลี้ยงปลาตู้เป็นงานอดิเรก ตัวตู้ปลาใช้เหล็กฉากทำเป็นโครงและใช้กระจกบุวางซ้อน และเรียงเป็นแถวอยู่ในห้องแคบ ๆ บนชั้นดาดฟ้า ได้เดินสายไฟร้อยไว้ในรูที่เหล็กใต้ตู้ปลาแต่ละอัน และต่อสายแยกห้อยดวงโคมไว้เป็นราวที่ตู้ ปรากฏว่ามีสายต่อแยกที่ดวงโคมดวงหนึ่งเบียดแน่นอยู่กับเหล็กโครงตู้ปลาตรงรูที่สายไฟร้อยอยู่ จนผ้าเทปพันรอยต่อถลกและรูดเปิดถึงลวดสายไฟ ทำให้กระแสไฟฟ้ารั่วออกมาที่โครงตู้ปลา ขณะเกิดเหตุชายหนุ่มกำลังถ่ายเปลี่ยนน้ำและจับโครงตู้ปลาจึงถูกกระแสไฟฟ้าล้มลงนอนอยู่กับพื้น เท้าข้างหนึ่งยันอยู่กับเหล็กโครงตู้ปลาและศีรษะพิงอยู่กับท่อน้ำประปา จึงถูกไฟฟ้าไหลผ่านร่างกายลงสู่ดินได้สะดวกยิ่งขึ้น กว่าพี่ ๆ น้อง ๆ และพ่อจะรู้และช่วยเหลือโดยการยกสวิทช์คัดเอาท์ในบ้าน ก็ปรากฏว่าเขาได้สิ้นใจเสียก่อน

นับว่าเป็นความบกพร่องของผู้ประสบอันตรายโดยแท้ ที่ติดตั้งสายไฟฟ้าไว้อย่างลวก ๆ แบบชั่วคราว การติดตั้งสายไฟฟ้าไว้กับโครงโลหะควรจะร้อยสายไว้ในท่อ พี. วี. ซี. ป้องกันไม่ให้ไฟฟ้ารั่วออกมาได้ง่าย ๆ เป็นการเพิ่มฉนวนอีกชั้นหนึ่ง หรือมิฉะนั้นก็ควรจะใช้สายต่อโครงโลหะนั้นลงกับดิน เป็นทางให้ไฟฟ้าที่บังเอิญรั่วออกมา ไหลลงสู่ดินไปโดยปลอดภัย

๒. ชายหนุ่มช่างเชื่อมไฟฟ้า ที่ร้านทำหน้าต่างเหล็ก ย่านถนนเพชรบุรีเชื่อมเหล็กอยู่บนพื้นทางเท้าหน้าร้าน สันนิษฐานว่าผู้ประสบอันตรายกำลังจะเปลี่ยนเส้นลวดเชื่อมโดยเอามือถือลวดเชื่อมใส่กับปากคีบปลายสายเครื่องเชื่อม กระแสไฟฟ้าจึงไหลจากปากคีบผ่านเข้าทางมือลงสู่พื้นดินทางเท้าที่เหยียบอยู่กับพื้น แม้ว่าเครื่องเชื่อมไฟฟ้านั้นจะมีแรงดัน

ไฟฟ้าเพียงประมาณ ๕๐ โวลท์ ในขณะที่ยังไม่ทำการเชื่อม แต่ขณะเกิดเหตุฝนพรำอยู่ทำให้พื้นเปียกกระแสไฟฟ้าจึงไหลผ่านร่างกายได้มากจนถึงหมดสติ เพื่อนร่วมงานได้ช่วยเหลือแต่ไม่รู้จักวิธีเป่าปากให้กลับหายใจจึงถึงแก่ความตาย ในระหว่างทางไปโรงพยาบาล

ช่างเชื่อมไฟฟ้าส่วนมากมักจะประมาทว่า เครื่องเชื่อมไฟฟ้ามีแรงดันไฟฟ้าต่ำจึงเปลี่ยนเส้นลวดเชื่อมผิดวิธีจนเคยชิน ไม่รู้ตัวว่าพื้นที่เปียกฝนจะทำให้ถูกไฟฟ้าง่ายขึ้น ถ้าเขาจะใช้ปากคีบ คีบเส้นลวดเชื่อมที่วางกับพื้นไว้ก่อนเสมอแล้ว อันตรายเช่นนี้คงจะไม่เกิดขึ้น

๓. เหตุเกิดที่ห้องแถวในตรอกย่านถนนบรรทัดทอง หญิงแม่บ้านเอาผ้าไปตากที่ราวลวดที่ผูกกับรั้วสังกะสีหลังห้อง ซึ่งเพิ่งจะสร้างต่อเติม ปรากฏว่าลวดราวตากผ้ามีกระแสไฟฟ้ารั่วอยู่ จึงถูกกระแสไฟฟ้าเมื่อจับราวลวดนั้น บุตรหญิงและชาย ๔ คน กับชายพ่อบ้านอีกหนึ่งคนเข้าไปช่วย กลับถูกไฟฟ้าเข้าอีกหมดทุกคน เพราะพื้นซีเมนต์หลังห้องมีน้ำฝนท่วม ชายเพื่อนบ้านรู้เหตุได้ใช้ผ้าห่มผืนใหญ่คล้องฉุดออกมาทีละคนแม่บ้านและลูก ๆ ได้รับบาดแผลคนละเล็กคนละน้อย แต่ปลอดภัย นอกจากพ่อบ้านซึ่งได้รับการช่วยเหลือคนสุดท้ายได้เสียชีวิตอยู่ตรงนั้น หาสาเหตุที่ไฟรั่วได้พบว่าห้องถัดไป ซึ่งกั้นรั้วและมุงหลังคาสังกะสีเพิ่มเติมอย่างเดียวกัน ขอบแผ่นสังกะสีมุงหลังคาแผ่นหนึ่งได้บาดฝังเข้าไปในสายไฟฟ้าเส้นหนึ่ง จึงทำให้ไฟฟ้ารั่วผ่านไปตามสังกะสีที่ติดต่อกันจนถึงห้องของผู้ประสบอันตราย

บทเรียนนี้เตือนให้รู้ว่า อย่าปล่อยให้สายไฟถูกกับเปลือกโลหะที่เป็นของคม เปลือกหุ้มสายไฟจะฉีกขาด ไฟฟ้ารั่วจะทำอันตรายแก่คนและเพื่อนบ้าน และการช่วยคนถูกไฟฟ้าจะต้องทำด้วยความระมัดระวัง อย่าจับต้องตัวผู้ประสบอันตรายโดยตรงจะถูกไฟฟ้าด้วยอีกคนหนึ่ง

๔. เด็กหนุ่มละแวกซอยรางน้ำ เดินกลับบ้านผ่านตรอกหลังกำแพงปั๊มน้ำมัน ได้ไปจับแป๊ปเหล็กโคมไฟฟ้า ปั๊มต้นหนึ่ง ซึ่งบังเอิญมีไฟฟ้ารั่วอยู่ เนื่องจากฉนวนหุ้มสายไฟฟ้าที่ร้อยอยู่ในแป๊ปชำรุด บังเอิญขาของเขาตกลงไปแช่อยู่ในท่อน้ำตื้น ๆ ในตรอก กระแสไฟฟ้าไหลผ่านร่างกายได้เต็มที่จนถึงกับเสียชีวิต

ไฟฟ้ารั่วเช่นนี้ป้องกันได้ ถ้าเพียงแต่นึกเสมอว่าท่อโลหะที่ใช้ร้อยสายไฟ จะต้องต่อลงดิน โดยฝังท่อลงไปในดินให้ลึกถึงระดับน้ำใต้ดิน หรือใช้สายต่อกับท่อแล้วฝังลงในดิน ส่วนการป้องกันที่จะถูกไฟฟ้าอย่างนี้จะต้องระวังอย่าแตะต้องโลหะ ที่มีไฟฟ้าติดตั้งอยู่ด้วยโดยไม่จำเป็น

๕. ช่างไม้สร้างบ้าน ต่อสายเอาไฟฟ้าจากบ้านหลังหนึ่งไปใช้ชั่วคราว ที่บริเวณสร้างบ้านหลังใหม่ ได้ติดเต้าเสียบปลั๊กไว้ที่เสาต้นหนึ่งสำหรับเสียบไฟฟ้า เหตุเกิดขณะที่กำลังเอาปลายสายไฟที่มีปลั๊กเสียบเข้าในเต้าเสียบ โดยที่เขายืนอยู่บนพื้นดินซึ่งแฉะเพราะฝนตกเพิ่งหยุด ได้ถูกกระแสไฟฟ้าจนถึงเสียชีวิต สันนิษฐานว่า จะถูกไฟฟ้าที่ปลายสายที่เหลือหลังจากที่ได้เสียบเข้าไปแล้วเส้นหนึ่ง หรือถูกที่เต้าเสียบ ซึ่งที่ปรากฏว่าฝาครอบแตกอยู่ด้วย ไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่ง

๖. เด็กชายสองคนกำลังเดินอยู่ในซอยอุดมสุข เด็กคนหนึ่งเอามือไปจับลวดหนามรั้วบ้านแห่งหนึ่งซึ่งมีไฟฟ้ารั่วอยู่ จึงถูกกระแสไฟฟ้าล้มลง เด็กอีกคนหนึ่งรีบเข้าไปฉุดแต่สุดจะหลุดออกมาได้ กว่าจะเรียกให้ใครช่วยเด็กน้อยคนแรกก็ได้ถึงแก่กรรมเสียแล้ว หาสาเหตุพบว่า สายไฟฟ้าของกริ่งและดวงโคมที่ประตูบ้านหลังนั้นชำรุด ฉนวนหุ้มสายไฟขาดหลุดไปเป็นแห่ง ๆ และแตะติดกับลวดหนาม ทำให้ไฟฟ้ารั่วไปตามลวดหนาม จนเกิดอันตรายขึ้นแก่เด็กน้อยโดยไม่รู้ตัว

ถ้าเดินสายไฟกับรั้วบ้าน หรือสถานที่กลางแจ้ง โดยใช้สายชนิดหุ้มฉนวน ๒ ชั้นที่ทนแดดทนฝน หรือร้อยสายไฟไว้ในท่อ พี. วี. ซี. เพิ่มฉนวนอีกชั้นหนึ่งก็คงจะไม่ทำให้เด็กน้อยคนนั้นต้องได้รับอันตราย

๗. เหตุเกิดขึ้นในอำเภอภาษีเจริญ มีผู้พบชายคนหนึ่งนอนเสียชีวิตอยู่กับพื้นข้างตัวมีคีมตัดลวดอยู่และใกล้ ๆ กันนั้น มีสายไฟฟ้าห้อยอยู่ในระดับเอื้อมถึง สันนิษฐานว่าผู้ตายคงจะได้เอาคีมไปตัดสายไฟนั้น เขาอาจจะไม่รู้และคิดเอาเองว่า สายไฟนั้นไม่มีกระแส

ไฟหรืออาจจะรู้ว่ากระแสไฟ แต่ใช้คีมไม่เหมาะที่จะใช้ตัดสายที่มีกระแสไฟ และขาดความชำนาญ

สายไฟที่ขาดหรือห้อยลงมา อาจจะมีกระแสไฟไม่ควรแตะต้อง

๘. ชายหนุ่มอาชีพขับรถยนต์ประจำทาง กำลังต่อสายไฟที่เครื่องวัดหน่วยไฟฟ้าของเพื่อนบ้าน เพื่อจะเอาไฟฟ้าไปใช้ในบ้านของตนเอง เขายืนอยู่กับพื้นดิน และต่อสายที่มีไฟฟ้าด้วยมือเปล่า จึงได้ถูกไฟฟ้าถึงเสียชีวิต

อุบัติเหตุเช่นนี้ย่อมจะไม่เกิดขึ้น ถ้าจะแจ้งคำร้องให้การไฟฟ้าฯ ติดตั้งไฟฟ้าให้

๙. คนงานร้านทำเฟอร์นิเจอร์ ย่านสุขุมวิท กำลังส่งและรับเหล็กซึ่งจะใช้ทำขาโต๊ะเก้าอี้ จากพื้นทางเท้าขึ้นไปบนตึกชั้นบนทางด้านหน้าร้าน เขากระดกเหล็ก ขึ้นไปถูกสายไฟฟ้าแรงสูง กระแสไฟฟ้าช็อตทำให้เขาสะดุ้งเสียการทรงตัว ตกลงมาที่พื้นถนน ศีรษะฟาดพื้นจนถึงแก่กรรม

อันตรายเช่นนี้เกิดขึ้นเสมอ ผู้ทำงานส่งของเช่นนี้ควรจะสังเกตุสายไฟฟ้าเสียก่อน และควรจะหลีกเลี่ยงหาด้านอื่นที่ไม่มีสายไฟอยู่ใกล้ ๆ

๑๐. ช่างก่อสร้างตึกแถวย่านถนนจันทร์ยานนาวา กำลังผูกเหล็กทำกันสาดอยู่บนชั้น ๓ เขาได้ยื่นเหล็กเส้นออกไปถูกสายไฟฟ้าแรงสูงที่อยู่ในแนวริมถนนใกล้ตึกนั้นจึงถูกกระแสไฟฟ้าถึงเสียชีวิต

อุบัติเหตุเช่นนี้ก็เกิดขึ้นหลายราย ที่ไม่ไปแจ้งให้การไฟฟ้าฯ ย้ายสายไฟฟ้าให้ห่างออกไปอีก หรือแจ้งให้ช่วยจัดการป้องกันอันตรายให้ ในระหว่างการก่อสร้างระยะห่างจากสายไฟไม่ควรน้อยกว่า ๘ ฟุต

๑๑. เหตุเกิดที่จังหวัดชลบุรี ผู้ประสบอันตรายเป็นครูสอนวิชาไฟฟ้า ติดตั้งไฟฟ้าในงานรื่นเริงของจังหวัด ขณะเกิดเหตุกำลังใช้ฟันกัดปลายสายไฟฟ้าเส้นหนึ่ง เพื่อปอกฉนวน

หุ้มโดยความเข้าใจผิดคิดว่า สายเส้นนั้นยังไม่ได้สับสวิทช์จ่ายไฟ จึงถูกไฟฟ้าถึงแก่ความตาย

อันตรายเช่นนี้ จะไม่เกิดขึ้นถ้าเขาจะใช้แต่คีมปอกสายไฟทุกครั้ง ไม่ว่าสายไฟนั้นจะมีไฟฟ้าอยู่หรือไม่ก็ตาม

๑๒. ชายคนหนึ่งได้เสียบใช้สว่านไฟฟ้าขณะที่กำลังถือสว่าน ซึ่งมีมือจับเป็นโลหะบังเอิญสว่านไฟฟ้านั้นรั่วอยู่ จึงถูกกระแสไฟฟ้าถึงเสียชีวิต อันตรายชนิดนี้ได้เกิดขึ้นกับผู้ที่มีใช้เครื่องไฟฟ้าที่ชำรุด เช่น พัดลม ตู้เย็น เครื่องสูบน้ำ และเครื่องซักผ้าไฟฟ้า

ถ้าเครื่องใช้ไฟฟ้าดังกล่าวได้รับการซ่อมแซมและป้องกันอันตราย โดยต่อสายดินไว้กับเปลือกครอบโลหะของเครื่องใช้ไฟฟ้าดังกล่าวแล้ว อันตรายถึงเสียชีวิตก็จะไม่เกิดขึ้น

๑๓. ชาวสวนคนหนึ่ง ได้ตัดต้นมะพร้าวภายในบริเวณบ้าน ต้นมะพร้าวล้มทับสายไฟฟ้าขาด ด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการว่าไฟฟ้าแรงต่ำที่ใช้อยู่ทุกวันนี้ เป็นอันตรายถึงชีวิต ชาวสวนผู้นั้นจึงใช้มือเปล่า ซึ่งกำลังเปียกเหงื่อจับสายไฟที่ขาดนั้นม้วนพันเข้ากับมือเพื่อจะนำไปแขวนไว้ก่อน สายนั้นมีรอยต่อซึ่งมิได้ใช้ฉนวนพันหุ้มไว้อยู่แห่งหนึ่ง เมื่อม้วนสายไปถึงรอยต่อ กระแสไฟฟ้าไหลผ่านเข้าทางข้อมือชายผู้นั้นไหม้เป็นแผลลึก ถึงเสียชีวิตอยู่ตรงนั้นโดยที่ไม่มีใครได้ช่วยเหลือทันท่วงที เพราะผู้ที่ร่วมงานอยู่ด้วยไม่รู้ถึงวิธี ถ้าเขาจะใช้มีดหรือขวานที่ใช้ตัดต้นไม้นั้น ซึ่งมีด้ามที่จับเป็นฉนวน พันสายให้ขาดทันทีทันใดและทำการปฐมพยาบาลด้วยวิธีให้อากาศโดยตรง จากปากต่อปากแล้ว ชาวสวนผู้เคราะห์ร้ายคนนี้ก็คงจะยังมีชีวิตอยู่

๑๔. ชายผู้หนึ่งได้ต่อไฟแสงสว่างใช้ที่ประตูบ้าน โดยใช้เต้าเสียบติดไว้ที่เสาประตูเป็นที่ต่อไฟฟ้าเข้าหลอดไฟ และใช้สายต่อยาวจากเต้าเสียบสายในบ้าน เขาได้ทำสายต่อโดยใช้ปลั๊กตัวผู้ต่อไว้ที่ปลายสายทั้งสองปลาย ค่ำวันหนึ่งฝนตกพื้นแฉะ ชายผู้นั้นได้เสียบปลั๊กสายต่อเข้ากับเต้าเสียบภายในบ้านก่อน แล้วมือปลายอีกข้างหนึ่ง ซึ่งเป็นปลั๊กตัวผู้เช่น

เดียวกัน ไปเพื่อเสียบเข้ากับเต้าเสียบ ที่ติดไว้ที่ประตูบ้าน ระหว่างทางมือได้ไปถูกเข้ากับขาโลหะของปลั๊กตัวผู้ที่ถือ กระแสไฟฟ้าจึงไหลผ่านร่างกายของชายผู้นั้นอย่างมาก เนื่องจากพื้นแฉะ ผิวหนังมีความต้านทานต่ำ จึงได้รับอันตรายถึงเสียชีวิตทันทีโดยมิได้มีผู้ได้ช่วยเหลือทันท่วงที

อุบัติเหตุรายนี้ ควรเป็นตัวอย่างสำหรับผู้ที่ยังมีชีวิตว่าอันตรายถึงชีวิต อาจจะเกิดขึ้นกับท่าน หรือคนภายในครอบครัวท่านถ้าท่านใช้สายต่อโดยใช้ปลั๊กตัวผู้ทั้งสองปลาย

สายต่อไฟฟ้าต้องใช้ปลั๊กตัวผู้ปลายหนึ่ง และอีกปลายหนึ่งต้องเป็นเต้าเสียบตัวเมียหรือทางไฟฟ้าออกจะต้องเป็นเต้าเสียบเสมอ ห้ามใช้ปลั๊กตัวผู้ซึ่งมีโลหะยื่นออกมาเป็นทางไฟฟ้าออก

๑๕. เด็กชายผู้หนึ่งได้โยกสายดิน ซึ่งติดตั้งอยู่ตามเสาไฟฟ้าข้างถนนสาธารณะเล่นด้วยความซุกซนในฤดูฝนพื้นดินชื้นแฉะ ประกอบกับมีไฟฟ้ารั่วตามบ้านผู้ใช้ไฟฟ้าในบริเวณนั้น กระแสไฟฟ้าที่รั่วตามบ้านเหล่านั้นไหลกลับเข้าหม้อแปลงไฟทางสายดินนี้ เมื่อสายดินหักหลุดพ้นพื้นดิน กระแสไฟฟ้าก็ไหลผ่านร่างกายของเด็กชายซึ่งถือสายดินอยู่กลับเข้าหม้อแปลงไฟทำให้เด็กนั้นถึงแก่ความตาย

๑๖. ชายผู้หนึ่งได้ปีนขึ้นไปนั่งเล่นบนเสาโครงสร้างเหล็ก ริมคลองไผ่สิงห์โต ลุมพินี ขณะนั้นเป็นเวลาดึก เมื่อชายผู้นั้นปีนกลับลงมาประกอบกับมืดจึงไปโดนสายไฟแรงสูง ๖๙,๐๐๐ โวลท์ ตกลงมาเสียชีวิต

๑๗. ชายหนุ่มวัยรุ่นกลับจากเที่ยวยามดึก ใช้วิธีเข้าห้องนอนโดยทางหน้าต่างตึกแถวซึ่งก่อสร้างไว้ชิดกับนั่งร้านหม้อแปลงไฟฟ้าอยู่เป็นประจำ ในคืนหนึ่งขณะปีนเสาไฟฟ้าขึ้นไปถึงระดับสายหม้อแปลงไฟ ได้ถูกกับสายไฟฟ้าตกลงมาจนถึงเสียชีวิต

๑๘. แท็กซี่คันหนึ่งได้เข้าจอดเทียบข้างรั้วบ้านสังกะสีในตรอกแคบ ๆ ตรอกหนึ่ง ชายผู้ขับขี่ได้รีบเปิดประตูลงมา และหลบเข้าไปยืนอยู่ระหว่างรถกับรั้วสังกะสี เขารีบปลด

กระดุมกางเกงออกปัสสาวะทันที หลังจากได้กลั้นมาเป็นเวลานานแล้ว แต่บังเอิญรั้วบ้านนั้นมีสายไฟฟ้าเก่าฉนวนชำรุดเดินเราะรั้วสังกะสีภายในบ้านอยู่ กระแสไฟฟ้าได้แผ่ไปทั่วสังกะสี เมื่อมีน้ำถูกเข้ากระแสไฟฟ้าจึงไหลตามน้ำผ่านร่างกายชายผู้นั้น ลงพื้นดินเป็นอันตรายถึงชีวิต

ไม่ควรเดินสายไฟติดรั้วสังกะสีโดยไม่ร้อยท่อฉนวน หรือสายหุ้มฉนวนซึ่งไม่ได้มาตราฐานที่กำหนดให้

๑๙. คนงานหญิง ของบริษัททำการก่อสร้างแห่งหนึ่ง หลังจากเลิกงาน ซักผ้าตากกับรั้วลวดหนาม บังเอิญมีไฟรั่วมาจากสายไฟที่ซึ่งพาดกับลวดหนามนั้น ฉนวนหุ้มสายชำรุดเนื่องจากเสียดสีลวดหนาม กระแสไฟไหลผ่านร่างหญิงซึ่งกำลังเปียกน้ำ ถึงแก่ความตาย อุบัติเหตุเช่นนี้เกิดขึ้นเป็นประจำ จึงไม่บังควรใช้ลวดทำเป็นราวตากผ้าและไม่ควรผูกราวตากผ้าใกล้กับสายไฟฟ้า

๒๐. ชายผู้หนึ่งอาบน้ำในห้องน้ำเสร็จจึงเอื้อมมือไปปิดไฟฟ้าที่ขั้วหลอดไฟฟ้าปุ่มสำหรับปิดเปิด ซึ่งแตกชำรุดอยู่ กระแสไฟไหลผ่านลงพื้นทางมือชายผู้นั้นถึงเสียชีวิตผู้ที่ใช้เครื่องไฟฟ้าชำรุดในที่ชื้นแฉะโดยไม่คอยตรวจและเปลี่ยนสิ่งชำรุด ย่อมได้รับอุบัติเหตุถึงเสียชีวิตได้ไม่วันใดก็วันหนึ่ง พึงจดจำ

จำนวนวัตต์ของเครื่องใช้ไฟฟ้าต่าง ๆ

ลำดับ	ชนิด	วัตต์
1	วิทยุ	85
2	วิทยุพร้อมเครื่องเล่นแผ่นเสียง	100
3	โทรทัศน์	275
4	เตารีด	1,000
5	เครื่องรีดผ้า	1,495
6	นาฬิกา	2
7	เบาะความร้อน (แทนกระเป๋าน้ำร้อน)	55
8	ผ้าห่ม	180
9	เตาผิงให้ความอบอุ่น	1,140
10	เครื่องปรับอากาศ	940
11	เครื่องทำให้อากาศแห้ง	210
12	เครื่องทำให้อากาศชื้น	50
13	พัดลม เพดาน	370
	พัดลม ตั้งโต๊ะ	75
14	เครื่องดูดฝุ่น	375
15	เครื่องขัดพื้น	245
16	เครื่องโกนหนวด	15
17	เครื่องอบผม	245
18	เครื่องนวด	45
19	จักรเย็บผ้า	75
20	ตู้เย็น	205
21	ตู้แช่	270

ลำดับ	ชนิด	วัตต์
22	เครื่องทำไอสครีม	155
23	หลอดไฟใช้แทนแสงแดด	275
24	หลอดไฟให้ความร้อน (อินฟราเรด)	245
25	หลอดไฟฆ่าเชื้อโรค	20
26	เตา	1,200
27	เตาชุด ๔ เตาพร้อมเตาอบ	10.910
28	กะทะ	1,315
29	เครื่องย่าง	1,335
30	ที่ปิ้งขนมปัง	1,010
31	เครื่องคั่วข้าวโพด	550
32	หม้อต้มกาแฟ	830
33	หม้อต้มไข่	575
34	หม้อน้ำร้อน	2,430
35	หม้อน้ำร้อนชนิดน้ำผ่านร้อน	12,000
36	ที่ตีไข่	130
37	เครื่องผสมอาหาร	285
38	เครื่องบดอาหาร	780
39	เครื่องคั้นน้ำผลไม้	80
40	เครื่องล้างชาม { ชนิดทำน้ำร้อน	1,165
	ชนิดไม่ทำน้ำร้อน	295
41	เครื่องซักผ้า { อัตโนมัติ	300
	ธรรมดา	260
42	เครื่องตากผ้า	4,455
43	เครื่องสูบน้ำ	265
44	เครื่องเผาขยะ	610

จำนวนความต้องการอย่างน้อยสำหรับเต้าเสียบ ดวงโคม

	เต้าเสียบธรรมดา	เต้าเสียบสามขามีสายดิน	ดวงโคมติดกับที่
ห้องพักผ่อน ห้องนอน ห้องโถง หรือนั่งเล่น	ทุกระยะ 12 ฟุต เลือกที่ติดตั้งให้เหมาะ เพื่อเมื่อเสียบใช้เครื่องไฟฟ้าแล้วให้สายทอดไปตามพื้นไม่เกิน 6 ฟุต	เครื่องรับโทรทัศน์ วิทยุและเครื่องเล่นแผ่นเสียง	ติดเพดาน 1 ดวง หรือ 2 ถ้าเป็นห้องแคบยาวหรืออาจใช้ติดผนังแทนก็ได้
ห้องอาหาร	เช่นเดียวกับห้องนั่งเล่น		ติดเพดาน 1 ดวงเหนือโต๊ะ
ครัว	ทุกระยะ 4 ฟุต บริเวณเคาน์เตอร์ สำหรับตู้เย็น 1 อัน	ตามความต้องการใช้ของแต่ละแห่ง สำหรับเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น เตาหุง เครื่องล้างชาม ตู้แช่พัดลมดูดอากาศนาฬิกาไฟฟ้า	ติดเพดาน 1 ดวงเหนือที่ชำระล้าง 1 ดวงและที่เคาน์เตอร์ที่ต้องการ
ซักรีด	ชนิดกันน้ำ 1 อัน บริเวณซักผ้า สำหรับเตารีด 1 ผ้า	สำหรับเครื่องซักผ้า เครื่องตากผ้า เครื่องสูบน้ำ	ที่ซักผ้า 1 ดวง ที่รีด 1 ดวง
ห้องทำงาน	โต๊ะทำงาน 1 อัน	เครื่องปรับอากาศ	โต๊ะทำงาน 1 ดวง บริเวณที่อยู่ในกรอบบังแสงแห่งละ 1 ดวง

ห้องน้ำ		เครื่องทำน้ำร้อน เต้าเสียบไว้นอกห้อง	ข้างกระจก ภายในห้อง ผักบัว หรืออ่างอาบน้ำอีก ๑ ดวง ติดสวิทช์ไว้นอกห้อง
ทางเข้าบ้าน	ชนิดกันน้ำ ๑ ตัว		ข้างนอกและข้างใน ข้างละดวง
โถงทางเดิน	ทุกระยะ ๕๑ ฟุต และทางเข้า ๑ ดวง		๑ ดวง ข้างทางยาว ๒ ดวง
บันได			หัวและตีนบันได แห่งละ ๑ ดวง
ห้องน้ำ			ห้องละ ๑ ดวง
หน้ามุข ระเบียง หรือลานบ้าน	ทุกระยะ ๑๕ ฟุต และทางเข้าอีก ๑ อัน ใช้ชนิดกันน้ำ		ทุก ๑๕๐ ตารางฟุต

การช่วยเหลือผู้ถูกกระแสไฟฟ้า

การช่วยเหลือผู้ประสบอันตรายให้หลุดจากกระแสไฟฟ้า เป็นสิ่งแรกที่ต้องกระทำโดยเร็วและด้วยความระมัดระวัง เพื่อผู้ที่ช่วยเหลือจะได้ไม่เป็นอันตรายไปด้วย ผู้เคราะห์ร้ายจึงจะมีโอกาสพ้นอันตรายได้มากที่สุด

– อย่าใช้มือเปล่าแตะต้องตัว ผู้ที่กำลังติดกระแสไฟฟ้า หรือตัวนำไฟฟ้าที่เป็นต้นเหตุเป็นอันขาด เพื่อจะไม่ถูกกระแสไฟฟ้าได้รับอันตรายไปด้วยอีกคนหนึ่ง

- ก่อนอื่นให้รีบหาทางตัดกระแสไฟฟ้าอย่างง่าย ๆ โดยการถอดปลั๊กหรือสับสวิทซ์ หรือให้ใช้วัสดุที่ไม่เป็นสื่อไฟฟ้า เช่น ไม้ เชือก สายยางหรือพลาสติกที่แห้ง ๆ หรือใช้ผ้าแห้งพันมือให้หนา ผลักหรือฉุดผู้ประสบอันตรายให้หลุดออกมา
- เมื่อไม่อาจทำวิธีอื่นได้ และแน่ใจว่าจะทำได้โดยปลอดภัย ให้ใช้วัตถุที่ไม่เป็นสื่อไฟฟ้าเขี่ยสายไฟฟ้า หรือใช้มีด ขวาน ที่มีด้ามไม้หรือฉนวนหุ้มตัดสายไฟฟ้าให้หลุด หรือขาดจากผู้เคราะห์ร้ายโดยเร็วที่สุด
- อย่าลงไปในน้ำ ในกรณีที่มีกระแสไฟฟ้าในบริเวณที่มีน้ำให้หาทางเขี่ยสายไฟฟ้าออกให้พ้นหรือตัดไฟฟ้าก่อนที่จะลงไปช่วยผู้ประสบอันตรายในบริเวณนั้น

การปฐมพยาบาลผู้ถูกกระแสไฟฟ้า

ผู้เคราะห์ร้ายที่หลุดจากไฟฟ้า แล้วยังต้องการความช่วยเหลือ เพราะไฟฟ้าทำให้ระบบหายใจหยุดและหัวใจหยุดเต้น จงช่วยชีวิตโดยวิธีให้ลมหายใจทางปาก และการช่วยชีวิตวิธีนี้ยังอาจใช้ช่วยคนจมน้ำ ตกอยู่ในที่อับ อากาศหรือสูดแก๊สหรือควันจนหมดสติได้อีกด้วย

การนวดหัวใจ

เมื่อหัวใจคนหยุดเต้น ท่านอาจช่วยชีวิตไว้โดยวิธีดังต่อไปนี้ :-

๑. วางคนเจ็บนอนหงายราบ ให้หน้าแหงนไปทางหลังจนลำคอยืด

๒. ล้วงเอาสิ่งอื่นที่อาจติดค้าง อยู่ในปาก หรือลำคอออกไม่ให้ขวางทางลม

๓. นั่งคุกเข่าลงระหว่างแขนซ้าย กับลำตัวของคนเจ็บ วางสันมือซ้อนทับกันลงบนทรวงอกบริเวณหัวใจ เหยียดแขนตรง และกดสันมือด้วยน้ำหนักตัวลงไปประมาณ ๑-๑๑ นิ้ว เป็นจังหวะประมาณ ๖๐ ครั้ง ต่อนาที

๔. ขณะนำส่งโรงพยาบาลให้นวดต่อไปเรื่อย ๆ จนกว่าหัวใจจะกลับเต้น หรือถึงมือแพทย์แล้ว

วิธีให้ลมหายใจด้วยปาก

เมื่อคนหมดสติหยุดหายใจ ท่านอาจช่วยชีวิตไว้ได้ ถ้ารีบปฏิบัติตามวิธีช่วยชีวิตดังนี้

๑. วางผู้ป่วยนอนหงาย ให้ศีรษะต่ำ

๒. สอดนิ้วหัวแม่มือเข้าในปาก จับขากรรไกรล่างยกขึ้นจนปากอ้า

๓. ล้วงสิ่งอื่นที่อาจค้างในปากและลำคอออกแล้วบีบจมูกผู้ป่วยให้สนิท

๔. ทาบปากปิดปากผู้ป่วยให้สนิท เป่าลมเป็นจังหวะ ๑๕ ครั้งใน ๑ นาที เท่ากับจังหวะหายใจอย่างปกติ

๕. ถ้าไม่สามารถอ้าปากผู้ป่วยได้ ให้ปิดปากและเป่าลมเข้าจมูกแทน

๖. ขณะนำส่งโรงพยาบาล ให้เป่าติดต่อเป็นครั้งคราว จนกว่าจะถึงมือนายแพทย์

แผนกความปลอดภัย
กองสวัสดิการ
ฝ่ายการเจ้าหน้าที่
การไฟฟ้านครหลวง

การทำบุญบ้าน

การทำบุญบ้าน ได้แก่การบำเพ็ญกุศลเพื่อให้เกิดสวัสดิมงคลแก่บ้านเรือนที่อยู่อาศัยตลอดทั้งบุคคลที่อยู่ในบ้านเรือนนั้น ได้อยู่เย็นเป็นสุข การทำบุญบ้านจะจัดทำเมื่อใดก็ได้ เท่าที่มีผู้กระทำกันอยู่ก็ได้แก่การทำบุญประจำในวันขึ้นปีใหม่ หรือวันตรุษสงกรานต์ ซึ่งถือกันว่าเมื่อถึงขวบปีก็จัดการทำบุญเสียครั้งหนึ่ง เพื่อให้เกิดร่มเย็นเป็นสุขแก่ครอบครัวที่อยู่อาศัยในบ้านเรือนนั้น และเมื่อบ้านเรือนใดได้มีการตายเกิดขึ้น ซึ่งเจ้าภาพได้จัดการฌาปนกิจศพเป็นที่เรียบร้อยแล้ว บ้านเรือนนั้นก็ต้องจัดให้มีการทำบุญขึ้น ซึ่งเรียกว่าทำบุญบ้านโดยนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์และฉันภัตตาหาร

การทำบุญบ้านตามที่กล่าวมานี้ ก่อนที่จะนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์ เจ้าภาพจะต้องคำนึงถึงบ้านพักของตนเองก่อนว่า จะใช้ส่วนใดหรือห้องใดของบ้านเรือนนั้นจัดเป็นที่สำหรับพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์และภัตตาหาร โดยพิจารณาว่าส่วนของเรือนตอนนั้นจะจัดให้พระสงฆ์นั่งได้กี่รูป การกะที่นั่งเช่นนี้จะต้องกะที่สำหรับตั้งพระพุทธรูปตลอดทั้งเครื่องบูชาด้วย การกะที่นั่งหากไม่กะให้พอเหมาะพอดี โดยคิดว่าพอนั่งได้แต่พอพระสงฆ์นั่งเข้าที่ตามที่จัดไว้เกิดนั่งไม่ได้ เพราะต้องเบียดกันเกินไป หรือนั่งได้ก็เป็นการทรมานเช่นนี้ จะกลายเป็นโทษเพื่อไม่ให้เป็นเช่นนั้น เจ้าภาพจึงควรพิจารณาให้ดี ถ้าบ้านเรือนคับแคบก็นิมนต์พระสงฆ์แต่เพียง ๕ รูป ถ้าบ้านเรือนใดอยู่ในขนาดปานกลางก็จะนิมนต์พระสงฆ์สัก ๗ รูป แต่ถ้าบ้านเรือนใดไม่คับแคบพอที่จะนิมนต์พระได้มาก ก็นิมนต์พระสงฆ์ ๙ หรือ ๑๑ รูป มาเจริญพระพุทธมนต์ และฉันภัตตาหาร

การนิมนต์พระเจริญพุทธมนต์

การนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพุทธมนต์ที่บ้าน ตามปกติก็นิมนต์ ๕ รูป เป็นอย่างต่ำ ๗ รูป ถึง ๙ รูป เป็นอย่างสูง ไม่นิยมนิมนต์พระเป็นจำนวนคู่ เว้นแต่งานมงคลสมรสเท่านั้นที่นิยมการนิมนต์พระสงฆ์เป็นจำนวนคู่ เช่น ๖ รูป หรือ ๑๐ รูป ทั้งนี้เข้าใจว่าเพื่อเป็นเคล็ดในอันที่จะให้คู่สมรสได้อยู่เป็นคู่ครองกันตลอดไป หรือมิฉะนั้นก็เป็นการเปิดโอกาสให้คู่สมรสต่างเลือกนิมนต์พระฝ่ายละเท่า ๆ กัน ก็เป็นได้จึงได้มีการนิมนต์พระสงฆ์เป็นจำนวนคู่

อนึ่ง การนิมนต์พระมาฉันอาหารที่บ้าน บางคนถือเอาความคุ้นเคยสนิทสนมกับพระ บอกนิมนต์โดยบอกชื่อโภชนาหารที่นิมนต์ไปฉันนั้นด้วย เช่นนี้ พระท่านเป็นการไม่ชอบด้วยพระวินัย เพราะพระสงฆ์ที่รับนิมนต์ไปฉันอาหารที่ออกชื่อโภชนาหาร อาจจะเกิดอาบัติเป็นโทษแก่พระผู้ที่รับนิมนต์ จึงควรนิมนต์โดยกล่าวว่านิมนต์ไปฉันเช้า หรือฉันเพลเท่านั้น

การทำบุญเลี้ยงพระนั้น แต่ก่อนนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์ในตอนเย็น รุ่งขึ้นเช้าก็นิมนต์มาฉันภัตตาหาร การนิมนต์พระสงฆ์มาฉันภัตตาหารในตอนเช้า เจ้าภาพจะต้องจัดเตรียมอาหารใส่ปิ่นโตถวายพระแต่ละรูป เพื่อสงฆ์เหล่านั้นจะนำกลับไปฉันเพลที่วัดด้วยโดยแจ้งให้เด็กวัดนำปิ่นโตสำหรับพระสงฆ์รูปละ ๒ เถา มายังบ้านที่เลี้ยงพระ ขณะนี้ตามชนบทต่าง ๆ ก็ยังนิยมทำกันเช่นนั้น แต่ส่วนในจังหวัดพระนครโดยทั่วไป ได้เปลี่ยนจากการเจริญพุทธมนต์เย็นฉันเช้ามาเป็นเจริญพุทธมนต์ตอน ๑๐.๐๐ น. (๔ โมงเช้า) แล้วเลี้ยงเพลเป็นการเสร็จไปในวันเดียว ซึ่งนับว่าเป็นการสะดวกดี

การนิมนต์พระ แต่ก่อนนิยมเขียนหนังสือเป็นข้อความ บอกนิมนต์ไปเจริญพระ-พุทธมนต์ในงานนั้น ที่บ้านเจ้าของชื่อนั้น กำหนดวันข้างขึ้นหรือข้างแรม เดือนนั้นปีนั้นเวลาเท่านั้นเจริญพระพุทธมนต์ รุ่งขึ้นเช้าเวลาเท่านั้นนิมนต์รับอาหารบิณฑบาตร และพร้อมกันนี้ ก็มีหมากพลู บุหรี่ ใส่พานไปถวายพระด้วย หรือมิฉะนั้นก็จัดดอกไม้ธูปเทียนไปถวายถึงแม้ว่าเจ้าของงานจะไปนิมนต์พระ ด้วยตนเองก็จัดทำเช่นนั้น การนิมนต์พระเช่นนี้

ตามชนบทยังนิยมจัดทำกันอยู่ ซึ่งนับว่าเป็นการเหมาะสมแต่ในจังหวัดพระนคร–ธนบุรี ขณะนี้ส่วนมากได้ละเลยมิได้ปฏิบัติ เช่นนั้น โดยไปนิมนต์พระด้วยปากเปล่าและมือเปล่า พระท่านต้องจดบันทึกเอาเองว่า ใครนิมนต์ไปงานอะไรที่ไหน วันเดือนปีใด เป็นการสะดวกและง่ายแก่ผู้นิมนต์ แต่เป็นการทอดทิ้งประเพณีที่เคยนิยมกันมาแต่เก่าก่อนนั้นเสีย หากจะรื้อฟื้นขึ้นมาใหม่ โดยจัดการเหมือนดังแต่ก่อนก็จะเป็นการเหมาะสมอย่างยิ่ง

การตกแต่งสถานที่

การทำบุญบ้าน จะต้องตกแต่งสถานที่ให้สะอาดเรียบร้อย เช่น ต้องเคลื่อนย้ายหรือจัดเก็บสิ่งของใช้บางสิ่งบางอย่าง ที่จะดูแลไม่งามตาหรือกีดขวางเกะกะไปไว้เสียอื่นชั่วคราว จัดการปัดกวาดหยักไย่หรือใยแมลงมุมที่ห้อยอยู่ตามเพดาน เช็ดถูฝุ่นละอองที่ข้างฝาและพื้นบ้านทำความสะอาดบ้านเรือนให้เรียบร้อย และขึงผ้าม่าน เพื่อให้สวยงามเจริญตาและปิดบังสิ่งที่ไม่น่าดู แต่ถ้าข้างฝาสะอาดเรียบร้อยและไม่มีสิ่งใดที่จะต้องปิดบัง จะไม่ต้องขึงผ้าม่านก็ได้ เพราะการขึงผ้าม่านนั้น อาจปิดบังช่องลม ทำให้ร้อนอบอ้าว หากจำเป็นต้องขึงผ้าม่าน ก็จัดการแต่พอสมควร

จัดอาสนะสำหรับพระสงฆ์

การจัดที่นั่งสำหรับสงฆ์ ถ้าเป็นงานใหญ่ หรือในวังหลวงเขาใช้ม้าวางต่อกันให้กว้างและยาวตามที่ต้องการ ทางด้านหลังมีพนักพิงสำหรับวางหมอนอิง การจัดอาสนะสงฆ์ชนิดนี้ เจ้าภาพและแขกที่มาในงาน จะต้องมีเก้าอี้นั่งด้วย แต่ถ้าเป็นงานธรรมดา ก็ใช้พื้นของห้องใดห้องหนึ่งซึ่งเห็นว่าเหมาะสมที่พอจะจัดขึ้นได้ ใช้เสื่อหรือพรมผืนใหญ่ปูลงกับพื้นแล้วใช้พรมผืนเล็ก ๆ ปูทับลงเป็นผืน ๆ เท่าจำนวนพระสงฆ์ที่นิมนต์ไว้ ถ้าทางด้านหลังที่จัดให้พระนั่งมีฝาเรือนหรือฝาห้องกั้นอยู่ ก็ใช้หมอนสำหรับอิงวางเรียงไปตามฝาให้ได้ระยะ

ห่างพอสมควร แต่ถ้าทางด้านหลังไม่มีฝากั้น ก็ต้องใช้ไม้กั้นเป็นพนักสำหรับวางหมอนอิงนั้นด้วย หากจะไม่ใช้พรมผืนเล็ก ๆ ปู จะใช้ผ้าขาวปูลาดไปบนเสื่อ หรือพรมผืนใหญ่นั้นก็ได้ แต่การวางหมอนอิง จะต้องวางให้ห่างกันเป็นระยะ ๆ พอให้พระนั่งได้สะดวก

จัดที่ตั้งพระพุทธรูปและเครื่องบูชา

การจัดที่สำหรับตั้งพระพุทธรูป จำเป็นจะต้องจัดตั้งเครื่องสักการะบูชาควบคู่กันไปด้วย โดยใช้โต๊ะหมู่สำหรับตั้งพระพุทธรูป และเครื่องสักการะบูชา ถ้าโต๊ะที่จะใช้ไม่สะอาด หรือไม่น่าดู ก็ควรใช้ผ้าขาวปูโต๊ะนั้นก่อน การใช้โต๊ะหมู่จะใช้แต่เพียง ๓ ตัว หรือ ๕ ตัว ก็สุดแต่สถานที่นั้นจะอำนวยให้จัดได้เพียงใด ก็จัดไปตามความเหมาะสม การตั้งพระพุทธรูป กับเครื่องสักการะบูชานั้น จะต้องตั้งให้อยู่ทางขวามือของพระสงฆ์ โดยถือเอาพระพุทธรูปเป็นต้นแถวของพระสงฆ์นั่งหันหน้าออกตามพระพุทธรูป ไม่ควรตั้งพระพุทธรูปไว้ทางด้านซ้ายของพระสงฆ์ และจะต้องตั้งพระพุทธรูปให้พระพักตร์หันไปทางทิศตะวันออก ซึ่งถือกันว่า เป็นทิศชัยมงคล แต่ถ้าจะหันพระพักตร์ไปเช่นนั้นไม่ได้ โดยสถานที่ไม่อำนวย ซึ่งจำเป็นต้องตั้งไปทางทิศอื่น ก็ถือว่าเป็นการตั้งชั่วคราว แต่ถ้าเป็นการตั้งประจำควรตั้งให้พระพักตร์หันไปทางทิศตะวันออก หรือทิศเหนือ ห้ามตั้งพระพุทธรูปให้พระพักตร์หันไปทางทิศตะวันตก เพราะถือว่าไม่เป็นมงคล

เครื่องสักการะบูชาสำหรับพระพุทธรูปตามปกติก็มี แจกัน ๑ คู่ เชิงเทียน ๑ คู่ กระถางธูป ๑ ใบ พร้อมด้วยธูปเทียนและดอกไม้ แต่ถ้าโต๊ะที่ตั้งเครื่องสักการะมีหลายตัวก็ควรจัดแจกันปักดอกไม้เพิ่มขึ้น ให้พอเหมาะพอดีกับโต๊ะที่ตั้งไว้ การจัดดอกไม้ใส่แจกันก็ต้องจัดให้ประณีตสวยงาม และมีขนาดเท่าเทียมกันด้วย

การจัดตั้งเครื่องสักการบูชา ควรตั้งกระถางธูปไว้บนโต๊ะที่อยู่ต่ำลงไป โดยตั้งให้อยู่ระหว่างกลางตรงหน้าพระพุทธรูป ส่วนเชิงเทียนตั้งไว้ทางด้านขวาและซ้ายของกระถาง

รูป ให้มีระยะห่างเท่า ๆ กัน และตั้งแจกันดอกไม้ไว้ข้างพระพุทธรูปทั้งสองข้างวางให้ได้ระยะเช่นเดียวกัน การตั้งแจกันจะให้อยู่ระดับเดียวกับพระพุทธรูป หรือตั้งลดหลั่นลงไปเพียงใด ต้องพิจารณาถึงองค์พระพุทธรูปเป็นหลัก กล่าวคือ ถ้าองค์พระพุทธรูปที่อัญเชิญมานั้นเป็นพระขนาดใหญ่ หรือสูง ก็ตั้งแจกันไว้ระดับเดียวกับพระพุทธรูป แต่ถ้าเป็นพระพุทธรูปขนาดเล็ก เอาแจกันไปตั้งไว้ชั้นเดียวกับพระพุทธรูป ก็จะทำให้ดอกไม้ในแจกันนั้นข่มพระพุทธรูป ทำให้แลดูเล็กลงไปอีก จะไม่น่าดู เมื่อเป็นเช่นนี้ ก็ต้องลดแจกันดอกไม้ให้ต่ำลง

ตั้งบาตรน้ำมนต์

การทำบุญบ้าน จะต้องตั้งบาตรหรือขันน้ำมนต์ด้วย เพราะถือกันว่าน้ำพุทธมนต์เป็นของศักดิ์สิทธิ์อาจขจัดปัดเป่าสิ่งชั่วร้ายให้หลุดพ้นไปได้ การตั้งบาตรหรือขันน้ำมนต์นั้นถ้าใช้บาตรก็ขอยืมจากวัด พร้อมด้วยเชิงบาตร ถ้าใช้ขันก็ควรเป็นขันสำริด ขันลงหินหรือขันทองเหลือง ซึ่งเป็นขันที่สะอาด ไม่ใช่ขันที่ใช้ทั่ว ๆ ไป ไม่ควรใช้ขันเงิน หรือขันทอง เพราะพระท่านจับต้องของเช่นนั้นไม่ได้ เมื่อจับเข้าก็จะเป็นอาบัติแก่ท่าน ขันหรือบาตรน้ำมนต์ ต้องตั้งไว้ใกล้ ๆ กับพระเถระผู้เป็นประธานในพิธี มีน้ำใส่ไว้พอสมควร มีเครื่องใส่ในบาตรน้ำมนต์ครบถ้วน ตั้งไว้ทางด้านขวามือของท่าน ซึ่งอยู่ติดต่อกับที่ตั้งเครื่องสักการะบูชา เป็นพื้นเดียวกับที่พระสงฆ์นั่ง ท่านจะได้ทำพิธีหยดเทียนทำน้ำมนต์ได้สะดวก

น้ำที่จะใช้ทำน้ำมนต์ ใช้น้ำประปาหรือน้ำท่า ไม่ใช้น้ำฝน ถ้าจำเป็นจะต้องใช้น้ำฝน ก็ให้ใช้ดินสอพองเพียงเล็กน้อยใส่ลงไปในน้ำฝนนั้น เพื่อให้กลายสภาพเป็นน้ำท่า

เทียนสำหรับทำน้ำมนต์ ควรใช้เทียนที่ทำด้วยขี้ผึ้งแท้ เป็นขี้ผึ้งสีขาวหนัก ๑ บาทขึ้นไป ถ้าหาเทียนขี้ผึ้งแท้ไม่ได้ จะใช้เทียนที่ขายกันตามธรรมดาก็ได้ แต่ต้องให้ได้หนัก

๑ บาท เป็นอย่างต่ำ และมีไส้ใหญ่พอสมควร เมื่อจุดแล้วจะไม่ดับง่าย ถ้าจุดแล้วดับถือว่าไม่เป็นมงคล และจะต้องไม่ใช้เทียนไขเพราะเทียนไขไม่ใช้เป็นเทียนทำน้ำมนต์

เทียนที่ใช้ทำน้ำมนต์นั้น เมื่อพระท่านทำพิธีดับในเวลาที่ทำน้ำมนต์ เสร็จแล้วห้ามไม่ให้นำมาจุดใช้ต่อไปอีก เพราะเวลาพระท่านทำพิธีดับนั้น เป็นการดับทุกข์ดับโศก ดับโรคภัย ดับเสนียดจัญไรทั้งปวง จึงห้ามไม่ให้นำมาจุดอีก

เครื่องใส่ในบาตรน้ำมนต์

ตามปกตินิยมใช้ใบเงิน ใบทอง และใบนาก อย่างละ ๓ ใบ หรือ ๕ ใบ โดยถือนิมิตว่า ใบไม้เหล่านี้เป็นศิริวัฒนะ เป็นสิ่งที่ทำให้เจริญศรี แต่ถ้าเป็นงานมงคลเกี่ยวด้วยการทำบุญวันเกิด ก็ใช้ดอกไม้ต่าง ๆ ประกอบลงไปด้วย ได้แก่ ดอกบัวหลวง ๕ ดอก ถือนิมิตว่า เป็นดอกไม้แทนพระพุทธเจ้า ๕ พระองค์ ดอกกุหลาบถือนิมิตว่า เป็นสิ่งทำให้เจริญยศ ดอกมะลิเป็นสิ่งทำให้เจริญทรัพย์ ดอกบานไม่รู้โรยถือเป็นนิมิตว่า เป็นสิ่งที่ทำให้เจริญอายุ ดอกไม้เหล่านี้จะใช้อย่างละ ๓ ดอก หรือ ๕ ดอกก็ได้ และใบมะตูมเด็ดยอดละ ๓ ใบ ๓ ยอด ถือนิมิตว่าเป็นตรีศูรของพระอิศวร เป็นสิ่งทำให้เจริญเดช แต่ถ้าเป็นการสะเดาะเคราะห์ ก็ใช้ผักส้มป่อย และผิวมะกรูดอย่างละ ๓ หรือ ๕ ชิ้น ใส่ลงในบาตรน้ำมนต์นั้นด้วย เวลาอาบน้ำพระพุทธมนต์ ใช้ผิวมะกรูดกับใบส้มป่อยสะศีรษะ ถือว่าเป็นการปัดเสนียดจัญไร สิ่งที่กล่าวมานี้สุดแต่จะหาได้ แต่ถ้าหาได้ครบทุกอย่างยิ่งดี

เครื่องสำหรับประพรมน้ำพุทธมนต์ ตามปกติทั่วไปมักใช้ก้านมะยม ๗ ก้าน ใช้ก้านที่แก่และสั้น เลือกให้ปลายของก้านยาวเท่า ๆ กัน ใช้ด้ายสายสิญจน์ หรือเชือกผูกที่ตรงมือจับ ๓ เปราะ ถือว่าเป็นหัวใจพระไตรปิฎกได้แก่มะอะอุ สำหรับเป็นเครื่องจุ่มน้ำพระพุทธมนต์ประพรมให้แก่เจ้าภาพ และบรรดาแขกที่ไปในงานตลอดทั้งประพรมในเคหะสถานบ้านเรือนของเจ้าภาพด้วย แต่ถ้าหาหญ้าคาได้ก็ใช้หญ้าคาแทนใบมะยม เพราะหญ้า

คา เป็นหญ้าซึ่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ใช้รองประทับนั่งเมื่อก่อนได้ตรัสรู้ ถือว่าเป็นหญ้ามงคล ใช้หญ้าคากำให้โตพอสมควร ตัดรากและปลายออก ให้เหลือความยาวประมาณ ๔๐ ซ.ม. หรือไม่เกิน ๑ ศอก ใช้ด้ายสายสิญจน์หรือเชือกผูกตรงที่มือจับ ๗ เปราะ ถือว่าเป็นหัวใจโพชฌงค์ ได้แน่สะธะริบีปะสะอุ เพื่อใช้เป็นเครื่องพรมน้ำพระพุทธมนต์ ส่วนก้านมะยมถือว่าเป็นไม้ของพระยม ซึ่งใช้ลงทัณฑ์แก่ผีทั้งหลาย เมื่อฟาดลงไปที่ใดผีร้ายก็หนีหายไปหมด

การจับด้ายสายสิญจน์

ด้ายสายสิญจน์เป็นสิ่งหนึ่งจำเป็นต้องใช้ในการทำบุญบ้าน ถึงแม้ว่าบ้านใดไม่มีอาณาเขตหรือบริเวณที่จะต้องใช้ด้ายสายสิญจน์วงบ้านเรือนอย่างน้อย ก็ต้องใช้วงที่พระ-พุทธรูป บาตรน้ำมนต์ และให้พระถือในเวลาเจริญพระพุทธมนต์ด้วย

การจับด้ายสายสิญจน์ เมื่อจะจับต้องมีวิธีบริกรรม กล่าวคือเวลาจับรอบแรก ๓ เส้น ท่านให้บริกรรม หรือตั้งใจภาวนาว่า อิ สวาสุ ซึ่งเรียกหัวใจพระรัตนตรัยให้บริกรรมตลอดไปจนกว่าจะจับพอตามที่ต้องการ เมื่อจับรอบสอง ๙ เส้น ให้บริกรรมว่า อะสังวิ สุ โล ปุ สะ พุ ภะ ซึ่งเรียกว่า หัวใจนวหรคุณ หากจับให้เป็น ๙ เส้นได้จะดีมาก

วิธีวงด้ายสายสิญจน์ จะต้องเริ่มตั้งแต่จากฐานของพระพุทธรูปวงไปทางขวามือ (เช่นเดียวกับเข็มนาฬิกาที่เดินบอกเวลา) โดยชักด้ายสายสิญจน์ให้สูงขึ้นไปตามอะเสบนหรือตามขอบช่องลมของตัวบ้าน วงไปให้รอบตัวบ้าน หรือจะวงไปให้ถึงรั้วบ้านด้วยก็ได้ และต้องวงให้ติดต่อกันไปอย่าให้ขาดเป็นช่อง วงบรรจบกันตรงฐานของพระพุทธรูป (อย่าเอาด้ายสายสิญจน์วงที่องค์พระ) แล้วโยงไปวงที่เชิงบาตรน้ำมนต์ และให้วงไปทางขวาเช่นเดียวกัน เสร็จแล้วนำกลุ่มด้ายสิญจน์ใส่พานวางไว้ข้างที่บูชา ใกล้กับบาตรน้ำมนต์ พร้อมด้วยเทียนขี้ผึ้งแท้สำหรับใช้ทำน้ำมนต์ ๑ เล่มไม้ขีดไฟ ๑ กล่อง

ก่อนวงสายสิญจน์ ให้เริ่มดำเนินการดังนี้ คือ จับกลุ่มด้ายสายสิญจน์ขึ้นประณมมือว่า "นะโมตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ" ๓ จบก่อน แล้วจึงเอาด้ายสายสิญจน์วงเข้าที่ฐานพระพุทธรูปขณะที่วงรอบฐานพระให้บริกรรมด้วยคาถาว่า "เอตา ทิสานิ กัตวานะ สัมพัตถะมะปะราชิตา สัพพะโสตถิง คัจฉันติ ตันเตสัง มังคะละมุตตะมันติ" การวงด้ายสายสิญจน์ที่ฐานพระพุทธรูป ก็เริ่มวงจากซ้ายขององค์พระพุทธรูปไปตามขอบช่องลมของตัวเรือน โยงรอบไปจนถึงรั้วบ้าน หรือจะวงเฉพาะที่ตัวเรือนก็ได้ แล้วโยงกลับมาบรรจบที่ฐานพระพุทธ ขณะที่วงด้ายสายสิญจน์ ท่านให้บริกรรมคาถาว่าดังนี้

๏ พุทธังกันตัง ธัมมังกันตัง สังฆังกันตัง กันหะเนหะ เนหะกันหะ พุทธังรักษา ธัมมังรักษา สังฆังรักษา

๏ พุทธังสัตตะ รัตนะปาการัง อัมหากังสะระณังคัจฉามิ ธัมมังสัตตะ รัตนะปาการัง อัมหากังสะระณังคัจฉามิ สังฆังสัตตะ รัตนะปาการัง อัมหากัง สะระณังคัจฉามิ

๏ สัพเพพุทธา พะลัปปัตตา ปัญเจกาปัญจะ ยัง พะลัง อะระหันตาปัญจะ เตเชนะรักขัง พันธามิ สัพพะโส

เมื่อจะนำสายสิญจน์เข้าบรรจบกัน ให้ยกกลุ่มสายสิญจน์ขึ้นประณมมือว่า "นะโมตัสสะ ฯ" อีก ๓ จบก่อน แล้วจึงว่าคาถาดังต่อไปนี้

๏ พุทธัปปะมุโข ภิกขุสังโฆ เอตาติสานิ กัตตะวานะ สัพพัตถะมะ ปะราชิกา โสตถิง ตันเตสัง มังคะละมุตตะมันติ

แล้วจึงเอาด้ายสายสิญจน์พันบรรจบเข้าที่ฐานพระ ด้ายสายสิญจน์นั้น ห้ามเหยียบหรือข้ามเป็นอันขาด การวงด้ายสายสิญจน์ต้องระวังอย่าให้ขาด ถ้าขาดบ่อย ๆ ถือว่าไม่เป็นมงคล เมื่อขาดเวลาผูกสายสิญจน์ต่อกัน ให้ภาวนาคาถาว่า "สัมปะฏิจฉามิ"

จัดของถวายพระ

การทำบุญบ้าน จะต้องจัดของเตรียมไว้ถวายพระ ได้แก่ของสำหรับพระฉัน เช่น หมากพลู บุหรี่ น้ำร้อน น้ำอัดลม และน้ำเย็น พร้อมด้วยเครื่องไทยธรรมสำหรับ

ถวายเมื่อพระฉันภัตตาหารเสร็จแล้ว สิ่งของที่จัดถวายพระนั้น ไม่ควรใส่ภาชนะที่ทำด้วยเงินหรือทอง ควรใช้ภาชนะอย่างอื่น เช่นพานสำหรับใส่หมากพลู บุหรี่ ควรใช้พานแก้วหรือพานอย่างอื่นที่ไม่ได้ทำด้วยเงินหรือทอง พานหมากที่จัดถวายนี้ จะใช้เท่าจำนวนพระ--สงฆ์ หรือจะใช้กึ่งหนึ่งของจำนวนพระสงฆ์ก็ได้ (สองรูปต่อ ๑ ที่) แต่ของอย่างอื่นจะต้องจัดให้มีครบถ้วนตามจำนวน เช่นถ้วยแก้วน้ำเย็น หรือถ้วยน้ำชา เป็นต้น เว้นแต่กระโถนจะจัดเท่าจำนวนพานหมากพลู บุหรี่ ก็ได้ เครื่องไทยธรรมที่จัดถวายพระนั้น ตามปกติก็ใช้ดอกไม้ ๑ กำ เทียน ๑ เล่ม ธูปหอม ๑ ซอง พร้อมด้วยใบปวารณาใส่ซอง นอกจากจะจัดให้มีของอย่างอื่นถวายอีกก็ได้ เช่น ผ้าสบง บุหรี่ ไม้ขีดไฟ และใบชา หรือจะให้มีมากกว่านั้น เช่น นมข้น น้ำตาลทราย และโกโก้ หรือโอวัลติน แต่ของจำพวกหลังจะประเคนพระในเวลาวิกาลคือหลังจากเวลาเที่ยงวันไปแล้วไม่ได้ ต้องมอบให้เด็กรับไปจะประเคนถวายได้ก็แต่เฉพาะ ดอกไม้ธูปเทียน บุหรี่ ไม้ขีดไฟ และใบชาเท่านั้น

ต้อนรับพระ

เมื่อถึงกำหนดเวลาที่นิมนต์พระไว้ เจ้าภาพก็ควรจะออกไปต้อนรับด้วยตนเอง แต่ถ้ามีความจำเป็นก็ควรมอบหมายให้ผู้อื่นคอยต้อนรับแทน เมื่อพระมาถึงบ้านก็นิมนต์และนำท่านเข้าไปในบ้าน

หากเป็นท้องถิ่นที่พระสงฆ์จะต้องเดินมา และเท้าของท่านต้องเปรอะเปื้อนในขณะที่เดินทาง เมื่อเป็นเช่นนี้ ก่อนที่จะนิมนต์ท่านขึ้นบ้านเรือน ผู้ต้อนรับก็ต้องจัดการล้างเท้าให้ท่าน เมื่อล้างเสร็จแล้วก็ควรเช็ดเท้าให้ท่านด้วย หากจะวางผ้าหรือเครื่องเช็ดเท้าไว้ให้ท่านเช็ดเองก็ได้เมื่อได้นิมนต์พระเข้านั่งยังอาสนะที่จัดไว้แล้ว ผู้ต้อนรับก็ต้องประเคนของที่จัดไว้ซึ่งได้แก่ หมากพลู บุหรี่ น้ำชา หรือน้ำอัดลม ต่อจากนั้นเจ้าภาพควรนั่งอยู่เบื้องหน้าของพระ และสนทนาปราศรัยตามสมควรไม่ควรปล่อยให้พระนั่งอยู่โดยไม่มีใครเอาใจใส่

การจุดธูปบูชาพระ

ธูปและเทียนที่จุดบูชานั้น ในงานทำบุญบ้าน หรืองานมงคลต่าง ๆ ควรจัดให้มีเทียนไว้สำหรับจุดเล่มหนึ่งซึ่งมีขนาดใหญ่พอสมควรเรียกว่าเทียนชนวน เพื่อใช้จุดธูปและเทียนที่ปักไว้จะได้ไม่ต้องถอนธูปขึ้นมาจุด และควรใช้สำลีชุบน้ำมันก๊าดเพียงเล็กน้อยพันไว้ที่ปลายธูปหรือจะใช้น้ำมันเบนซินชนิดกระป๋องที่ใช้กับไฟแช็คหยดลงที่ปลายธูปและไส้เทียน ก็จะจุดได้สะดวก แต่ควรใช้ในระยะที่ใกล้เวลาจุด หรือหยดซ้ำอีกเมื่อใกล้จะถึงเวลาจุด มิฉะนั้นน้ำมันที่หยดไว้จะแห้งเสียก่อน

การจุดธูปเทียนบูชาพระ เป็นหน้าที่ของเจ้าภาพจะต้องจุดด้วยตนเอง เพราะเจ้าภาพเป็นเจ้าของในงานพิธีนั้น วิธีจุดให้ใช้เทียนชนวนจุดโดยจุดเทียนเล่มข้างขวาก่อน (ขวามือของพระพุทธรูป) แล้วจึงจุดเล่มข้างซ้าย เสร็จแล้วจึงใช้เทียนชนวนนั้น จุดธูปที่ปักไว้

การจุดธูปบูชาพระ ตามธรรมดาก็จุดแต่เพียง ๓ ดอก ธูป ๓ ดอกนั้น เป็นการบูชาพระพุทธเจ้า โดยเฉพาะดอกที่ ๑ บูชาพระปัญญาคุณ ดอกที่ ๒ บูชาพระปริสุทธิคุณ ดอกที่ ๓ บูชาพระกรุณาธิคุณ ส่วนพระธรรมนั้นบูชาด้วยเทียน ๒ เล่ม เล่มหนึ่งบูชาธรรมอีกเล่มหนึ่งบูชาพระวินัย ซึ่งรวมเรียกว่าพระธรรมวินัย การจุดเทียน ๒ เล่มนั้นเป็นการบูชาคุณพระธรรม สำหรับคุณของพระสงฆ์นั้น ใช้บูชาด้วยดอกไม้ เมื่อรวมกันเข้าแล้วเรียกว่าเป็นการบูชาพระรัตนตรัยทั้ง ๓ ประการ

เมื่อจุดธูปเทียนเสร็จแล้ว ก่อนจะบูชาพระให้กราบพระพุทธรูป ๓ ครั้งก่อน การกราบพระนั้น โดยปกตินิยมใช้กราบด้วยท่าเทพประณม หรือเรียกว่ากราบแบบเบญจางคประดิษฐ์ กล่าวคือ เข่าทั้งสองตั้งอยู่ที่พื้นให้ห่างกันพอประมาณ ยกมือทั้งสองประณมเสมออก แล้วยกขึ้นเสมอหน้าผาก ก้มตัวพร้อมกับวางฝ่ามือทั้งสองข้างกราบลงกับพื้น ให้ฝ่ามือห่างกันประมาณ ๑ คืบ ก้มศีรษะลงให้หน้าผากจรดกับพื้น กระทำเช่นนี้ ๓ ครั้ง เมื่อก้มลง

กราบครั้งที่ ๓ กล่าวคำว่า พุทธังวันทามิ ครั้งที่ ๒ ว่า ธัมมังวันทามิ แล้วกล่าวคำบูชา เมื่อบูชาพระเสร็จแล้ว อธิษฐานขอความสวัสดิมงคลให้เกิดมีแก่ตนและครอบครัว แล้วกราบอีก ๓ ครั้ง

การบูชาพระพุทธเจ้านั้น จะบูชาด้วยบทใด ๆ ก็ตาม จะต้องตั้งนโม ฯลฯ ๓ จบก่อน นโม ฯลฯ นั้น ตรงกับพระคุณ ๓ ประการ แปลว่า นโม ขอนอบน้อม ตัสสะ ต่อพระพุทธเจ้า ภะคะวะโต ผู้มีพระกรุณาคุณ คือ เสด็จเที่ยวสั่งสอน อะระหะโต ผู้มีปริสุทธิคุณ คือ มีพระหฤทัยผ่องใสปราศจากกิเลสทั้งมวล สัมมาสัมพุทธัสสะ ผู้มีปัญญาคุณ คือ ตรัสรู้ อริยสัจธรรม นโม ฯลฯ เป็นคำนมัสการ เป็นคำบูชาพระคุณ ๓ ประการบริบูรณ์ เมื่อจะว่านโม ฯลฯ คราวใดจงตั้งใจนึกให้เกิดความรู้สึกในพระพุทธคุณ ๓ ประการนี้จงทุกคราวไป

คาถาบูชาพระมีอยู่บทหนึ่ง ซึ่งเป็นบทสั้น ๆ และได้ความดี กล่าวเป็นภาษาบาลีว่า พุทธะบูชา ธัมมะบูชา สังฆะบูชา ปฏิบัติบูชา สาธุ การบูชาด้วยบทนี้ จะกล่าวบูชาในงานพิธีใด ๆ ใช้ได้ทั้งสิ้นและควรใช้บทนี้ต่อจากบท นโม ฯลฯ ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น

มีคาถาบูชาพระอีกบทหนึ่ง พุทธะบูชา มหาเตโช ธัมมะบูชา มหาปัญโญ สังฆะบูชามหาโภคะวะโห ติโลกะเสฏฐัง อะภิปูชะยามิ จะใช้บทหนึ่งบทใด หรือใช้ต่อกันไปก็ได้

คาถาถวายเครื่องบูชาพระ (ของพระสุขุมธรรมาจารย์วัดหงส์) ว่าดังนี้

๏ อิมานิ สักกาเรนะ พุทธัง อะภิปูชะยามิ
อิมานิ สักกาเรนะ ธัมมัง อะภิปูชะยามิ
อิมานิ สักกาเรนะ สังฆัง อะภิปูชะยามิ

แปลว่า ข้าพเจ้าบูชาพระพุทธเจ้า พระธรรมเจ้า พระสงฆ์เจ้า ด้วยสักการะนี้

การจุดธูปบูชาพระนั้น บางท่านเข้าใจว่า จะต้องจุดถึง ๕ ดอก โดยกล่าวว่าเป็นการบูชาพระพุทธเจ้า ๕ พระองค์ ซึ่งถือว่าดีกว่าจุดเพียง ๓ ดอก ความจริงการจุดธูปบูชาพระที่บ้านเป็นประจำวันเมื่อเวลาจะเข้านอน เมื่อจุด ๕ ดอกแล้ว ก็เจริญพระพุทธคุณ (อิติปิโส ฯลฯ) ระลึกถึงคุณพระพุทธเจ้า แล้วกราบลง ๑ ครั้ง ต่อจากนั้นก็เจริญพระธรรมคุณ (สวากขาโต ฯลฯ) ระลึกถึงคุณพระธรรม แล้วกราบลงเป็นคำรพสองและเจริญพระสังฆคุณ (สุปฏิปันโน ฯลฯ) ระลึกถึงคุณพระอริยสงฆ์ แล้วกราบลงเป็นคำรพสาม ต่อจากนั้นก็ระลึกคุณบิดามารดาผู้ให้กำเนิดแก่ตน แล้วกราบลงเป็นคำรพสี่ ต่อจากนั้นก็ระลึกถึงคุณครูอาจารย์ และท่านผู้มีอุปการคุณแก่ตน แล้วกราบลงเป็นคำรพห้าเรียกว่าไหว้ ๕ ครั้ง หรือกราบ ๕ ครั้ง จึงจุดธูป ๕ ดอก ดังนี้ แต่ความจริงการบูชาพระในพิธีการ เช่นการทำบุญบ้าน หรือการทำบุญอย่างอื่น ๆ จะต้องบูชาเฉพาะคุณพระรัตนตรัยเท่านั้น จึงควรจุดธูปแต่เพียง ๓ ดอกและการปักธูปนั้น ควรปักให้เรียงกันเป็นแถว เพื่อเป็นความหมายดังได้กล่าวแล้วข้างต้น

การขอพระราชทานน้ำหลวงอาบศพ และเครื่องประกอบเกียรติยศศพ

ผู้ที่จะได้รับพระราชทานน้ำศพ และเครื่องประกอบเกียรติยศศพ ตลอดจนถึงการขอพระราชทานเพลิงศพนั้น ตามปกติก็ได้แก่ข้าราชการชั้นสัญญาบัตรที่มียศตั้งแต่นายร้อยตรีหรือชั้นตรีขึ้นไป นอกจากข้าราชการชั้นสัญญาบัตรดังกล่าวแล้ว ผู้ที่เป็นพ่อค้าประชาชนซึ่งมิได้เป็นข้าราชการชั้นสัญญาบัตร แต่ผู้ได้รับพระราชทานตราก็มีสิทธิขอรับพระราชทานเพลิงศพได้ตามชั้นของตราที่ได้พระราชทาน เช่น พ่อค้าประชาชนผู้ที่ทำคุณประโยชน์ให้แก่ทางราชการ ซึ่งทางราชการเห็นสมควรขอพระราชทานเครื่องอิศริยาภรณ์ (ตรา) ให้เป็นบำเหน็จความชอบตอบแทน ผู้ที่ได้รับพระราชทานตรานั้นเมื่อถึงแก่กรรมลงก็มีสิทธิได้รับ

พระราชทานน้ำศพ และเครื่องประกอบเกียรติยศศพได้ตามตำแหน่งของตราที่ได้รับพระราชทาน นับตั้งแต่หีบเชิงชายตลอดขึ้นไปจนถึงชั้นโกศ

ขอพระราชทานหีบหลวง

หีบที่จะได้รับพระราชทานนั้น สำหรับศพที่ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ (ตรา) ตามลำดับชั้นดังนี้

๑. หีบเชิงชาย สำหรับผู้ได้พระราชทานตราตั้งแต่เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย ถึงเบญจมาภรณ์ช้างเผือก ถ้าเป็นข้าราชการ ทหาร ตำรวจ ต้องมียศนายร้อย ถ้าเป็นข้าราชการพลเรือนต้องเป็นข้าราชการสามัญสัญญาบัตร ชั้นตรี

๒. หีบก้านแย่ง สำหรับผู้ได้รับพระราชทานตรา ตั้งแต่จัตุรถาภรณ์มงกุฎไทยถึงตริตาภรณ์เผือก ถ้าเป็นข้าราชการ ทหาร ตำรวจ มียศเป็นนายพัน ถ้าเป็นข้าราชการพลเรือน ต้องเป็นข้าราชการสามัญสัญญาบัตร ชั้นโทถึงชั้นเอก

๓. หีบกุดั่น สำหรับผู้ที่ได้รับพระราชทานตราตติยจุลจอมเกล้า หรือข้าราชการชั้นโทที่เป็นราชตระกูล และผู้หญิงที่ได้รับนี้ซึ่งเรียกว่าคุณหญิง ส่วนผู้ที่เป็นคุณหญิงตามตำแหน่งหรือตามยศสามี โดยไม่ได้รับพระราชทานตราตติยจุลจอมเกล้า ไม่มีสิทธิที่จะได้รับพระราชทาน

๔. หีบทองทราย สำหรับผู้ได้รับพระราชทานตรา ตติยจุลจอมเกล้าวิเศษ ผู้ที่ได้รับพระราชทานตราดังกล่าวนี้ มีสิทธิขอรับพระราชทานหีบชนิดนี้ได้ ไม่ว่าผู้นั้นจะเป็นข้าราชการหรือพ่อค้าประชาชน และไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย

๕. หีบทองทึบ สำหรับพระราชทานแก่หม่อมเจ้า แต่ถ้าหม่อมเจ้านั้นได้รับพระราชทานสายสะพาย (ปม.) ก็เปลี่ยนเป็นโกศราชวงศ์ ซึ่งเป็นอีกแบบหนึ่งต่างหาก

ขอพระราชทานโกศศพ

โกศที่จะได้รับพระราชทาน สำหรับศพที่ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ (ตรา) ตามลำดับชั้นดังนี้

๑. โกศโถ สำหรับผู้ได้รับพระราชทานสายสพาย ปฐมาภรณ์มงกุฎไทย ถ้าเป็นข้าราชการ ทหาร ตำรวจ ต้องมียศเป็นนายพล หรือจะมียศต่ำกว่าชั้นนายพล แต่ได้รับพระราชทานสายสพายปฐมาภรณ์มงกุฎไทย และเป็นข้าราชการพลเรือน ต้องเป็นข้าราชการสัญญาบัตรชั้นพิเศษ หรือชั้นเอกที่ได้รับพระราชทานตรานั้น จะมีตำแหน่งอย่างใดหรือไม่ก็มีสิทธิได้รับพระราชทานโกศนี้ได้

ถ้าเป็นราชนิกุล หรือราชินีกุล ก็เปลี่ยนไปพระราชทานโกศราชินีกุล

ถ้าเป็นรัฐมนตรี นอกตำแหน่ง ก็ได้รับพระราชทานโกศตามชั้นของราชอิสริยาภรณ์

๒. โกศแปดเหลี่ยม สำหรับผู้ได้รับพระราชทานสายสพายปฐมาภรณ์ช้างเผือก ถ้าเป็นข้าราชการ ทหาร ตำรวจ จะมียศเป็นนายพลหรือไม่ก็ตาม และข้าราชการพลเรือนสามัญสัญญาบัตรชั้นพิเศษ หรือชั้นใดก็ตาม จะมีตำแหน่งอย่างใดหรือไม่ เมื่อได้รับพระราชทานสายสพายปฐมาภรณ์ช้างเผือก ก็มีสิทธิได้รับพระราชทานโกศนี้ได้

๓. โกศไม้สิบสอง สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงจะได้รับพระราชทานตราชั้นใดก็ตาม ถือเอาตำแหน่งเป็นสำคัญแต่ต้องถึงอนิจกรรมในระหว่างประจำการเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวง ถ้าพ้นจากตำแหน่งหรือพ้นจากราชการไปแล้ว ให้ถือเครื่องราชอิสริยาภรณ์เป็นเกณฑ์

๔. โกศมณฑป สำหรับผู้ได้รับพระราชทานสายสพายปฐมจุลจอมเกล้า ซึ่งเป็นข้าราชการที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการที่เป็นราชสกุล และต้องถึงแก่กรรมในระหว่างประจำการ

๕. โกศกุดั่นน้อย สำหรับผู้ได้รับพระราชทานสายสพาย นพรัตน์ราชวราภรณ์ ตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ หรือแล้วแต่พระราชอัธยาศัยที่จะทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ เป็นพิเศษ

ผู้ที่ได้รับพระราชทานสายสพาย ดังกล่าวข้างต้น ตั้งแต่ชั้นปฐมาภรณ์มงกุฎไทยขึ้นไป จนถึงขั้นสุดดังกล่าวมานั้น ถึงแม้ว่าผู้นั้นจะไม่ได้เป็นข้าราชการ หากได้รับพระราชทานตราเหล่านั้นก็มีสิทธิได้รับพระราชทานโกศศพตามลำดับชั้นเช่นเดียวกัน

ขอพระราชทานหีบ
และโกศศพสงฆ์ทรงสมณศักดิ์

หีบและโกศพระราชทานศพพระสงฆ์ผู้ทรงสมณศักดิ์ มีลำดับชั้นดังต่อไปนี้

๑. หีบเชิงชาย สำหรับพระราชทานแก่ศพพระครูสัญญาบัตร หรือพระครูเจ้าอาวาส

๒. หีบทองทึบ สำหรับพระราชทานแก่ศพพระราชาคณะ ตั้งแต่ชั้นสามัญถึงชั้นเทพ

๓. โกศโถ สำหรับพระราชทานแก่ศพพระราชาคณะ เฉพาะชั้นธรรม

๔. โกศแปดเหลี่ยม สำหรับพระราชทานแก่ศพพระราชาคณะ เจ้าคณะรองชั้นหิรัญญบัตร

๕. โกศไม้สิบสอง สำหรับพระราชทานแก่ศพสมเด็จพระราชาคณะ

๖. โกศกุดั่นน้อย สำหรับพระราชทานแก่ศพพระสังฆราช

การขอพระราชทานน้ำศพ ขอพระราชทานหีบหรือโกศ ตลอดจนถึงการขอพระราชทานเพลิงศพนั้น ผู้ได้รับพระราชทานตราตั้งแต่ชั้นทุติยจุลจอมเกล้าขึ้นไป มีสิทธิขอเครื่องประโคม และเครื่องประกอบเกียรติยศศพได้ เครื่องประกอบเกียรติยศศพนั้น มีฉัตร ปี่ไฉนและกลองชนะ ถ้าศพนั้นเป็นบุคคลธรรมดาไม่ใช่ราชสกุล เจ้าหน้าที่ประโคมแต่งเครื่องแบบสีเขียว ถ้าเป็นศพราชวงศ์เจ้าหน้าที่ประโคมแต่งเครื่องแบบสีแดง

การขอพระราชทานน้ำศพและขอพระราชทานหีบหรือโกศนั้น ชั้นแรกทายาทหรือผู้เป็นเจ้าภาพจัดการศพจะต้องไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่แผนกพระราชพิธีสำนักพระราชวัง ซึ่งมีที่ทำการอยู่ในพระบรมมหาราชวัง โดยมีดอกไม้ธูปเทียนใส่พานไป ใช้ธูปแพเทียนแพ มีริบบิ้นผูกเป็นโบว์ มีดอกไม้สดใส่กระทงใบตองมีกรวยครอบ ตั้งไว้บนธูปแพเทียนแพนั้น ชั้นล่างของธูปแพเทียนแพมีหนังสือทูลเกล้าทูลกระหม่อม ขอกราบถวายบังคมลาตาย ตามแบบที่เคยได้ถือปฏิบัติกันมามีดังนี้

(แบบถวายบังคมลาตาย)

วันที่ .... เดือน .... พุทธศักราช ๒๕๑...........

ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ดอกไม้ธูปเทียน ของข้าพระพุทธเจ้า ....

อายุ .... ปี .... ข้าราชการ .... สังกัด ....

ขอพระราชทานกราบถวายบังคมลา ถึง .... ด้วยโรค ....

ณ ที่ ... . อำเภอ ... . จังหวัด ....

วันที่ .... เดือน .... พุทธศักราช ๒๕๑ .... เวลา .... น.

ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ขอเดชะ

อธิบายการกรอกข้อความ

บรรทัดแรกให้ลงวันเดือนปีที่ยื่นขอพระราชทาน

บรรทัดที่ ๓ ลงอายุของผู้ตาย และระบุตราที่ได้รับครั้งสุดท้ายเป็นข้าราชการ ทหาร ตำรวจ หรือเป็นข้าราชการบำเหน็จบำนาญสังกัดกระทรวงที่เคยรับราชการครั้งสุดท้าย

บรรทัดที่ ๔ ถึงแก่กรรม หรือถึงอนิจกรรม ด้วยโรคอะไร

บรรทัดที่ ๕ ที่บ้านพัก หรือโรงพยาบาล อำเภอใด จังหวัดใด

บรรทัดที่ ๖ ลงวันเดือนปี และเวลาที่ผู้ตายถึงแก่กรรม หรือถึงอนิจกรรม

เมื่อได้ทำหนังสือขอพระราชทานกราบถวายบังคมลา ฯ พร้อมด้วยดอกไม้ธูปเทียนดังกล่าวข้างต้นนั้นแล้ว ผู้เป็นทายาทหรือเจ้าภาพก็ควรจดบันทึกข้อความตามแบบรับแจ้งความของพระราชวัง ดังต่อไปนี้

(แบบรับแจ้งความ ขอพระราชทานน้ำศพ และเครื่องประกอบเกียรติยศ)

ที่ ..../......................

เขียนที่ ....

วันที่ .... เดือน .... พ.ศ. ๒๕๑ .... เวลา .... น.

ข้าพเจ้า ....

ได้มาแจ้งความกับเจ้าหน้าที่ ....

ตามข้อความต่อไปนี้ ขอรับรองว่าเป็นความจริงโดยตลอด และได้ลงชื่อไว้ให้เป็นสำคัญ

๑. เรื่อง ....

๒. ยศ บรรดาศักดิ์ ....

๓. ชื่อเดิม ชื่อสกุล ....

๔. ตำแหน่ง .... สังกัด ....

๕. ราชอิสริยาภรณ์ ....

๖. ตายด้วยเหตุ หรือโรค ....

๗. เมื่อวันที่ .... เดือน .... พ.ศ. ๒๕๑ .... เวลา .... น.

๘. ณ ที่ ....

๙. อาบน้ำ ....

๑๐. ณ วันที่ .... เดือน .... พ.ศ. ๒๕๑๑........ เวลา .... น.

๑๑. ที่อาบน้ำ ....

๑๒. ที่ไว้ หรือฝังศพ..

๑๓. ชื่อ เจ้าภาพ ....

๑๔. เกี่ยวดองกับผู้ตาย โดย ....

๑๕. ที่อยู่ ของเจ้าภาพ ....

๑๖. ที่อยู่ ของผู้แจ้งความ ....

๑๗. ผู้แจ้งความ เกี่ยวดองกับผู้ตายโดย ....

๑๘. ขอรับพระราชทาน ....

....

๑๙. หมายเหตุ ....

(ลงชื่อผู้แจ้งความ) ....

(ลงชื่อเจ้าหน้าที่ผู้จดแจ้งความ) ....

หมายเหตุของเจ้าหน้าที่ ....

....

เมื่อได้จดคำตอบที่จะต้องกรอกลงในแบบนี้แล้ว ก็นำไปติดต่อเจ้าหน้าที่แผนกพระราชพิธีสำนักพระราชวัง พร้อมด้วยดอกไม้ธูปเทียนทั้งนี้เพื่อสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ และสะดวกแก่ผู้แทนที่ไปติดต่อ ซึ่งเป็นการสะดวกด้วยกันทั้งสองฝ่าย

การขอรับพระราชทานน้ำศพ และหีบหรือโกศกับเครื่องประกอบเกียรติยศศพนั้นเป็นเรื่องของทายาท หรือเจ้าภาพจะต้องรีบดำเนินการในชั้นต้น กล่าวคือ ต้องรีบไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่แผนกพระราชพิธีของสำนักพระราชวังโดยตรง เจ้าหน้าที่แผนกพระราชพิธีจะอำนวยความสะดวกให้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ แม้ว่าจะเป็นวันหยุดราชการเช่นวันเสาร์ วันอาทิตย์ หรือวันนักขัตฤกษ์ใด ๆ ก็ตาม ทางแผนกพระราชพิธีจะมีเจ้าหน้าที่เป็นเวรคอยรับแจ้ง และอำนวยความสะดวกให้ จะติดต่อขอรับพระราชทานได้ตั้งแต่เวลา ๘.๓๐ น. จนถึงเที่ยงวัน หลังจากเที่ยงวันไปแล้วไม่เกิน ๑๖.๓๐ น. ก็ติดต่อได้ โดยแจ้งความขอพระราชทานน้ำศพ และหีบหรือโกศศพไว้ก่อน เพื่อทางสำนักพระราชวังจะได้เตรียมการขอพระราชทานให้ในวัน

รุ่งขึ้น แต่ถ้ามีการถึงแก่กรรมในตอนเย็น หรือใกล้กำหนดที่จะหมดเวลาทำงาน ก็ควรรอไว้ติดต่อขอรับพระราชทานในตอนเช้าของวันรุ่งขึ้น ถึงแม้ในวันทำงานตามปกติก็เช่นเดียวกัน

การเชิญน้ำพระราชทานศพ กับหีบหรือโกศที่ได้รับพระราชทาน มายังสถานที่ ๆตั้งศพนั้น ถ้าอยู่ในจังหวัดพระนคร–ธนบุรี เจ้าหน้าที่ของสำนักพระราชวังจะจัดพาหนะเชิญน้ำพระราชทานพร้อมด้วยหีบ หรือโกศศพไปจัดการให้ หีบหรือโกศจะได้รับพระราชทานตามศักดิ์ของผู้ที่ถึงแก่กรรม หรือถึงอนิจกรรมได้รับพระราชทานเป็นครั้งสุดท้าย หรือตามตำแหน่งของผู้ถึงอสัญกรรมในระหว่างประจำการ หากผู้ขอพระราชทานอยู่ต่างจังหวัดการเชิญน้ำพระราชทานศพกับหีบหรือโกศศพเป็นหน้าที่ของทายาท หรือเจ้าภาพจะต้องจัดพาหนะรับน้ำพระราชทานพร้อมด้วยเครื่องประกอบเกียรติยศศพ กับเจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังไปยังสถานที่ที่ขอพระราชทาน พร้อมทั้งการส่งกลับด้วย

เมื่อได้เชิญน้ำพระราชทานศพมาถึงแล้ว ก่อนที่ประธานในพิธีจะกระทำการอาบน้ำศพที่ได้รับพระราชทาน ประธานควรกระทำการถวายคำนับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (ไม่ใช่คำนับน้ำพระราชทาน) โดยหันหน้าไปตามทิศทางที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประทับ เมื่อถวายคำนับเสร็จแล้วจึงลงมือกระทำการ ศพนั้นเมื่อได้รับพระราชทานเสร็จแล้ว คนอื่น ๆ ต่อไป แต่ถ้ายังไม่มีผู้ใดขอรับพระราชทานทางสำนักพระราชวังอาจผ่อนผันให้คงใช้ต่อไป จนกว่าจะถึงวันพระราชทานเพลิง หรือจนกว่าจะมีความจำเป็นที่จะต้องพระราชทานแก่ผู้ขอรายใหม่ต่อไป จึงจะเรียกคืน

การขอพระราชทานเพลิงศพ

เป็นการขอรับพระราชทานในขั้นสุดท้าย เมื่อได้กำหนดแน่นอนแล้วว่าจะกระทำการฌาปนกิจศพเมื่อใด ทายาทหรือเจ้าภาพก็ต้องดำเนินการขอรับพระราชทานเพลิงศพอีกครั้งหนึ่ง การขอพระราชทานเพลิงศพ ก็ถือเกณฑ์จากการได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์เป็น

สำคัญ กล่าวคือผู้ถึงแก่กรรมต้องเป็นผู้ได้รับพระราชทานตราตั้งแต่ ชั้นเบญจมาภรณ์มงกุฎไทยขึ้นไป ผู้ที่ได้รับพระราชทานตราก็มีสิทธิขอรับพระราชทานเพลิงศพนั้นได้ ไม่จำเป็นว่าผู้นั้นจะเป็นข้าราชการหรือไม่ เว้นแต่ผู้ได้รับพระราชทานเหรียญรัตนาภรณ์ ซึ่งเป็นเหรียญส่วนพระองค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทางสำนักพระราชวังอนุโลมให้ทายาทยื่นเรื่องราว เพื่อกราบบังคมทูลขอพระราชทานเพลิงศพได้ เพราะถือว่าผู้ได้รับเหรียญรัตนาภรณ์เป็นผู้ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงโปรดปราน จึงอนุโลมให้ขอพระราชทานได้ ส่วนเหรียญอื่น ๆ ไม่มีสิทธิที่จะขอพระราชทาน เมื่อได้กำหนดวันพระราชทานเพลิงไว้แล้ว ทายาทหรือเจ้าภาพ ก็ทำหนังสือแจ้งความประสงค์ไปยังหน่วยงาน ที่ผู้ถึงแก่กรรมสังกัดอยู่ หรือเคยรับราชการครั้งสุดท้าย และออกจากราชการไปโดยไม่มีความผิด ถ้าถูกออกจากราชการโดยมีความผิดก็ไม่มีสิทธิที่จะขอรับพระราชทานได้ เมื่อทางต้นสังกัดได้รับเรื่องราวขอพระราชทานเพลิงศพ ก็จะดำเนินเรื่องไปตามลำดับชั้น จนถึงกระทรวงที่ผู้ถึงแก่กรรมสังกัดอยู่ทางกระทรวงเจ้าสังกัด ก็จะแจ้งขอพระราชทานไปยังสำนักพระราชวัง

สำนักพระราชวังมีระเบียบที่ต้องการทราบ เพื่อนำความขึ้นกราบบังคมทูลดังต่อไปนี้ คือ

๑. ผู้วายชนม์มียศชั้นใด มีบรรดาศักดิ์หรือไม่ ถ้ามีต้องแจ้งนามเดิม นามสกุล ตำแหน่งหน้าที่ราชการครั้งสุดท้าย สังกัดกระทรวงใดป่วยเป็นโรคอะไร ถึงแก่กรรม วัน เดือน ปีใด เวลาเท่าไร ผู้ถึงแก่กรรมได้รับเครื่องอิสริยาภรณ์ครั้งสุดท้ายเป็นตราชั้นใด

๒. แจ้งกำหนดวัน เดือน ปี และเวลาขอพระราชทานเพลิงศพ วัดไหน ท้องที่ ตำบล อำเภอ จังหวัดใด ผู้ใดเป็นเจ้าภาพ และเกี่ยวข้องเป็นอะไรกับผู้วายชนม์

หากการวายชนม์นั้นเกิดจากการประพฤติชั่ว ก็ขอพระราชทานเพลิงไม่ได้ จังหวัดพระนคร–ธนบุรี ต้องทำหนังสือติดต่อขอพระราชทานเพลิงศพไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน จังหวัดอื่น ๆ ที่อยู่ห่างไกล ต้องติดต่อก่อนวันกำหนดขอพระราชทานเพลิงศพไม่น้อยกว่า ๔๕ วัน หรือ ๖๐ วัน

เมื่อได้ยื่นเรื่องราวขอพระราชทานเพลิงศพไปแล้ว เจ้าภาพหรือผู้แทนควรจะไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่แผนกพระราชพิธี สำนักพระราชวังในพระบรมมหาราชวัง เพื่อขอทราบว่า ทางสำนักพระราชวังได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลแล้วหรือยัง ทั้งนี้จะได้แน่ใจว่า เรื่องราวที่ยื่นไปนั้น ได้ถึงสำนักพระราชวังแล้ว และจะได้รับพระมหากรุณาพระราชทานเพลิงศพตามที่ขอไว้ จะได้คอยต้อนรับเมื่อเจ้าหน้าที่เชิญเพลิงพระราชทานศพไปถึง

ขอพระราชทานเพลิงศพในพระนคร ธนบุรี

จังหวัดพระนคร–ธนบุรี เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวัง ๒ นาย จะเชิญไฟหลวงไปยังสถานที่จะพระราชทานเพลิงศพตามที่ขอไว้ โดยจะมีพาหนะ (รถยนต์) ของหลวงนำไป และจะไปถึงสถานที่นั้นก่อนเวลาประชุมเพลิง ไฟหลวงที่พระราชทานเป็นโคมกระจก ๔ เหลี่ยม ภายในโคมมีเทียนขี้ผึ้งแท้สีขาวขนาดใหญ่ ๑ เล่ม ปักอยู่กลางโคม มีไฟจุดติดอยู่ด้วย เจ้าหน้าที่จะเชิญไฟหลวงไปตั้งไว้ที่บนเมรุด้านหน้ามุมซ้ายของทางขึ้น เมื่อถึงเวลาพระราชทานเพลิงศพ เจ้าภาพก็จะเชิญผู้เป็นประธานในพิธีขึ้นจุดไฟ เจ้าหน้าที่ก็จะเปิดประตูโคมให้ ประธานก็จะใช้ดอกไม้จันทน์ และธูปเทียนจุดไฟหลวง แล้วเข้าไปแสดงความเคารพศพ และวางเครื่องบูชาศพกับไฟที่จุดไว้ใต้หีบศพ แต่ก่อนที่ประธานจะดำเนินการเช่นนั้น ที่ถูกประธานควรจะได้กระทำการถวายคำนับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก่อน (ไม่ใช่คำนับไฟที่พระราชทาน) โดยหันหน้าไปตามทิศทางที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับแล้วกระทำการถวายคำนับ เสร็จแล้วจึงดำเนินการจุดไฟ

กำหนดเวลาพระราชทานเพลิงศพ เมื่อขอพระราชทานไว้แล้ว เวลาเท่าใด ต้องถึงเวลาที่ขอพระราชทานไว้ จึงจะลงมือจุดไฟหลวงนั้นได้ แต่ถ้าเวลาได้ล่วงเลยไปบ้างก็ไม่เป็นไร เมื่อประธานจุดไฟหลวงที่พระราชทานนั้นแล้ว แขกที่มาในงานนั้นไม่ต้องจุดไฟ เป็นแต่นำดอกไม้จันทน์ และธูปเทียนไปวางเพื่อกระทำการเคารพศพเท่านั้น

การนำไฟหลวงไปพระราชทานยังสถานที่ที่ขอไว้ จะต้องเป็นทางสะดวก ซึ่งพาหนะจะไปถึงได้ แต่ถ้าทางที่จะไปนั้น รถยนต์ไปไม่ถึง หรือไม่มีทางที่รถยนต์จะไปได้ เช่นจะต้องไปโดยทางเรือ เจ้าภาพจะต้องจัดพาหนะรับส่งเจ้าหน้าที่ของสำนักพระราชวังทั้งไปและกลับ

ขอพระราชทานเพลิงศพตามจังหวัดต่าง ๆ

การขอพระราชทานเพลิงศพตามจังหวัดต่าง ๆ ในส่วนภูมิภาคนั้น เพลิงที่ได้รับพระราชทานไม่เหมือนกับเพลิงที่พระราชทานในจังหวัดพระนคร–ธนบุรี โดยเพลิงพระราชทานศพในจังหวัดส่วนภูมิภาคเป็นหีบเพลิง ฉะนั้นเมื่อทายาทหรือเจ้าภาพจะขอรับพระราชทานเพลิงศพ จะต้องระบุไว้ในเรื่องราวที่ขอพระราชทานนั้นว่า "ขอพระราชทานหีบเพลิง" และในเรื่องราวนั้นควรระบุไว้ด้วยว่า ขอมอบหมายให้ผู้ใดเป็นผู้เชิญหีบเพลิงนั้นไป หีบเพลิงนั้นทำเป็นรูปยาวรี มีขนาดกว้างประมาณ ๔ ซ.ม. ยาวประมาณ ๑๐ ซ.ม. สูงประมาณ ๖ ซ.ม. ทำด้วยสังกะสี ตัวหีบทาสีขาว ฝาหีบทาสีดำ ด้านบนของฝาหีบใส่กระจก สิ่งของภายในหีบ มีดอกไม้จันทน์ ๑ ชิ้น ธูปไม้ระกำ ๔ ดอก เทียนขี้ผึ้งแท้ สีขาว ๔ เล่ม ไม้ขีดไฟกล่องเล็ก ๑ กล่อง รวมบรรจุไว้ในหีบ ตัวหีบห่อด้วยแพรต่วนสีดำ ใช้ด้ายผูกรวบชายไว้บนหลังหีบ ทั้งนี้เพื่อสะดวกแก่การที่จะเชิญไป จึงได้จัดทำเป็นหีบเพลิงพระราชทานแก่ศพที่อยู่ในส่วนภูมิภาค เมื่อเจ้าภาพหรือทายาทได้ยื่นเรื่องราวขอพระราชทานหีบเพลิงไว้แล้ว ก็ควรเข้าไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่แผนกพระราชพิธีในพระบรมมหาราชวัง เพื่อแจ้งให้ทราบว่าตนเป็นผู้มาขอรับพระราชทานหีบเพลิงตามที่ขอไว้ โดยมีเรื่องเดิมนำไปให้เจ้าหน้าที่ได้ทราบด้วย เจ้าหน้าที่จะได้มอบหมายหีบเพลิงพระราชทานนั้นให้ เมื่อเชิญหีบเพลิงมายังสถานที่ซึ่งจะพระราชทานเพลิงศพ ก็จัดการดังต่อไปนี้

๑. จัดตั้งโต๊ะบูชา มีพระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวซึ่งมีขนาดใหญ่พอสมควร ประดิษฐานไว้บนโต๊ะนั้น ประกอบด้วยแจกันปักดอกไม้ และ

เชิงเทียน กระถางธูป พร้อมด้วยดอกไม้ธูปเทียน ควรใช้โต๊ะหมู่ลายทองที่สวยงาม จะใช้หมู่ ๕ หรือหมู่ ๗ ก็ได้ หากไม่มีโต๊ะหมู่ หรือมีแต่ไม่สวยงาม ก็ใช้ผ้าขาวที่สะอาดปูลาดให้เรียบร้อย

๒. จัดการเปิดหีบเพลิงนั้น นำเอาของในหีบออกมาใส่พานทอง จัดวางให้เป็นระเบียบเรียบร้อย จัดตั้งไว้บนโต๊ะหมู่ที่รองจากพระบรมฉายาลักษณ์ ให้อยู่ตอนกลางของพระบรมฉายาลักษณ์นั้น (ตัวหีบที่ใส่เพลิงพระราชทาน เป็นอันไม่ต้องใช้)

๓. เมื่อถึงเวลาจุดเพลิงพระราชทาน เจ้าภาพก็เชิญท่านผู้มีอาวุโสสูงสุดที่มาในพิธี ขอให้ทำหน้าที่เป็นประธาน โดยเชิญผู้เป็นประธานมายังที่ตั้งโต๊ะบูชา

๔. ผู้เป็นประธานจะต้องกระทำการถวายคำนับพระบรมฉายาลักษณ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสร็จแล้วจึงนำพานทอง พร้อมด้วยเพลิงพระราชทานขึ้นไปบนเมรุที่ตั้งศพ จัดการจุด โดยใช้ไม้ขีดไฟของหลวงจุดเทียนและธูป พระราชทานมานั้นทั้งหมด เมื่อธูปเทียนติดไฟดีแล้วจึงจุดดอกไม้จันทน์ แล้วจึงกระทำการเคารพศพและวางดอกไม้ธูปเทียนนั้นไว้ใต้หีบ เป็นการพระราชทานเพลิงศพ

การตั้งโต๊ะ เพื่อประดิษฐานพระบรมฉายาลักษณ์นั้น ควรจัดตั้งให้อยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสม ซึ่งอยู่ในบริเวณพิธี เป็นที่ไม่มีผู้คนกล้ำกรายไปมา แลเห็นได้เด่นชัด และอยู่ไม่ห่างจากเมรุที่จะพระราชทานเพลิงศพนั้น ถ้าในบริเวณพิธีมีตั้งพระพุทธรูป ก็จัดตั้งไว้ในที่ใกล้เคียงกับโต๊ะบูชาพระพุทธรูป แต่ไม่ใช่นำโต๊พระบรมฉายาลักษณ์ขึ้นไปตั้งบนเมรุที่จะพระราชทานเพลิงศพ

ค่าใช้จ่ายในการพระราชทานเพลิงศพ

ผู้ขอพระราชทานน้ำศพ ขอพระราชทานหีบหรือโกศ ตลอดจนถึงการขอพระราชทานเพลิงศพนั้น เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังแจ้งว่า ผู้ขอพระราชทานไม่ต้องเสียค่าใช้

จ่ายแต่อย่างใด เจ้าหน้าที่แผนกพระราชพิธีจะจัดการตามที่มีพระบรมราชโองการพระราชทานให้ เว้นแต่เจ้าภาพจะได้ติดต่อขอให้สำนักพระราชวังจัดการในเรื่องเครื่องสุกำ สำหรับใช้ในการเปลื้องศพ เครื่องตราสังศพ และเครื่องประกอบต่าง ๆ ที่จะต้องใช้ในการพระราชทานเพลิงศพ (ที่ได้รับพระราชทานโกศ) จึงจะต้องเสียค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นเป็นเงินประมาณสองพันสามร้อยบาทเศษ หรือหากจะให้ทางสำนักพระราชวังจัดการเฉพาะเท่าที่จำเป็นบางอย่าง ก็จะเสียค่าใช้จ่ายน้อยลงไปตามส่วน หากทางเจ้าภาพจะจัดการเองโดยตลอดก็ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายให้แก่เจ้าหน้าที่ของสำนักพระราชวังแต่อย่างใด

การอาราธนาศีล

เมื่อได้กราบและบูชาพระรัตนตรัยเสร็จแล้ว ก็กล่าวคำอาราธนาศีล การอาราธนาศีลนั้น ตามแบบฉบับ จะต้องขึ้นต้นด้วยคำว่า อุกาสะ ซึ่งแปลว่า ขอประทานโทษ หรือขออภัย (เข้าใจว่าคงเริ่มใช้มาตั้งแต่ครั้งพุทธกาล) เมื่อได้กล่าวเช่นนั้น เป็นบทนำแล้ว จึงจะว่า มะยังภันเต ฯลฯ แต่ในสมัยนี้ ผู้อาราธนาส่วนมากไม่ได้ใช้คำว่า อุกาสะ คงขึ้นต้นด้วยคำว่า มะยังภันเต ฯลฯ ถึงแม้ในงานพระราชพิธีในวังหลวงก็เช่นเดียวกัน

การอาราธนาศีลนั้น ถ้าหากเจ้าภาพจะอาราธนาด้วยตนเองไม่ได้ ก็ให้คนอื่นเป็นผู้อาราธนาแทน ผู้อาราธนาควรคุกเข่าในท่าเทพประณม หรือจะนั่งราบลงกับพื้นก็ได้ แต่ถ้าในงานนั้นพระสงฆ์นั่งอยู่บนพื้นสูง แขกที่มาในงานนั่งเก้าอี้เช่นนี้ ผู้อาราธนาศีลจะยืนกล่าวคำอาราธนาก็ได้ โดยหันหน้ามายังพระสงฆ์ผู้เป็นประธาน แล้วจึงกล่าวคำอาราธนา

การอาราธนาศีลในการทำบุญบ้าน หรืองานมงคลต่าง ๆ ก็ใช้แต่เพียงศีล ๕ ซึ่งเรียกว่า นิจศีล และการอาราธนาศีลนั้น ใช้อาราธนากันอยู่ ๒ อย่าง กล่าวคือ อย่างหนึ่งมีผู้กล่าวอาราธนาว่า มะยังภันเต วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ ติสะระเณนะสะหะ ฯลฯ แต่

อีกอย่างหนึ่งผู้กล่าวอาราธนาได้ตัดคำว่า วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะออกเสีย โดยกล่าวว่า มะยังภันเต ติสะระเณนะสะหะ ฯลฯ คำอาราธนาทั้ง ๒ อย่างนี้ ต่างก็ใช้ได้เหมือนกัน หากแต่มีผลแตกต่างกัน กล่าวคือ การอาราธนาว่า วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะนั้น หมายความว่า เป็นการขอศีลเพื่อถือปฏิบัติเป็นแต่ละอย่าง ๆ เมื่อศีลอย่างหนึ่งอย่างใดเสียไป อย่างอื่น ๆ ก็ยังดีอยู่เพราะได้ขอเพื่อถือปฏิบัติเป็นแต่ละอย่าง ๆ ส่วนคำอาราธนาที่ตัด วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ ออกนั้น เป็นการขอรับศีลกับไตรสรณาคมเฉย ๆ โดยไม่ได้บอกขอรับเพื่อปฏิบัติเป็นแต่ละอย่าง ๆ เมื่อเป็นเช่นนี้ หากศีลข้อใดข้อหนึ่งเสีย ก็เสียไปด้วยกันทั้งหมด แต่ก็เป็นความหมายอีกอย่างหนึ่งว่า ผู้อาราธนาเช่นนั้น ต้องการจะรักษาศีลห้าให้บริบูรณ์ทั้งห้าข้อ โดยจะไม่ยอมให้ศีลทั้งห้าข้อนั้นต้องเสียไปแม้แต่ข้อเดียว

การรับศีล

การรับศีลนั้น จะขอรับอย่างใดก็ตาม เมื่อพระจะให้ศีลท่านจะตั้งต้นด้วย นโม ตัสสะ ฯลฯ ก่อน เสร็จแล้วจึงให้รับไตรสรณาคม ได้แก่ พุทธัง สรณัง คัจฉามิ ธัมมัง สรณัง คัจฉามิ สังฆัง สรณัง คัจฉามิ ทุติ ฯลฯ ตะติ ฯลฯ เมื่อผู้รับได้กล่าวตามจนจบแล้ว พอถึงตอนจบไตรสรณาคม พระท่านจะกล่าวเป็นภาษาบาลี "ติสะระณะคะมะนัง นิฏฐิตัง" แปลว่า ไตรสรณาคม ได้จบลงแล้ว เป็นการเตือนให้รู้ว่าต่อไปนี้จะให้ศีล ฝ่ายผู้รับก็มีหน้าที่ต้องตอบเป็นภาษาบาลีว่า "อามะภันเต" แปลว่า ครับ หรือขอรับเป็นการแสดงตอบว่าทราบแล้ว เมื่อผู้รับได้กล่าวตอบเช่นนั้นแล้ว พระท่านก็ให้ศีลโดยเริ่มแต่ ปาณาติปาตา เวระมณี ฯลฯ ต่อไปจนจบศีลทั้ง ๕ ข้อ ดังนี้

การให้ศีลที่มีการกล่าวเมื่อจบไตรสรณาคมว่า ติสะระณะคะมะนัง นิฏฐิตังนั้น เป็นการกล่าวตามแบบฉบับดั้งเดิม ต่อมาในสมัยนี้ หรือพระที่อยู่ในกรุงเทพ ฯ เป็นส่วนมากได้งดเว้น ไม่กล่าวคำว่า ติสะระณะคะมะนัง นิฏฐิตัง เมื่อท่านไม่กล่าวเช่นนั้น ผู้รับ

ก็ไม่ต้องกล่าวคำว่า อามะภันเต เท่าที่นำมาเล่าไว้ในที่นี้ ก็เพราะปรากฏว่ามีพระภิกษุบางรูปที่ท่านยังถือตามแบบฉบับเดิม ท่านยังคงใช้คำกล่าวเช่นว่านี้อยู่ ผู้รับศีลบางคนไม่ทราบ ไม่รู้ว่าจะกล่าวตอบต่อท่านประการใด เพื่อให้ทราบจึงได้นำมาเขียนไว้ เมื่อผู้ใดประสบเข้าก็จะกล่าวคำรับได้ถูกต้อง

อนึ่ง การรับศีล ผู้รับจะต้องออกเสียงพอให้พระท่านได้ยิน ท่านจะได้รู้ว่ามีการรับศีลตามที่ท่านให้ การที่รับศีลโดยไม่ออกเสียง พระท่านก็ไม่ทราบว่าได้มีการรับศีลกันหรือไม่ การรับศีลโดยไม่ออกเสียงนั้น มีเรื่องขำ ๆ เกิดขึ้น โดยพระท่านให้ศีลแล้วไม่ได้ยินเสียงผู้รับ ท่านก็เลยหยุดนิ่งเสีย บรรดาท่านผู้ที่รับศีลมีความสงสัย คนหนึ่งได้เอ่ยถามท่านว่าหลวงพ่อทำไมไม่ให้ศีลต่อไปล่ะเจ้าข้า หลวงพ่อท่านก็ตอบว่า ก็โยมทำไมไม่รับศีลตามที่ฉันให้ ผู้นั้นตอบว่าดิฉันรับในใจ หลวงพ่อจึงพูดขึ้นว่า ฉันก็ให้ศีลในใจเหมือนกัน จึงเป็นอันต้องเริ่มต้นให้ศีลกันใหม่ ฉะนั้น การรับศีลจึงต้องรับโดยการออกเสียงพอให้พระท่านได้ยิน ไม่ใช่รับในใจ

เมื่อพระให้ศีลจบแล้ว ท่านจะกล่าวเป็นภาษาบาลีว่า อิมานิ ปัญจะ สิกขาปะทานิ สีเลนะ สุคะติง ยันติ สีเลนะ โภคะสัมปะทา สีเลนะ นิพพุติง ยันติ ตัสมา สีลังวิโสธะเย ฯ

แปลว่า "สิกขาบททั้ง ๕ ประการดังว่ามานี้ ชนทั้งหลายจะไปสู่สุคติได้ก็เพราะศีล จะสมบูรณ์ด้วยโภคทรัพย์สมบัติ ก็เพราะศีล จะไปสู่พระนิพพานได้ ก็เพราะศีล เพราะฉะนั้น จึงควรรักษาศีลให้สะอาดหมดจด"

เมื่อพระท่านว่าดังนั้นแล้ว ผู้รับศีลจะต้องกล่าวรับว่า ดังนี้

"อิมานิ ปัญจะสิกขาปะทานิ สะมาทิยามิ ทุติยัมปิ อิมานิ ปัญจะสิกขาปะทานิ สะมาทิยามิ ตะติยัมปิ อิมานิ ปัญจะสิกขาปะทานิ สะมาทิยามิ"

แปลว่า "ข้าพเจ้าขอรับสิกขาบททั้ง ๕ ประการนี้"

เมื่อการรับศีลได้ผ่านไปแล้ว ก็อาราธนาพระปริต เมื่ออาราธนาจบลงแล้ว พระสงฆ์ก็จะเริ่มเจริญพุทธมนต์ต่อไป ในระหว่างที่พระเจริญพุทธมนต์ เจ้าภาพจะต้องฟัง พุทธมนต์ด้วยความเคารพ เมื่อได้เวลาทำน้ำพระพุทธมนต์ พระสงฆ์ผู้เป็นประธานท่านก็จะบอกให้เจ้าภาพจุดเทียนสำหรับทำน้ำมนต์ ประเคนถวายแก่ท่าน ท่านจะรับเทียนนั้นไปติดไว้ที่ปากบาตรหรือขันสำหรับทำน้ำพระพุทธมนต์ เมื่อทำน้ำพุทธมนต์เสร็จ และพระได้เจริญพุทธมนต์จบลงแล้ว เจ้าภาพก็เตรียมจัดที่สำหรับพระฉัน จัดอาหารสำหรับถวายพระสงฆ์ ถวายพระพุทธ และพระภูมิด้วย

จัดอาหารบูชาพระพุทธและสังเวยพระภูมิ

ก่อนจะถวายอาหารแด่พระสงฆ์ เจ้าภาพจะต้องจัดอาหารสำหรับถวายพระพุทธและพระภูมิ อาหารที่จัดถวาย มิใช่จัดใส่ถ้วยตะไลเล็ก ๆ อย่างเครื่องเซ่นศพ ที่ถูกควรจัดให้ดีกว่านั้น ผู้ที่ทำงานมงคลเขาใช้จัดเป็นสำรับคาวและหวาน เช่นเดียวกับที่จัดถวายพระสงฆ์ ผู้ที่หวังความสวัสดีมงคล จึงควรจัดถวายให้เหมาะสม ไม่ควรจัดอย่างที่เขาใช้เซ่นศพ

อาหารสำหรับถวายพระพุทธและพระภูมินั้น จะต้องใช้ผ้าขาวปูรองรับภาชนะที่ใส่อาหารนั้นด้วย การถวายอาหารแด่พระพุทธรูปและพระภูมิจะต้องกล่าวคำถวายและกล่าวคำขอ (ลา) ตามระเบียบ โดยเฉพาะสำหรับพระภูมิ เรียกโดยทั่วไปว่า พระชัยมงคลภูมิ การนำอาหารไปถวายพระภูมิ เจ้าภาพควรนำไปถวายด้วยตนเอง จุดธูปเทียนบอกเชิญให้พระภูมิรับเครื่องสังเวย เพื่อขอให้ตนและครอบครัวได้รับความสุขความเจริญต่อไป

บูชาข้าวพระพุทธ กล่าวเป็นภาษาบาลีว่า "อิมัง สูปะพยัญชะนะ สัมปันนัง สาลีนัง โภชะนัง อุทะกัญจะ วะรัง พุทธัสสะ ปูเชมิ"

ถวายเครื่องสังเวยพระภูมิ ว่าดังนี้ "นะโม เม พระภูมมะ เทวานัง ทีปะ ธูปะ ปุบผานัง สักการะวันทะนัง สูปะพยัญชนะสัมปันนัง โภชะนานัง สาลีนังสะปะริวารัง อุทะกัง วะรัง อาคัจฉันตุ ปริภุญชันตุ สัพพะทาติ หิตายะ สุขายะ สันติ อุ เทวานัง เตปิ ตุมเหอะนุรักขันตุ"

หรือจะใช้คำสั้น ๆ ดังนี้ก็ได้ "อิมัง สูปะพยัญชนะ สัมปันนัง โภชะนัง สะอุทะกัง ระวัง ชะยะมัง คะละ กุมมัสสะ เทมิ"

คาถาลาข้าวพระพุทธ และพระภูมิว่าเหมือนกันดังนี้ เสสัง มังคะลัง ยาจามิ (หลายคนว่ายาจามะ)

คาถาลาข้าวพระนี้ทั่ว ๆ ไป เขาใช้กันเช่นนั้น แต่ทางภาคอีสานใช้ อิมัง เพิ่มไว้ข้างหน้าด้วย เช่น อิมัง เสสัง มังคะลัง ยาจามิ ซึ่งตามปกติการถวายทั่วไป จะถวายข้าวพระพุทธ ก็ขึ้นต้นด้วย อิมัง ฉะนั้นตอนลาข้าวพระจะว่า อิมัง ด้วยก็ดีเหมือนกัน

จัดที่สำหรับพระฉันภัตตาหาร

เมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์จวนจะจบ เจ้าภาพจะต้องจัดเตรียมสิ่งของสำหรับพระไว้ให้พร้อม เช่น ช้อนซ่อมคาว–หวาน ช้อนกลาง ชามแบ่ง ผ้าเช็ดมือ น้ำเย็น กระโถนและไม้จิ้มฟัน การเลี้ยงพระในสมัยนี้ส่วนมากนิยมจัดเลี้ยงรวมกันเป็นวง ๆ เมื่อจัดเป็นวงก็ต้องใช้ผ้าปูโต๊ะปูลงตรงพื้นที่จะเลี้ยงพระ ซึ่งโดยมากใช้ผ้าพลาสติกสีขาว (จะใช้ผ้าขาวตามธรรมดาก็ได้) หากมีโต๊ะอาหารซึ่งมีขนาดกว้างยาว พอกับจำนวนพระสงฆ์ที่จะนั่งฉันภัตตาหารได้ ก็ใช้โต๊ะเป็นที่สำหรับพระฉัน โดยใช้ผ้าปูโต๊ะเช่นเดียวกัน

การจัดที่สำหรับพระฉันภัตตาหาร จะจัดที่พื้นหรือโต๊ะก็ตาม เมื่อจัดเสร็จแล้วก็นิมนต์พระเข้านั่งประจำที่ พระเข้านั่งเรียบร้อยแล้วจึงค่อยประเคน การประเคนนั้น เจ้าภาพควรประเคนด้วยตนเอง โดยประเคนน้ำเย็น ข้าว และของคาว ตามลำดับ

การประเคนของถวายพระซึ่งเจ้าภาพจะต้องประเคนด้วยตนเองนั้น บางแห่งผู้ที่ไปช่วยงาน (บางคน) มักจะจัดการประเคนเสียเอง ซึ่งเป็นการไม่สมควร สิ่งที่ควรก็คือช่วยยกหรือส่งของที่จะประเคนให้เจ้าภาพเป็นผู้ประเคน เมื่อเจ้าภาพประเคนแล้ว และบอกให้ช่วยประเคนแทน ผู้ที่ช่วยเหลือจึงค่อยประเคนต่อไป

การประเคนของถวายพระนั้น จะเป็นผู้ใดประเคนก็ตาม ผู้ประเคนจะต้องเข้าให้ใกล้พระสงฆ์ในระยะ ๒ คืบ ซึ่งเรียกว่าได้หัสถบาส เวลาประเคนใช้มือทั้งสองยกของที่ถวายให้พ้นจากพื้นพอสมควร ยื่นถวายต่อท่านด้วยความนอบน้อม มีบางคนประเคนของไม่เป็นโดยตัวของผู้ประเคนไม่ขยับเข้าไปใกล้ให้ได้ระยะหัสถบาส ใช้มือที่ถือของยื่นส่งให้พระ การประเคนด้วยกิริยาเช่นนี้ เป็นการไม่ถูกระเบียบและไม่น่าดู ฉะนั้น ผู้จะประเคนของแด่พระสงฆ์ จึงควรระมัดระวังในเรื่องนี้ไว้ด้วย

การปฏิบัติพระในเวลาฉัน

ในระหว่างที่พระฉันภัตตาหาร ถ้าเป็นงานพระราชพิธีในวังหลวงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเจ้านายชั้นผู้ใหญ่ จะเข้าประจำที่ตรงหน้าที่พระฉัน โดยในหลวงจะทรงประทับตรงหน้าสมเด็จพระสังฆราช ส่วนเจ้านายและข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ก็นั่งเรียงกันไปตามลำดับ ตรงหน้าพระแต่ละรูป ผู้ใดนั่งประจำพระรูปใดก็สนทนากับพระรูปนั้น เช่นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงประทับเบื้องหน้าของสมเด็จพระสังฆราช ท่านก็มีรับสั่งกับพระสังฆราช พระท่านก็ฉันไปพลางสนทนาไปพลาง จนกว่าจะเสร็จ สำหรับงานพิธีของเอกชน เจ้าภาพก็ควรสนทนากับพระในเวลาฉัน เช่นเดียวกัน และคอยเอาใจใส่ดูแลคอยตักเติมอาหารตลอดจนน้ำเย็นที่บกพร่องถวายเพิ่มเติมจนกว่าท่านจะฉันเสร็จ ในระหว่างฉันภัตตาหารควรเปิดน้ำโซดาถวายพระด้วย เมื่อเสร็จจากการฉันอาหารคาวแล้ว ก็ให้ผู้ช่วยเหลือจัดการลำเลียงของคาวออก และลำเลียงของหวานเข้าประเคนต่อไป ตอนที่พระฉันของหวานนอกจากจะมีน้ำแข็งถวายแล้ว ก็จัดน้ำชา (ชาจีน) ถวายด้วย

ถวายเครื่องไทยธรรม

เมื่อพระฉันภัตตาหารเสร็จแล้ว ก็จัดการถวายเครื่องไทยธรรม แต่ก่อนจะถวายเครื่องไทยธรรมแก่พระสงฆ์ ถ้าการทำบุญนั้นเกี่ยวแก่อัฐิของผู้ตาย ซึ่งเจ้าภาพได้เก็บอัฐิมาจัดการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ตาย หรือในบ้านนั้นมีอัฐิอยู่ก่อนแล้ว และได้นำออกมาตั้งเพื่อนิมนต์พระให้สวดบังสุกุล การบังสุกุลอัฐิจะต้องใช้ด้ายสายสิญจน์ผูกหรือพันเข้ากับโกศ หรือภาชนะที่ใส่อัฐินั้น โดยปลดด้ายสายสิญจน์ออกจากฐานพระพุทธรูป และเอาออกจากบาตรน้ำมนต์ก่อนแล้ว จึงนำกลุ่มด้ายสายสิญจน์ประเคนถวายแก่พระสงฆ์ผู้เป็นประธาน หรือชักผ้าภูษาโยงไปจนถึงรูปสุดท้ายแล้ว เจ้าภาพก็นำผ้าสบง หรือผ้าอาบที่จัดไว้ (เท่าจำนวนพระสงฆ์) วางลงบนด้ายสายสิญจน์หรือผ้าภูษาโยงตรงหน้าพระสงฆ์แต่ละรูป แต่ถ้าไม่ได้จัดผ้าไว้ก็ใช้ใบปวารณาที่ใส่ซองวางแทนผ้า เมื่อได้วางเสร็จแล้ว พระท่านก็จะสวดบังสุกุล และชักเอาผ้าหรือซองที่บรรจุใบปวารณานั้นไว้ ต่อจากนั้นเจ้าภาพก็ประเคนเครื่องไทยธรรมที่จัดเตรียมไว้ถวายแด่ท่านทั่วถึงกันทุก ๆ รูป

เครื่องไทยธรรมนั้น ถ้าเป็นงานมงคลทำบุญอายุ โบราณท่านนิยมถวายให้ครบปัจจัย ๔ ซึ่งได้แก่ ผ้า (เครื่องนุ่งห่ม) อาหาร เสนาสนะ และยารักษาโรค คำว่าเสนาสนะนั้น ได้แก่ผ้าปูนั่ง เสื่อ หมอน มุ้ง ร่ม และรองเท้า ถ้วยแก้วและคณโฑน้ำ ทั้งนี้ก็เพื่ออานิสงส์ที่จะให้ถึงพร้อมด้วย อายุ วรรณะ สุขะ พละ ทั้งชาตินี้และชาติหน้า เพราะอานิสงส์ของการถวายปัจจัย ๔ คือ ยารักษาโรค ได้แก่อายุยืน ผ้าเครื่องนุ่งห่ม ให้เกิดวรรณะ เสนาสนะให้เกิดความสุข อาหารให้เกิดมีพลังแข็งแรง

ก่อนที่จะถวายเครื่องไทยธรรมแด่พระสงฆ์ จะเป็นการถวายเนื่องในงานใด ๆ ก็ตาม เจ้าภาพควรจะยกสิ่งของที่จัดถวายพระขึ้นจบเกล้า (โบราณเรียกว่าจบหัวจบเกล้า) กล่าวคือ ใช้มือทั้ง ๒ ข้างยกสิ่งของนั้น ชูขึ้นเสมอศีรษะ ก้มศีรษะลงเล็กน้อย ตั้งใจให้แน่วแน่ นึกแผ่กุศลให้แก่บรรพบุรุษ และปรารถนาผลบุญแก่ตนเอง นึกกล่าวในใจแต่โดย

ย่อเสร็จแล้ว จึงประเคนถวายของแก่พระสงฆ์ เมื่อได้จัดการถวายเครื่องไทยธรรมเสร็จแล้ว เจ้าภาพก็เตรียมจัดการกรวดน้ำต่อไป

เมื่อพระสงฆ์ได้รับถวายเครื่องไทยธรรมเสร็จแล้ว ก็จะกล่าวคำอนุโมทนาเป็นภาษาบาลีว่า ยะถา วาริวหา ฯลฯ แปลเป็นภาษาไทยได้ความว่าดังนี้

"แม่น้ำเมื่อเต็มแล้วก็ต้องไหลไป
และลุถึงเต็มห้องน้ำใหญ่อันไกล
นี้ฉันใด สิ่งที่บริจาคที่นี้
จะลุถึงและให้ความสุขแก่วิญญาณที่นั้น"

"ขอให้บรรดาความหวังความปรารถนาของท่าน จงเป็นสำเร็จโดยเร็ว ขอให้บรรดาสิ่งที่คิดไว้จงเป็นผลสำเร็จบริบูรณ์ มีความเต็มเหมือนดวงจันทร์ที่ปรากฏเมื่อเต็มดวง และส่องแสงสว่างโชติช่วงเหมือนดวงมณี"

การกรวดน้ำ

เมื่อพระสงฆ์เริ่มบทนำว่า ยะถา วาริวหา ฯลฯ เจ้าภาพก็เริ่มลงมือกรวดน้ำ โดยรินน้ำให้ไหลลงในภาชนะที่รองรับ ตั้งใจแผ่ส่วนกุศลที่ได้บำเพ็ญมานั้นให้แก่ล่วงลับไปแล้ว ได้แก่ บิดามารดา ครูอาจารย์และท่านผู้มีอุปการะคุณแก่ตน กับบรรดาญาติมิตรทั้งหลาย เจ้ากรรมนายเวรทั้งหลาย ตลอดจนสรรพสัตว์ทั่วไป ขอให้ได้รับส่วนกุศลที่ได้บำเพ็ญมาแล้วโดยทั่วกัน นอกจากนั้นก็ตั้งความปรารถนาให้แก่ตนเองตามแต่จะประสงค์

การกรวดน้ำ จะต้องใช้น้ำบริสุทธิ์ เป็นน้ำใสสะอาด ปราศจากสีและสิ่งเจือปน ในขั้นต้นจะต้องรวบรัดเอาแต่เฉพาะส่วนที่เป็นสาระสำคัญ เพราะจะต้องกรวดน้ำให้จบลงเพียงแค่เวลาที่พระท่านว่าบท ยถา วาริวหา ฯลฯ จบลงเท่านั้น และต้องรินน้ำให้หมดลงพร้อมกันด้วย การรินน้ำต้องรินให้ไหลติดต่อกัน ใช้นิ้วชี้ของมือซ้ายรองรับน้ำที่รินจากถ้วยแก้วลงสู่ภาชนะที่รองรับ แต่ถ้ามีเครื่องกรวดน้ำที่ทำเป็นกาน้ำที่มีพวยสำหรับรินน้ำออก ก็

ไม่ต้องใช้นิ้วรองรับน้ำ เพียงแต่รินน้ำลงสู่ภาชนะที่รองรับ พร้อมกับอธิษฐานไปด้วยเท่านั้น การรินน้ำอย่าให้ขาดจากกันเป็นหยด ๆ พอพระท่านว่า สัพพี ฯลฯ ก็ประณมมือรับพรจากพระจนกว่าจะสวดจบ

การกรวดน้ำจะว่าเป็นภาษาลี ซึ่งมีข้อความสั้น ๆ ดังนี้ก็ได้

๏ อิทัง เม ญาตีนัง โหตุ สุขิตา โหนตุ ญาตโย ฯ แปลว่า กุศลผลบุญนี้ จงบังเกิดมีแก่หมู่ญาติ จงสุขกาย สุขใจ เป็นนิตย์เถิด เมื่อกรวดน้ำเสร็จแล้ว ก็พนมมือคอยรับพรจากพระในตอนที่ท่านจะสวดสัพพี ฯลฯ เป็นการประสาทพรให้แก่เจ้าภาพจะต้องจบการกรวดน้ำแต่โดยย่อ เมื่อเสร็จจากการกรวดน้ำในชั้นต้นนี้แล้ว ยังประสงค์จะกรวดน้ำเพิ่มเติม หรือปรารถอย่างใดให้แก่ตนเองก็การกรวดน้ำต่อไปในตอนหลัง แต่ก็ควรจัดการในวันเดียวกันนั้น อย่าให้ข้ามไปวันอื่น น้ำที่กรวดเสร็จแล้วต้องนำไปเทลงบนพื้นดินที่กลางแจ้ง ห้ามไม่ให้เทไว้ในที่ปิดบัง

การประพรมน้ำพุทธมนต์

เมื่อเสร็จจากกรวดน้ำตามวิธีที่ว่านี้แล้ว ก็นิมนต์พระสงฆ์ผู้เป็นประธาน ขอให้ท่านประพรมน้ำพุทธมนต์ โดยเจ้าภาพกับบุคคลในครอบครัว และผู้ที่มาช่วยเลี้ยงพระเข้ามานั่งชุมนุมกัน พระสงฆ์ผู้เป็นประธานก็ประพรมน้ำพุทธมนต์ให้ และพระสงฆ์ทั้งหมดนั้นก็เจริญชัยมงคลคาถา ให้เกิดสุขสวัสดีแก่ผู้ที่ได้รับน้ำพุทธมนต์โดยทั่วกัน ต่อจากนั้นก็ให้ประพรมบ้านเรือนที่อยู่อาศัย โดยยกบาตรน้ำมนต์นำท่านไปในที่ต่าง ๆ ของบ้านเรือนนั้น ได้แก่ ห้องนอน ห้องรับแขกตลอดจนห้องครัวและโรงรถของบ้าน เพื่อท่านจะได้ประพรมน้ำพุทธมนต์ให้ด้วย

ส่งพระกลับวัด

การนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพุทธมนต์ และฉันภัตตาหารที่บ้านหากวัดอยู่ห่างไกล เจ้าภาพควรจะจัดรถไปรับท่าน เมื่อเสร็จพิธีแล้วเจ้าภาพก็ควรจัดรถไปส่งท่านให้ถึงวัด ก่อน

ที่พระจะขึ้นรถกลับ เจ้าภาพควรไปส่งที่รถด้วยตนเอง เพื่อเป็นการแสดงความคารวะต่อท่านตามสมควร

ต่อจากนี้ก็จะขอนำคำบูชา คำอาราธนา ฯ คำบูชาข้าวพระ คำถวายสังฆทาน ฯ คำปวารณา และคำกรวดน้ำ ซึ่งกล่าวเป็นภาษาบาลีพร้อมด้วยคำแปลเสนอต่อท่าน ดังต่อไปนี้

คำบูชาพระรัตนตรัย

๏ นโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมา สัมพุทธัสสะ พุทธะ-บูชา ธัมมะบูชา สังฆะบูชา ปฏิบัติบูชา สาธุ ฯ

คำแปล

ขอนอบน้อม ต่อพระพุทธเจ้า ผู้มีพระกรุณาคุณ คือเสด็จเที่ยวสั่งสอน ผู้มีปริสุทธิคุณ คือ มีพระจิตผ่องใสปราศจากกิเลสทั้งมวล ผู้มีปัญญาคุณ คือ ตรัสรู้อริยสัจจธรรม ฯ

การบูชาพระพุทธเจ้า การบูชาพระธัมมะเจ้า การบูชาพระสงฆ์เจ้า ด้วยการปฏิบัติย่อมจะก่อให้เกิดประโยชน์และความสุข

คำอาราธนาศีล ๕

๏ มายัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ ติสะระเณนะ สะหะ ปัจจะสีลานิ ยาจะมะ ฯ

๏ ทุติยัมปิ มะยัง ภันเต ฯลฯ

๏ ตะติยัมปิ มะยัง ภันเต ฯลฯ

(ถ้าเฉพาะตัวคนเดียว ใช้คำขึ้นต้นว่า อะหัง ภันเต และใช้คำลงท้ายว่า ยาจามิ)

คำแปล

ข้าแต่พระคุณเจ้าผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอศีล ๕ กับทั้งไตรสรณาคม เพื่อประโยชน์แก่การรักษาแต่ละอย่าง ฯ ล ฯ

แม้ครั้งที่สอง ฯ ล ฯ

แม้ครั้งที่สาม ฯ ล ฯ

คำอาราธนาพระปริตร

๏ วิปัตติ ปฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา
สัพพะทุกขะวินาสายะ ปริตตัง พรู ถะ มังคะลัง
๏ วิปัตติ ปฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา
สัพพะภะยะวินาสายะ ปริตตัง พรู ถะ มังคะลัง
๏ วิปัตติ ปฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา
สัพพะโรคะวินาสายะ ปริตตัง พรู ถะ มังคะลัง ฯ

คำแปล

ขอพระผู้เป็นเจ้าทั้งหลาย จงสวดพระปริตร อันเป็นมงคล เพื่อป้องกันความวิบัติทั้งปวงให้สำเร็จ เพื่อให้พ้นทุกข์ภัยและโรคทั้งปวงพินาศไป

คำอาราธนาพระธรรม

๏ พรหมา จะ โลกาธิปะตี สะหัมปะติ
กัตอัญชะลี อันธิวะรัง อะยาจะถะ
สันตีธะ สัตตาปป ระชักขะชาติกา
เทเสตุ ธัมมัง อนุกัมปิมัง ปะชัง ฯ

คำแปล

ท้าวสหัมบดีพรหม ผู้เป็นอธิบดีของโลก ได้ประณมหัตถ์นมัสการกราบทูลวิงวอนสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าผู้ประเสริฐว่า สัตว์ทั้งหลายที่มีธุลี คือ กิเลสในดวงตาเบาบางยังมีอยู่ในโลกนี้ ขอพระองค์จงทรงแสดงพระธรรมทรงอนุเคราะห์หมู่สัตว์นี้เถิด

คาถาบูชาข้าวพระพุทธ

๏ อิมัง สูปะพยัญชะนะสัมปันนัง สาลีนัง โภชะนัง อุทะกัง จะ วะรัง พุทธัสสะ ปูเชมิ ฯ

คำแปล

ข้าพเจ้าขอบูชา เครื่องบริโภค แห่งข้าวสาลี อันถึงพร้อมด้วยแกงและกับและน้ำอันประเสริฐนี้ แด่พระพุทธเจ้า ฯ

ลาข้าวพระพุทธ

๏ อิมัง เสสัง มังคะลัง ยาจามิ ฯ

(หลายคนว่า ยาจามะ)

คำแปล

ขอส่วนที่เหลือนี้ เพื่อเป็นมงคลแก่ข้าพเจ้า

คำถวายสังฆทาน

๏ อิมานิ มะยัง ภันเต ภัตตานิ สะปะริวารานิ ภิกขุสังฆัสสะ โอโณชะยามิ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ ภัตตานิ สะปะริวารานิ ปฏิคคัณหาตุ อัมหากัญเจวะ มาตาปิตุ ปุตตะ อาทีนัง ญาตะ กานัญจะ ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ ฯ

ถ้าหลายคน คำว่า โอโณชะยามิ เปลี่ยนเป็น โอโณชะยามะ

คำแปล

ข้าแต่พระคุณเจ้าผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายซึ่งภัตตาหารกับทั้งของที่เป็นบริวารทั้งหลายเหล่านี้ แก่พระภิกษุ ขอพระภิกษุสงฆ์ จงรับซึ่งภัตตาหาร กับทั้งของที่เป็นบริวารทั้งหลายเหล่านี้ เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย แก่ญาติทั้งหลาย มีมารดาบิดา และบุตร เป็นต้นด้วย สิ้นกาลนานเทอญ ฯ

คาถากรวดน้ำยังกิญจิ

๏ ยังกิญจิ กุสละกัมมัง กัตตัพพัง กิริยัง มะมะ
กาเยนะ วาจา มะนะสา ติทะเส สุคะตัง กะตัง
เย สัตตา สัญญิโน อัตถิ เย จะ สัตตา อะสัญญิโน
กะตัง บุญญะผลัง มัยหัง สัพเพ ภาคี ภะวันตุ เต
เย ตัง กะตัง สุวิทิตัง ทินนัง ปุญญะผลัง มะยา
เย จะ ตัตถะ นะ ชานันติ เทวา คันตะวา นิเวทะยุง
สัพเพ โลกัมหิ เย สัตตา ชีวันตา หาระเหตุกา
มนุญญัง โภชะนัง สัพเพ ละภันตุ มะมะ เจตะสา ฯ

คำแปล ยังกิญจิ

กุศลกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นกิริยาอันจะพึงทำทางกาย วาจา และใจ ซึ่งเป็นเหตุให้ถึงสุคติในเทพชั้นไตรทศ ข้าพเจ้าได้กระทำแล้ว

สัตว์เหล่าใด มีสัญญา มีอยู่ และสัตว์เหล่าใด ไม่มีสัญญา มีอยู่ ขอสัตว์เหล่านั้นทั้งหมด จงเป็นผู้มีส่วนเสวยผลบุญที่ข้าพเจ้าได้กระทำแล้วเถิด ฯ

บุญที่ข้าพเจ้าได้กระทำแล้วนั้น อันสัตว์เหล่าใดรู้ชัดแล้ว ขอสัตว์เหล่านั้นจงเป็นผู้มีส่วนเสวยผลบุญที่ข้าพเจ้าให้แล้ว อนึ่ง บรรดาสัตว์เหล่านั้น สัตว์เหล่าใดไม่รู้ ขอทวยเทพยดาพึงไปประกาศแก่สัตว์เหล่านั้นเถิด ฯ

สัตว์เหล่าใดทั้งหมดในโลก ที่มีอาหารเป็นเหตุเป็นอยู่ ขอสัตว์เหล่านั้นทั้งหมด จงได้โภชนะที่ชอบใจตามความคิดของข้าพเจ้าเถิด ฯ

คาถากรวดน้ำอิมินา

๏ อิมินา ปุญญะกัมเมนะ
อุปัชฌายา คุณุตตะรา
อาจะริยู ปะการา จะ
มาตาปีตา จะ ญาตะกา
สุริโย จันทิมา ราชา
คุณะวันตา นะราปิ จะ
พรหมมารา จะอินทา จะ
โลกะปาลา จะ เทวะตา
ยะโม มิตตา มนุสสา จะ
มัชฌัตตา เวริกาปิ จะ ฯ
สัพเพ สัตตา สุขี โหนตุ
ปุญญานิ ปะกะตานิ เม
สุขัญ จะ ติวิธัง เทนตุ
ขิปปัง ปาเปถะ โวมะตัง ฯ
อิมินา ปุญญะกัมเมนะ
อิมินา อุทิสเสนะ จะ
ขิปปาหัง สุละเภ เจวะ
ตัณหุ ปาทานะเฉทะนัง ฯ
เย สันตา เน หินา ธัมมา
ยาวะ นิพพานะ โต มะนัง
นัสสันตุ สัพพะทาเยวะ
ยัตถะ ชาโต ภะเว ภะเว
อุ ชุ จิตทัง สะติ ปัญญา
สัลเลโข วิริยัมหินา
มารา ละภันตุ โนกาสัง
กาตุญจะ วิริเยสุ เม ฯ
พุทธา ธิปะวะโร นาโถ
ธัมโม นาโถ วะรุตตะโม
นาโถ ปัจเจกะพุทโธ จะ
สังโฆ นา โถตตะโร มะมัง
เต โสตตะมานุภาเวนะ
มา โรกาสง ละภันตุ มา ฯ

คำแปล

ด้วยบุญกรรมนี้ ขอพระอุปัชฌาย์ผู้มีคุณอันยิ่ง พระอาจารย์ ผู้มีอุปการะมารดาบิดา และญาติที่รักของข้าพเจ้า พระอาทิตย์ พระจันทร์ พระราชา นรชนผู้มีคุณ พระ

พรหมมาร พระอินทร์ ท้าวโลกบาลทั้ง ๔ เทวดา พญายม มนุษย์ผู้เป็นมิตร ผู้เป็นกลาง ๆ ผู้มีเวร และสัตว์ทั้งหลายทั้งปวง จงเป็นผู้มีความสุขเกิด บุญอันข้าพเจ้ากระทำแล้วจงให้ความสุข ๓ ประการ อนึ่ง ขอท่านทั้งหลายจงยังตนให้ถึงพระอมตมหานิพพานโดยพลันเถิด ฯ

ด้วยบุญกรรมนี้ ด้วยการอุทิศอันนี้ ขอข้าพเจ้าพึงได้โดยง่ายโดยพลัน ซึ่งธรรมอันเป็นเครื่องตัดตัณหาและอุปาทาน ธรรมทั้งหลายอันเลวทรามเหล่าใด มีอยู่ในสันดานของข้าพเจ้า ขอธรรมทั้งหลายเหล่านั้น จงพินาศไปจากสันดานของข้าพเจ้า ในกาลทุกเมื่อจนกกว่าจะถึงพระนิพพาน ข้าพเจ้าเกิดในภพใด ๆ ขอข้าพเจ้าจงมีจิตซื่อตรง มีสติปัญญามีธรรมเป็นเครื่องเกลากิเลส และมีความเพียรในทางที่ชอบ อนึ่ง มารทั้งหลายอันต่ำช้า จงอย่าได้โอกาสเพื่อจะทำอันตรายในความเพียรของข้าพเจ้าเลย พระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่งอันประเสริฐอย่างยิ่ง พระธรรมเจ้าเป็นที่พึ่งอันประเสริฐ พระปัจเจกพุทธเจ้าเป็นที่พึ่งอันอุดม พระสงฆ์เจ้าเป็นที่พึ่งอันสูงสุดของข้าพเจ้า ด้วยอานุภาพแห่งพระพุทธเจ้า พระธรรมเจ้า พระสงฆ์เจ้า และพระปัจเจกพุทธเจ้าอันอุดมเหล่านี้ ขอมารทั้งหลายจงอย่าได้โอกาสเพื่อทำอันตรายแก่ข้าพเจ้าเลย ฯ

คำปวารณา
เขียนข้อความว่าดังนี้

ข้าพเจ้าขอถวายปัจจัย ๔ แด่พระคุณเจ้าเป็นมูลค่า....................บาท ได้มอบไว้กับ กัปปิยการก ของพระคุณเจ้านั้นแล้ว เมื่อพระคุณเจ้าจะต้องประสงค์สิ่งหนึ่งสิ่งใดอันควรแก่สมณะบริโภค ขอได้โปรดเรียกจากกัปปิยการกของพระคุณเจ้านั้นเทอญ

(แบบนี้ควรใช้ในงานทำบุญบ้าน ซึ่งมีเด็กมากับพระด้วย)

อีกแบบหนึ่ง เขียนว่าดังนี้

ข้าพเจ้าขอถวายปัจจัย ๔ แด่พระคุณเจ้าเป็นมูลค่า...........บาท ได้มอบไว้กับไวยาวัจกร ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติพระคุณเจ้านั้นแล้ว เมื่อพระคุณเจ้าจะต้องประสงค์สิ่งหนึ่งสิ่งใด อันควรแก่สมณะบริโภค ขอได้โปรดเรียกจากไวยาวัจกรซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติพระคุณเจ้านั้นเทอญ

(แบบนี้ควรใช้กับงานทำบุญต่าง ๆ ที่มีไวยาวัจกรเป็นผู้จัดการ)

แด่พี่ชาที่น่าสงสาร

เมื่อผมจำความได้ แม่บอกผมว่า "พี่ชา" (พ.ท. ปรีชา สุทธิรักษ์) เป็นพี่ชายของผม พ่อชอบเรียก "พี่ชา" ว่า "เจ้าแป๊ะ" แม่เล่าว่า "พี่ชา" เกิดมาใหม่ ๆ ตัวเล็กนิดเดียวหน้าซ้ำเนื้อเหี่ยวเหมือนเนื้อคนแก่พ่อจึงเรียกว่า "เจ้าแป๊ะ" ตอนนั้นเรามีพี่น้องสองคน "พี่ชา" เป็นทั้งพี่และเพื่อนเล่น เวลาแม่ไปไหนมักเอาผมกับ "พี่ชา" ไปด้วย ไปโรงเรียนก็ไปด้วยกันแม่ไปส่ง "พี่ชา" เรียนเก่ง สามารถสอบข้ามชั้นได้ เมื่อจบชั้นประถมสี่จาก ร.ร. พิทยศึกษา ซึ่งตอนนั้นเป็นสูงสุดของโรงเรียน "พี่ชา" เลยต้องแยกโรงเรียนไปเรียนต่อที่ ร.ร. วุฒิศึกษา ฝั่งธนบุรี "พี่ชา" ต้องไปโรงเรียนเอง เพราะแม่ไปส่งไม่ได้ แม่ต้องไปรับ–ส่งผมคนเดียว วันไหนถ้าใกล้จะห้าโมงเย็นซึ่งเป็นเวลาปิดประตูดิน (ประตูศรีสุดาวงษ์ ท้ายวังในพระบรมมหาราชวัง) "พี่ชา" ยังไม่กลับ แม่เป็นห่วงพาผมไปคอยรับ "พี่ชา" ที่หน้าประตูดิน "พี่ชา" ไม่เคยไถลไปไหนแต่ตอนนั้นการเดินทางไม่สะดวกเหมือนสมัยนี้ เพราะรถนาน ๆ จะมีสักคัน ปีต่อมาพ่อเลยย้าย "พี่ชา" จากร.ร. วุฒิศึกษา ธนบุรีไปอยู่ที่ ร.ร. ราชบพิธ ซึ่งอยู่ใกล้กับบ้านพักในพระบรมมหาราชวัง ต่อมาอีกหนึ่งปีผมจบชั้น ป. ๔ จาก ร.ร. พิทยศึกษา สอบเข้า ร.ร. ราชบพิธ ได้ เลยได้ไปโรงเรียนด้วยกันอีก ตอนนี้แม่ไม่ต้องไปส่งแล้วให้ไปกันเองสองคนพี่น้องและในปีนั้นเองน้ำท่วมใหญ่ เวลาไปเรียนหนังสือต้องลุยน้ำไป "พี่ชา" กับผมไม่เคยขาดเรียน ถึงน้ำจะท่วมก็พยายามไปทุกวันจนโรงเรียนประกาศหยุด ยามว่าง "พี่ชา" ชอบอ่านหนังสือจนกระทั่งเป็นผู้ใหญ่ก็ยังชอบอ่านเสมอ ผมเสียอีกไม่ชอบเลย

เมื่อเกิดสงครามมหาเอเชียบูรพา พ่อพาเราอพยพหนีไปอยู่บ้านสวนบางขุนเทียน "พี่ชา" กับผมเลยต้องย้ายโรงเรียนไปเรียนที่นั่น คือ ร.ร. ราชโอรส (จอมทอง) ตอนนั้นสนุก

มากเพราะญาติพี่น้องต่างก็อพยพไปรวมกันเลยมีเพื่อนเล่นมาก แต่ "พี่ชา" ต้องมีภาระเรื่องเลี้ยงน้อง เพราะเรามีน้องอีกสองคน บางครั้ง "พี่ชา" จะอุ้มน้องไปด้วยและเล่นไปด้วย เวลาน้องร้องไห้ "พี่ชา" ต้องถูกแม่เฆี่ยนหาว่าเอาแต่เล่นอยู่บ้านสวนจนสงครามเลิกอพยพกลับ แต่พ่อยังให้ "พี่ชา" เรียนอยู่ที่ ร.ร. ราชโอรสต่อเพราะเห็นว่าเรียนอยู่ชั้นสุดท้ายแล้ว คือชั้นม.๖ สมัยนั้น เมื่อจบม.๖ แล้วพ่อไม่บังคับจะเรียนอะไรให้เลือกเรียนเอาเอง "พี่ชา" เลยสมัครเข้าเรียนโรงเรียนพณิชยการพระนคร (พ.พ.) ตอนนั้น "พี่ชา" เริ่มเป็นหนุ่มแล้ว การเรียนและงานบ้านคงเหมือนเดิม บางวันคนมาว่าขนมกงซึ่งแม่ทำเสมอ "พี่ชา" จะเป็นคนโม่ถั่วให้เวลาปั้นก็ช่วยปั้นอีก "พี่ชา" เรียนจบโรงเรียนพาณิชยการแล้วก็ไปเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จนเข้าเกณฑ์ทหารจึงตัดสินใจสมัครเข้าเป็นนักเรียนนายร้อยสำรองโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ขณะเดียวกันผมก็เข้าเป็นนักเรียนช่างอากาศ ชีวิตทหารทำให้ "พี่ชา" เป็นคนเข้มแข็งขึ้นมาก "พี่ชา" เลือกเอาเหล่าทหารราบโดยให้เหตุผลว่าเป็นทหารทั้งที่ต้องเป็นพลรบ ไม่ใช่ผู้ช่วยพลรบ ใกล้สำเร็จออกเป็นนายทหาร "พี่ชา" ต้องไปฝึกอยู่ที่ลพบุรี พ่อกับแม่เป็นห่วงมากกลัวว่าจะไปฝึกกับเขาไม่ไหว แต่ตรงกันข้าม "พี่ชา" กลับทำคะแนนได้เป็นเยี่ยมในเหล่าทหารราบ พอสำเร็จเป็นนายทหารเลยเลือกเข้าไปเป็นทหารมหาดเล็ก ประจำกรมทหารราบที่ ๑ มหาดเล็กรักษาพระองค์ (สนามเป้า) เมื่อเป็นนายทหารใหม่แม่ยังเป็นห่วงเพราะต้องแยกไปพักในกรม แม่ต้องไปจัดหาที่พักในกรมให้ วันเสาร์หรืออาทิตย์ "พี่ชา" จะต้องไปหาพ่อแม่เสมอไม่ค่อยขาดนอกจากติดราชการเรื่องนี้ "พี่ชา" ทำเป็นประจำจนกรมทั้งถึงแก่กรรม ผมเสียอีกทำไม่ได้ขนาดไปประจำอยู่ที่กองโรงเรียนการบิน นครราชสีมา เดือนหนึ่งหรือสองเดือนเข้ากรุงเทพ ฯ ที แทนที่จะตรงไปหาพ่อแม่กลับเข้าไปหา "พี่ชา" ที่กองพันก่อนจนวันเสาร์ "พี่ชา" จะชวนไปหาพ่อกับแม่ตอนนั้นผมและ "พี่ชา" สนุกกันเต็มที่เพราะแยกจากพ่อแม่ไปแล้ว ผมมากรุงเทพ ฯ ทีไรเป็นต้องไปดื่มและเที่ยวด้วยกันแล้วกลับไปนอนในกองพันด้วยกันเป็นประจำ มาห่างกันตอน "พี่ชา" มีครอบครัว "พี่ชา" เริ่มดื่มจัดย้ายไปเป็นสารวัตรทหาร รู้สึกว่าจะมีปัญหาทางครอบครัว

มาก พ่อก็ตายแม่กับน้องย้ายบ้านไปอยู่บ้านใหม่ข้างสโมสรกองทัพบกแต่ "พี่ชา" ก็ยังไป หาเป็นประจำผมย้ายเข้ากรุงกรุงเทพ ฯแล้ว "พี่ชา" ก็ไปหาผมเสมอมีทุกข์ร้อนอะไรก็ ไปปรับทุกข์ให้ผมฟัง ผมสงสาร "พี่ชา" มาก "พี่ชา" เป็นคนรักแม่ รักน้อง รักลูกเมีย มาก เป็นคนเกรงใจคนแม้กระทั่งน้องและเมียก็ไม่เคยพูดให้กระทบกระเทือนใจ เมื่อเหลือ ทนจริง ๆ ก็จะไปตามผมมาเป็นผู้ตัดสินชี้ขาด "พี่ชา" ตั้งชื่อผมว่า "ผู้ใหญ่เล็ก" "พี่ชา" ช่วยเหลือคนไว้มากบางครั้งก็ได้ค้ำประกันเขาไว้ ซึ่งตนเองก็ต้องควักกระเป๋าใช้แทนไปก็หลาย รายเมื่อเป็นอาจารย์อยู่ที่โรงเรียนเหล่าทหารสารวัตร ก็ได้ทำการสอนโดยสม่ำเสมอมีลูกศิษย์ มากเป็นที่รักใคร่ของผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา แต่ภายในจิตใจของ "พี่ชา" นั้น ไม่มีความสุขเลยแม้แต่น้อย ร่างกายก็ไม่ปกติทั้งยังมีปัญหาทางครอบครัวอีก "พี่ชา" เป็น คนอดทนก่อนถึงแก่กรรมไม่กี่วัน ไปหาผมระบายความในใจทุกอย่างให้ผมฟัง บ่นแต่ว่าเป็น ห่วงแม่กับลูก ๆ ผมก็ยังไม่นึกอะไรก็ปลอบใจไปและเตือนว่าอย่าดื่มให้มากนัก เพราะร่าง กายไม่ค่อยดีมีอะไรที่ผมพอจะช่วยได้ก็ให้บอกมาไม่ต้องเกรงใจ เมื่อผมได้รับข่าว "พี่ชา" ตายผมไม่อยากเชื่อ เพราะ "พี่ชา" ไปพบกับผมมายังไม่ถึงอาทิตย์ ผมเสียใจและสงสาร "พี่ชา" มาก เพราะไม่ได้มีการรักษาพยาบาลอะไรเลย แต่ "พี่ชา" รู้ตัวเองดีจึงได้บัน ทึกสั่งเสียไว้ ผมเป็นน้องก็ต้องทำตามพี่สั่ง พี่จากไปสบายแล้ว แต่พี่จากไปเร็วเกินไป พี่ ควรจะอยู่รับใช้ประเทศชาติต่อไปอีกขอให้พี่จงไปเป็นสุข อย่าห่วงอะไรถ้าน้องคนนี้ยังมีชีวิต อยู่ จะปฏิบัติตามที่พี่สั่งทุกประการ

ประชิด สุทธิรักษ์

๖ มีนาคม ๒๕๑๘

พิมพ์ที่ พรอานนท์การพิมพ์ เลขที่ ๗ ถนนริมคลองประปา บางซื่อ กรุงเทพมหานคร โทร. ๘๕๑๔๓๑
นายอานนท์ แจ่มสายพงษ์ เจ้าของผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พุทธศักราช ๒๕๑๘